

MUQADDAS KITOB HIKOYALARI

MATN VA RASMLAR MUALLIFI – MARTA RORER

Hikoyalarda bo'yash uchun rasmlar

MINNATDORCHILIK

Bizga O'z so'zini bergan Egamizga hamdu-sanolar bo'lsin!

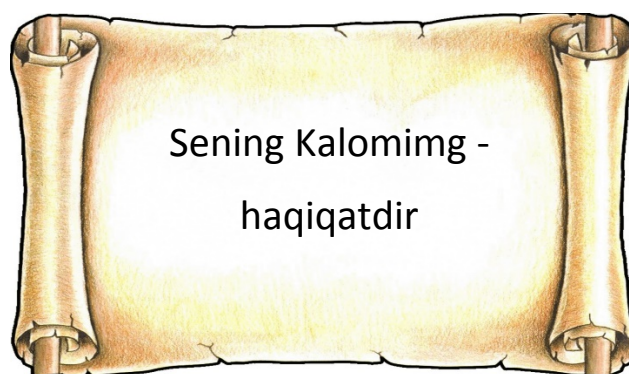
Muqaddas Kitob haqiqatlari bilan bo'lishgan o'qituvchilarga, yozuvchi va hizmatchilarga muallif nomidan chuqur minnadorchiligimizni bildiramiz. Muallifning oilasiga – alohida rahmat!

Ushbu darslarni nashr uchun tayyorlashga rozilik bildirib, yordam bergan va qatnashgan barcha birodarlarimizni qadrlaymiz!

- Muharrirlar

Muqaddas Kitob hikoyalarini har doim barcha bolalariga o'qib bergan, onamga bag'ishlanadi.

- Muallif

OTA-ONALARGA MUROJAAT

Bolalar hikoyalar aytib berishlarini yoki o'qib berishlarini yaxshi ko'radilar. Ushbu hikoyalar Muqaddas Kitobga kirish sifatida xizmat qiladi, Ibtidodan boshlanib va Vahiy bilan tugaydi.

Hikoyalarni yozishda biz ularni Muqaddas kitobdagidek saqlab qolishga harakat qildik. Muqaddas Kitobdagi ko'plab personajlar qahramon bo'lmasalar-da, Xudo ularga imoni tufayli yordam berdi. Xudoning va'dalari bugungi kunda ham haqiqatdir. Itoatkorlik baraka beradi, itoatsizlik esa hukmga olib keladi. Uning barchamizga bo'lgan sevgisi ajoyib: u solihlar ustidan ham fosiqlar ustidan ham birdek O'z yomg'irini yog'diradi.

Hikoyalar qisqa va sodda tarzda yozilgan, ammo o'qib berayotganingizda Muqaddas Kitobdan batafsil tushintirib berishingiz mumkin.

Yaxshi hikoyalar sizning farzandizngizni dunyo qarashini kengaytirishga yordam beradi. Hikoyaning asosi bo'lgan Muqaddas Kitobning matnga e'tibor bering. Samimiy imon, Xudoga bo'lgan minnatdorchilik va o'z qalbingizda yashaydigan Xudoning tirik so'zi bilan farzandingizning imonini mustahkamlang.

Hikoyalarni suhbat ohangida o'qing, noaniqliklar, kutish, javob berish sahnalarida pauza qiling, hikoyaning mavzusiga qarab tez yoki asta-sekinlik bilan o'qing, tabiiyki yuz ifodalari va imo-ishoralardan foydalaning - bu voqeani jonlantirishga va kichik tinglovchilar uchun hikoyani jonli va hayajonli bo'lishiga yordam beradi.

Muqaddas Kitob hikoyalarini o'qiyotganda bolaning e'tibori va qobiliyatini rivojlantirishni, to'g'ri xulosalar qilishni o'rganishini hohlaymiz. Lekin eng muhimi, biz bolada Xudoga bo'lgan sevgi va Uning so'zlariga bo'lgan qiziqish o'sishini hohlaymiz.

“MUQADDAS KITOB HIKOYALARI” VA “MUQADDAS KITOB RASMLARI” DAN QANDAY FOYDALANISH KERAK?

Bola jim o'tirishni va tinglashni o'rganishi kerak, ota-onalardan biri unga Muqaddas Kitob hikoyasini o'qib bersin. Bolaga rasmlarni bo'yashga berishdan oldin, o'qilgan hikoya haqida savollar bering va rasmga tegishli bo'lgan voqeani birga muhokama qiling.

Har bir hikoyadan keyin bir nechta savollar berilgan, lekin biz ota-onalarga voqeani batafsilroq muhokama qilishni maslahat beramiz, o'z savollaringizni ham qo'shing. Agar kerak bo'lsa, bolaga yordam berish uchun hikoyaning alohida qismlarini qayta o'qing va javoblarni toping. "Kim", "nima", "qachon", "qayerda", "nima uchun" va "qanday qilib" so'zlari bilan boshlanadigan savollar bolaning dunyoqarashini kengaytirishga va so'z boyligini oshirishga yordam beradi. Bola har bir rasmda kim yoki nima tasvirlanganligini tushuntirishni o'rganish kerak.

Muqaddas Kitob oyatini kun davomida o'rganishi va takrorlashi mumkin. Takrorlash-bu ta'limotning boshidir.

“Xalq Yoshuaga shunday dedi:
— Egamiz Xudoga xizmat qilamiz, Unga quloq solamiz”.
(Yoshua 24:24)

“Kaloming, ey Egam, to abaddir,
U samolarda mustahkam turadi”.
(Zabur 118:89)

“O, naqadar sevaman qonuningni!
Kun bo‘yi xayolimda tutaman uni”.
(Zabur 118:97)

“...Egamizning so‘zlarini o‘rama qog‘ozdan o‘qib berasan...”
(Yeremiyo 36:6)

MUNDARIJA

ESKI AHD

1. MUQADDAS KITOB - XUDONING TUHFASI
2. DUNYONING YARALISHI
3. GUNOHNING KIRIB KELISHI.
4. QOBIL VA HOBIL
5. NUH VA TO'FON
6. IBROHIMNING IMONI
7. LUTNING TANLOVI
8. ISHOQNI QURBONLIKKA OLIB KELINISHI
9. YOQUB VA ESOV
10. YUSUF
11. YUSUFNING YUKSALISHI
12. AYUB
13. SAVATDAGI CHAQALOQ MUSO
14. MUSO O'Z XALQINING YO'LBOSHCHISI
15. XUDO XALQINING SAYOHATI
16. YOSHUA
17. GIDO'N
18. SHIMSHO'N
19. RUTNING NAIMAGA BO'LGAN SEVGISI
20. SHOMUILNING YOSHLIGI
21. SHOUL-BIRINCHI SHOH
22. CHO'PON DOVUD
23. DOVUD SHOH TAXTIDA
24. SULAYMON TOMONIDAN MA'BAD QURILISHI
25. IKKI SHOH
26. ILYOS-XUDONING ODAMI
27. XUDO SHOH AXABNI JAZOLAYDI
28. ILYOSNING KO'TARILISHI
29. ELISHAYNING XIZMATI
30. YUNUSNING CHAQIRUVI
31. XUDOGA ITOATKOR IKKI SHOH

32. YEREMIYO PAYG'AMBAR VA VOIZ

33. TO'RT SODIQ INSON

34. DONIYOR IMONINING SINOVI

35. QIROLICHA ESTER VA UNING XALQI

36. XUDONING XALQINI QAYTISHI

YANGI AHD

37. IKKI CHAQALOQ

38. BAYTLAHM YULDUZI

39. MA'BADDAGI ISO

40. ISO XIZMATINING BOSHLANISHI

41. SHOGIRDLARNING TANLANISHI

42. SHOLNING SOG' AYISHI

43. HOVUZ YONIDAGI MO'JIZA

44. ISO BO'RONNI TINCHLANTIRADI

45. YAIRNING QIZI

46. SHOGIRDLAR IMONINING SINALISHI

47. MEHRIBON SAMARIYALIK

48. MARIYA, MARTA VA LAZAR

49. XUDO HAR BIR INSONNI SEVADI

50. O'N MOXOV

51. ISO BOLALARNI DUO QILADI

52. ZAKKAYNING ISO BILAN UCHRASHUVI

53. OXIRGI KECHLIK

54. ISONING XOCHDAGI O'LIMI

55. ISONING OSMONGA QAYTISHI

56. BUTRUS ODAMLARGA SHIFO BERADI

57. BUTRUSNING MO'JIZAVIY OZOD BO'LISHI

58. PAVLUSNING VA'ZLARI VA SAYOHATLARI

59. PAVLUSNING MAKTUBLARI

60. SAMODAGI BAXTLI UYIMIZ

1. MUQADDAS KITOB - XUDONING TUHFASI

2 Butrus 1:20, 21

Xudo bizga Muqaddas Kitobni berganidan xursandmiz. Biz uni **Xudoning So'zi** deb ataymiz, chunki biz u orqali Xudo bizdan nima xohlashini bilib olamiz.

Xudo - bizning **Yaratguvchimizdir**, biz buni bilishimizni xohlaydi. U qanday qilib to'g'ri ishlar qilishimiz va Unga qanday sajda qilishimiz kerakligini bilishimizni xohlaydi. Xudo bizni osmon va o'limdan keyin nima kutayotganini bilishimizni xohlaydi. O'limdan so'ng U bilan osmonda yashashimiz mumkinligini bilishimizni xohlaydi. Muqaddas Kitobda aytilganlarning hammasiqat.

Xudo ko'p narsalarni bilishimizni istaydi, lekin inson hamma narsani eslab qololmaydi. Shuning uchun muqaddas insonlarga Uning amrlarini yozishni buyurdi. Bu odamlar Xudoning amrlarini tingladi va faqat U aytganlarini yozishti.

Ular yozgan so'zlar Muqaddas Kitobni tashkil qiladi. Endi biz uni har kuni o'qishimiz va o'rganishimiz mumkin. **Xudo Uning Kalomiga itoat qilishimizni istaydi.**

Ko'p yillar oldin, kitoblar bizning hozirgi kitobimizga o'xshamas edi.

Ularni odamlar o'qishlari uchun, o'ramlar shaklida qo'lda yozilgan. O'ramlar uzun-uzun pergament yoki qog'oz varag'idan bo'lib, tayoq atrofida o'ralgan edi.

Ba'zida Xudoning xalqi **Kalomga zid** ishlarni qilishgan. Ular Muqaddas Kalom haqida eshitishni ham xohlamadilar.

Keyin Xudo hamma odamlar Kalomni eshitishi va itoat etishi uchun, ularni jazoladi.

Bugun ota-onamiz bizga Muqaddas Kitob hikoyalarini o'qib berishidan xursandmiz. Biz uyda va jamoatda Xudoning so'zlarini jimgina eshitishni xohlaymiz. Biz Xudo haqida ko'proq bilishni va Unga **itoat** qilishni xohlaymiz.

Muqaddas Kitob haqida kuylashimiz ham mumkin. Mana siz uchun kichik bir qo'shiq.

SAVOL JAVOB:

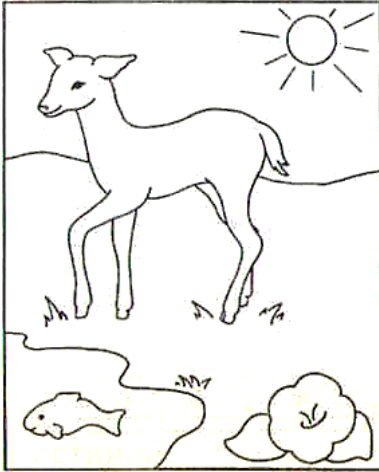
1. Muqaddas Kitobni bizga kim bergan?
(Muqaddas Kitobni bizga Xudo bergan.)
2. Muqaddas Kitob bizga nima haqida gapiradi?
(Xudoning ishlari haqida.)
3. Hursandchilik bilan Xudoning Kalomini tinglashimiz kerakmi?
(Ha, biz hursandchilik bilan Xudoning Kalomini tinglashimiz kerak)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Sening kaloming haqiqatdir.” (Yuhanno 17:17)

2. DUNYONING YARALISHI

Ibtido 1,2

Qadimda, ko'p yillar avval, bunday go'zal olam, odamlar yo'q edi. Yer yuzini zulmat qoplagan edi.

Xudo osmonda edi. U yer va osmonni yaratishga qaror qildi. Bularning barchasini yo'qdan bor qildi. U hamma narsani **olti kunda** yaratdi.

Xudo amr qildi va bu so'zdagi barchasi paydo bo'ldi. U: "Yorug'lik bo'lsin,"- dedi va yorug'lik paydo bo'ldi. Xudo yorug'likni kun, qorong'ulikni esa tun deb atadi. Bu birinchi kuni sodir bo'ldi.

Ertasi kuni Xudo bir so'z bilan go'zal moviy osmonni, osmonda esa oppoq bulutlarni yaratdi.

Uchinchi kun esa suvlarga bir joyga yig'ilishni buyurdi. Shunday qilib daryolar, dengizlar va okeanlar orasida quruq yer hosil bo'ldi. Ammo yerda hech narsa o'smas edi. Shuning uchun Xudo o'simliklarni yaratdi.

Yashil o'tlar, chiroyli gullar, mevali daraxtlar va har xil o'simliklar o'sib chiqdi. **Hammasi yaxshi** edi, lekin Xudo O'z ishini tugatmagan edi.

Keyingi kuni Uning amri bilan musaffo osmonda quyosh charaqladi. Kechasi esa oy va yulduzlar porladi. Yer va osmon kechayu kunduz go'zal edi.

Beshinchi kuni Xudo baliq va qushlarni yaratdi. Ulkan nahanglar va mayda oltin baliqlar suvda suzishni boshladi. Atrofdagi ulkan qushlardan tortib mayda qushlargacha uchib yurardi. Boyqushlar, tovuslar, **kaptarlar paydo bo'ldi.**

Nihoyat, oltinchi kuni, Xudo hayvonlarni yaratdi. Katta kulrang fillar va kichik hayvonlar paydo bo'ldi. Turli xil hayvonlar juda ko'p edi, lekin hali odam yo'q edi.

Shunday qilib, Xudo yerdan bir oz tuproq olib, odamni yaratdi. Uning burun teshigidan puflab, jon ato etdi. Xudo insonga **Odam Ato** deb nom berdi. U odamga yordamchi kerakligini bilar edi. Keyin Xudo Odamni uxlatib, uning bir qovurg'asidan olib, unga yordamchi bo'lish uchun ayolni yaratdi.

Xudo yaratgan hamma narsaga qaradi. Hamma narsa **ajoyib** edi. Yettinchi kuni Xudo dam oldi. U go'zal dunyoning yaratilishini tugatdi.

SAVOL JAVOB:

1. Xudo amr qilganda nima sodir bo'ldi?
(Nimani amr qilgan bo'lsa, paydo bo'ldi)
2. Tunda yorug'lik bo'lishi uchun Xudo nimani yaratdi?
(Tunda yoritib turishi uchun Xudo oy va yulduzlarni yaratdi)
3. Xudo tuproqdan nimani yaratdi?
(Xudo tuproqdan Odam Atoni yaratdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Xudo azalda osmon bilan yerni yaratdi” (Ibtido 1:1).

3. GUNOHNING KIRIB KELISHI.

Ibtido 2,3

Xudo ajoyib bog' barpo qilib va unga Adan deb nom berdi. Adandan bir daryo oqib kelib bog'ni sug'orardi. Odam Ato va Momo Havo shu ajoyib bog'da yashar edilar. Xudo ularga bog'ni parvarish qilinglar deb amr qildi. Ular bog'da hamma narsadan yeyishlari mumkin edi. Ammo bog'ning o'rtasida bir daraxt bo'lib, Xudo ularga: "Bu daraxtning mevalaridan yemanglar, aks holda o'lasizlar,"- degan edi.

Odam Ato va Momo Havo juda baxtli edilar. Ular Xudoni sevardilar. Kunning shabbodasida bog'da sayr qilib Xudo bilan **suhbatlashishar** va undagi o'simliklarga g'amxo'rlik qilib, mevalardan yerdilar. Ular Xudo xohlagan hamma narsani qilishdi.

Ammo bir kuni juda achinarli voqea yuz berdi. Shayton ilon qiyofasida paydo bo'lib, Momo Havo bilan suhbatlashdi. U so'radi: "Xudo haqiqatan ham jannatdagi hech bir daraxtning mevasidan yemanglar deb aytdimi?"

Momo Havo javob berdi: "Hamma daraxtning mevasidan yeyishimiz mumkin, faqat bittasidan tashqari. Agar biz uning mevasidan yesak yoki unga tegsak, unda o'lasizlar, deb aytgan Egamiz. Shunda Shayton Momo Havoga yolg'on gapirdi: "Siz o'lmaysiz, ammo Xudo biladi, agar shu daraxtdan yesangiz, unda siz donolikka ega bo'lib yaxshilik va yomonlik nima ekanligini bilib olasiz".

Momo Havo **daraxtga** diqqat bilan qaradi. Mevalar juda chiroyli edi va u dono bo'lishni xohladi. Shunday qilib, u mevalardan birini uzib yedi. Keyin Odam Atoga ham bir oz berdi, u ham yedi.

Odam Ato va Momo Havo Xudoga itoatsizlik qilib, Uning irodasiga qarshi chiqishdi. Endi ular o'zlarini juda yomon his qildilar va Xudo bilan gaplashishdan qo'rqdilar. Keyin ular jannat daraxtlari orasiga yashirindilar.

Lekin Xudo ularning qayerdaligini bilardi. Parvardigor Egamiz kelib ular bilan gaplashdi va ulardan nima qilishganini so'radi. Ularni **jazolash** kerak edi. "Endi non yeyish uchun og'ir mehnat qilasizlar, og'riq va g'am nimaligini bilasizlar va bir kun kelib o'lasizlar," - dedi Xudo ularga.

Shunday qilib, Odam Ato va Momo Havo Xudoning ajoyib yeriga gunohni olib qirishdi. Lekin Xudo ularni hali ham sevardi. Egamiz ular uchun hayvonlar terisidan kiyim berdi va **ularni kiyintirdi**. Xudo ularga ajoyib bir va'da berdi, shunday kun keladiki, sizlarga Najotkorni yuboraman va U barcha gunohlaringizni yuvadi.

SAVOL JAVOB:

Ajoyib bog'da kim yashagan edi?

(Odam Ato va Momo Havo ajoyib bog'da yashardilar)

Odam Ato va Momo Havoni kim aldadi?

(Odam Ato va Momo Havoni shayton ilon ko'rinishida aldadi)

Odam Ato va Momo Havo itoatsizlik qilganidan Xudo xursand bo'ldimi?

(Yo'q, Xudo ularni jazolashga majbur bo'ldi)

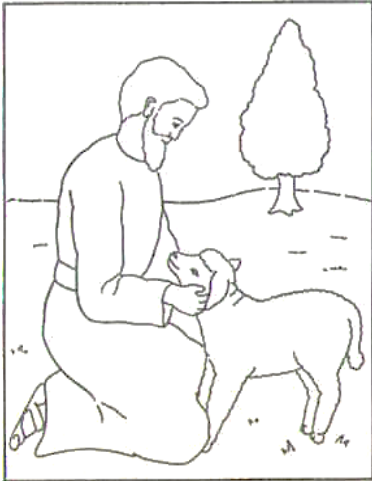
ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Biz insonga emas, Xudoga itoat etishimiz lozim" (Havoriyalar 5:29)

4. QOBIL VA HOBIL

Ibtido 4,5

Xudo Odam Ato bilan Momo Havoga **o'g'il farzand** berdi. Ular unga Qobil deb ism qo'yishdi. Momo Havo baxtli edi. Biroz vaqt o'tgach Qobilning ukasi dunyoga keldi, uning ismi Hobil edi. Qobil ulg'ayib dehqon bo'ldi. U yerga ishlov berib, hosillarni parvarish qilar va yetilganda yig'ib olar edi.

Hobil ulg'aygach esa, qo'ychivon bo'ldi va ularni har kuni boqib, sug'orardi.

Bir kuni Qobil va Hobil Xudoga nazrlar olib kelishdi: Qobil Xudoga o'z dalalaridagi **hosildan** olib keldi, Hobil esa suruvidagi eng yaxshi **qo'ylaridan** birini nazr qildi.

Xudoga Hobilning nazri manzur bo'ldi, lekin Qobilning nazri Unga yoqmaydi. Bundan Qobilning jahli chiqdi.

Xudo Qobilga: "Agar menga itoat etsang, nazringni qabul qilaman", - dedi.

Lekin Qobil **Xudoga itoat qilmadi**. Unda Hobilga nisbatan nafrat paydo bo'ldi.

Bir kuni ular dalada yurganlarida, Qobil juda g'azablanib, ukasi Hobilni o'ldirdi.

Bir oz vaqt o'tgach, Xudo Qobildan: "Ukang Hobil qayerda?", - deb so'radi.

Qobil yolg'on gapirdi. U Xudoga: "Men bilmayman. Ukam qayerga borsa, men uning qadamini o'lchab yurishim kerakmi?" - deb e'tiroz bildirdi.

Qobil nima qilganini **Xudo bilardi**. Shunda Egamiz dedi: "Ukang vafot etdi. Chunki sen uni o'ldirning, sening jazoying og'ir bo'ladi. Yerga qanchalik jon kuydirib ishlov bermagin, yer sen uchun boshqa mo'l hosil yetishtirmas. Hozirdan boshlab sen yer yuzida doimo bir joydan boshqa joyga qochib, boshpanasiz daydib yurasan".

Endi Qobilning na uyi, na hosili bor edi. U shikoyat qildi: "Mening jazom juda og'ir.

Meni ko'rgan odam o'ldirmoqchi bo'ladi".

Shunda Xudo:

-Yo'q, hech kim seni o'ldirmaydi, seni o'ldirganni **jazolayman**, - deb javob berdi.

Xudo Hobilning o'rniga Odam Ato va Momo Havoga yana bir o'g'il berdi.

Ular bu chaqaloqqa Shis deb ism qo'yishdi.

Odam Ato juda uzoq umr ko'rdi. U to'qqiz yuz o'ttiz yil yashab olamdan o'tdi. Uning ko'p farzandlari bor edi. Xudo Odam Ato va Momo Havoni hamda ularning bolalarini yer yuzida **barakaladi**.

SAVOL JAVOB:

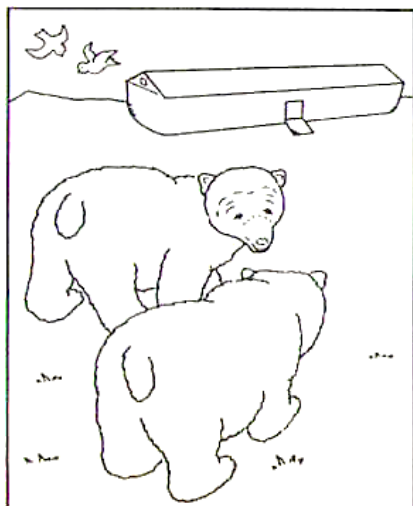
1. Ulg'aygach Hobil nima ish qildi?
(Hobil qoychivon bo'ldi)
2. Bolalarning qay biri Xudoga itoatsizlik qildi?
(Qobil Xudoga itoatsizlik qildi)
3. Hobil qanday vafot etdi?
(Hobilni akasi Qobil o'ldirdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Bir biringizni seving" (Yuhanno 15:12)

5. NUH VA TO'FON

Ibtido 6-9

Yillar o'tgani sari yer yuzida insonlar ko'payib borardi. Lekin ko'plari juda yomon bo'lib ketgan edi. Ular kundan kunga ko'p gunoh ishlar qilishdi.

Xudo insoniyatni yaratganidan afsuslandi va dedi: "Men barcha **yovuz** odamlarni jazolayman".

Ammo Nuh ismli bir kishi Xudoni sevardj, shuning uchun Xudo Nuh va uning oilasini qutqarishga qaror qildi.

Xudo Nuhga dedi: "Yer yuzidan insoniyatni qirib tashlayman, sen ulkan bir kema qur, chunki men yer yuziga to'fon yubormoqchiman. Barcha yomon odamlar o'ladi va Sen va sening oilang kemada **xavfsizlikda bo'lasizlar**. Qushlar va hayvonlarni har bir turidan juft juft qilib o'zing bilan kemaga ol. Shu bilan birga oilang va hayvonlrga uzoq vaqtga

yetadigan yegulik ol".

Nuh **Xudoga ishondi** va shuning uchun hamma narsani xuddi U aytganday qildi. Nuh va uning uch o'g'liga ulkan kemani qurish uchun ko'p yillar kerak bo'ldi. Kemani qurib bo'lishgach, oziq-ovqatlar olib kirishdi.

Qushlar va hayvonlar ham kemaga kirdilar. Ba'zi hayvonlar ikki juft bo'lib, ba'zilari esa yetti juft bo'lib kemaga kirdilar, chunki Xudo shunday amr qilgan edi. Nuhning oilasi va hamma hayvonlar kemaga kirib bo'lishgach, **Xudo eshikni yopdi**.

Sekin asta yomg'ir yog'a boshladi va to'htovsiz qirq kechayu qirq kunduz yog'di.

Tog' cho'qqilarini qoplaguncha suv sadhi ko'tarilib boraverdi.

Hamma yomon odamlar cho'kib ketishdi. Faqat Nuhning oilasi kemada xavfsizlikda edi.

Kunlardan o'tib suv pasaya boshladi va nihoyat yerda quruqlik paydo bo'ldi. Nuh va uning oilasi hamda barcha hayvonlar kemadan chiqishdi.

Nuh qurbongoh qurib, **Xudoga sajda qildi**. Parvardigor Egamiz Nuhga va'da berdi: "Men boshqa hech qachon odamlarni qirib tashlash uchun yerga to'fon yubormayman".

Xudo osmonda go'zal kamalak yaratdi va Nuhga dedi: "Har safar osmonda kamalakni ko'rganingizda, mening bergan va'damni eslashingni istayman". Xudo O'z va'dasini bajardi.

SAVOL JAVOB:

1. Kim Xudoni sevar edi?
(Nuh Xudoni sevar edi)
2. Xudo Nuhga nima yasashni buyurdi?
(Xudo Nuhga kema yasashni buyurdi)
3. Xudo osmonda nima yaratdi?
(Xudo osmonda kamalakni yaratdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Imoni tufayli Nuh...kema qurdi" (Ibromiylar 11:7)

6. IBROHIMNING IMONI

Ibtido 10-20

To'fondan so'ng Nuhning o'g'illari farzandli bo'ldilar va yer yuzida yana odamlar ko'payib bordi. Ularning hammasi **bir hil tilda** so'zlashardilar. Ulardan ko'plari Xudoga sajda qilmadilar.

Kunlardan bir kuni ular shunday deyishdi: “Kelinglar, o'zimiz uchun shahar quraylik, shahar minirasining cho'qqilari osmonga tegib tursin. Biz buyuk insonlar ekanligimizni hamma bilsin”.

Qurilish ishlarini boshlab yuborishdi. Ammo **Xudo bundan norozi edi**. U shunday qildiki, odamlar turli hil tillarda gapira boshladilar va bir birlarini tushunmay qoldilar. Minoraning qurilish ishlari to'xtab qoldi va odamlar turli joylarga tarqab ketdi.

Shundan bir qancha vaqt o'tgach, Xudo Ibrom ismli bir kishiga shunday dedi: “Men ko'rsatgan yurtga borishingni hohlayman. Sening oilangni barakalayman, **butun yer yuzida nomingni ulug' qilaman**, sen orqali yer yuzidagi jamiki xalqlar baraka topadi. Bir kun kelib sening naslingdan Najotkor dunyoga keladi”.

Ibrom Xudoga ishondi. U oilasini olib Xudo aytganidek, Kan'on yurtiga ko'chib o'tdi. Ular bilan Ibromning jiyani Lut ham bordi. Kan'on yurtida Ibrom qurbongoh qurib, Xudoga sajda qildi. Xudo Ibromga va'da berdi: “Men bu yerni sening avlodiga beraman”. Bu yer juda yaxshi edi va shu yurtda Xudo Ibromga baraka berdi.

Ammo Ibrom va uning xotinida farzand yo'q edi. shuning uchun u Xudodan oilasini marhamatlashini so'rardi. Xudo Ibromga: “Tunda osmonga qara. Sen barcha yulduzlarni sanay olasizmi? **Sening nasling ham shu yulduzlarday ko'p bo'ladi**”.

Ibrom allaqachon keksayib qolgan edi, Xudo Ibromning ismini Ibrohimga o'zgartirdi. Ibrohimning xotinini ismi esa Sora bo'ldi. Xudo yana Ibrohimga ko'p baraka berdi.

Bu vaqt davomida Ibrohim farzandsiz bo'lishiga qaramay Xudoga ishondi.

Va nihoyat Xudo Ibrohim va Soraga o'g'il farzandli bo'lasizlar, deb aytdi.

Xudo va'dasini bajardi. Ibrohim yuz yoshga kirganda uning o'g'li Ishoq dunyoga keldi. Bu voqea Ibrohim va Sorani juda xursand qildi. Ular Ishoqga juda yaxshi g'amxo'rlik qilishdi va unga Xudoni sevish hamda Unga sajda qilishni o'rgatdilar.

SAVOL JAVOB:

1. Kim Ibrohimga ota-bolalari yurtidan ko'chib o'tishni aytdi?
(Xudo Ibrohimga ko'chib o'tishni aytdi)
2. Kim Xudoning barcha va'dalariga ishondi?
(Ibrohim Xudoning barcha va'dalariga ishondi)
3. Ibrohim keksayib qolganda kim dunyoga keldi?
(Ibrohim keksayib qolganda Ishoq dunyoga keldi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Ibrohim Xudoga ishondi”. (Rimliklar 4:3)

7. LUTNING TANLOVI

Ibtido 13-19

Ibrohim jiyani Lut bilan Kan'on yurtiga ko'chib o'tdi. Ibrohimning ham, Lutning ham qo'ylari, qoramollari va chodirlari ko'p edi. Ularning xizmatkorlari bor edi, ular ko'plab hayvonlarga **g'amxo'rlik** qilishardi.

Ammo ba'zida xizmatkorlar bir-birlari bilan janjallashishardi, chunki ularga barcha hayvonlari uchun yashil yaylovlar va toza suv yetarli emas edi.

Ibrohim odamlarga yordam berishni xohladi. U Lutga shunday dedi: "Bizda juda ko'p yer bor va men cho'ponlarimiz janjallashib, **jang qilishlarini xohlamayman**. Sen o'zing xohlagan yerlarni tanlashing mumkin, men esa hayvonlarim va odamlarimni boshqa yerlarga olib boraman."

Keyin Lut ko'zlarini ko'plab yerlarga qaratdi. U tepalikdagi adrlarga borishni xohlamadi. Unga daryo yaqinidagi yashil yaylovlar yoqdi va Lut o'zi uchun eng **yaxshi yaylovlarni** tanlab oldi. U ko'chib o'tdi va ikkita o'ta shafqatsiz, axloqsiz shahar yaqinida yashay boshladi.

Lut Ibrohimdan ajralganidan so'ng, Xudo Ibrohimga: "Atrofingizga qara. Men bu yerlarning barchasini senga va sening avlodlaringa beraman."

Ibrohim xudoga ishondi. U yangi yaylovlarga ko'chib o'tdi, u yerda qurbongoh qurdi va Xudoga sajda qildi.

Lut, garchi eng yaxshi yerni egallab olgan bo'lsa-da, uning va oilasining farovonlik ko'rmadi.

Lut oilasini to'g'ridan-to'g'ri axloqsiz shaharlardan biriga ko'chirdi. Bir kuni dushmanlar u yerga kelib, Lut va boshqa odamlarni asirga olishdi. Ibrohim yana **mehribonlik** qildi va o'z odamlari bilan Lutni va boshqa odamlarni dushmanlar qo'lidan ozod qildi.

Ikki shaharda yashovchi odamlar juda yovuz va axloqsiz edilar. Shuning uchun Xudo bu shaharlarni **olov** bilan yo'q qilishini aytdi. Xudo Lut va uning oilasiga shaharni tark etishlarini aytish uchun ikkita farishtani yubordi. Ammo Lut ketmadi. Oxir-oqibat, farishtalar Lutni, uning xotinini va ikki qizini shahardan olib chiqib: "Tezda toqqa chiqing. Orqaga qaramang,"- dedilar. Ammo Lutning rafiqasi ortiga qaradi va **tuz ustuniga aylaib qoldi**.

Lut Ibrohim kabi Xudoni sevmagani uchun juda ko'p muammolarga duch keldi. Lut har doim ham Xudoga itoat qilmadi. Ibrohim baxtli edi. U Xudoga sajda qildi va unga bo'ysundi. Ibrohim tinchlikparvar edi.

SAVOL JAVOB:

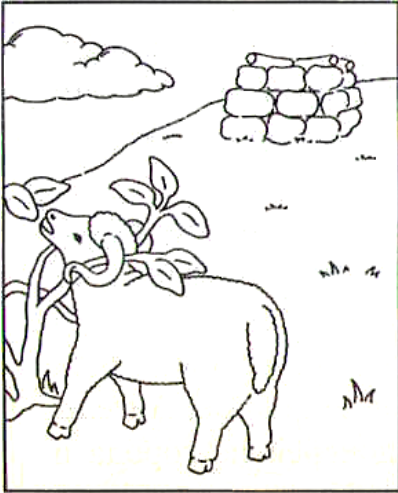
1. Kimning suruvi ko'p edi?
(Ibrohimning ham Lutning ham suruvi ko'p edi)
2. Kim o'ziga yaxshi yaylovlarni tanlab oldi?
(Lut o'ziga yaxshi yaylovlarni tanlab oldi)
3. Kim har doim qayerga bormasin Xudoga itoat qildi?
(Ibrohim doim Xudoga itoat qildi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Tinchlik o'rnatuvchilar baxtlidir” (Matto 5:9).

8. ISHOQNI QURBONLIKKA OLIB KELINISHI

Ibtido 22

Ibrohim va Soraning **sevimli** o'g'li Ishoq o'sib ulg'aydi. Ota-onasi uni juda yaxshi ko'rishardi.

Xudo Ibrohimning Ishoqni qanchalik sevishini ko'rdi va uni sinab ko'rishga qaror qildi. U Ibrohimga juda qiyin sinov yubordi. Xudo: "O'g'lingni olib, tog'ga olib bor. Uni qurbongohga qo'y va menga qurbonlik qil,"- deb buyurdi.

Ibrohim Xudo aytgan hamma narsani bajarishni xohladi. Shunday qilib, u erta tongda o'rnidan turdi, Ishoq va ikkita yosh yigitni o'zi bilan olib ketdi. Ular Xudo Ibrohimga **ko'rsatgan joyga borishdi**. Uch kunlik safardan so'ng, Ibrohim uzoqdan tog'ni ko'rdi.

Ibrohim ikki yosh yigitga: "Bu yerda qoling va kuting. Biz sizga qaytamiz,"-dedi.

Keyin Ishoq o'tinni oldi, Ibrohim esa olov va pichoqni oldi, keyin ikkalasi birga ketishdi.

Yo'lda Ishoq so'radi: "Ota, bizda **olov va o'tin bor**, lekin biz Xudoga qurbonlik qiladigan qo'zi qayerda? Ibrohim o'g'liga muloyimlik bilan javob berdi: O'g'lim, Xudo kuydiriladigan **qo'zini o'zi beradi**".

Ishoq otasi Ibrohimga ishondi va u bilan xotirjam ketdi. Ibrohim belgilangan joyga kelib, qurbongoh qurib, ustiga o'tin qo'ydi. Keyin u yagona o'g'li Ishoqni o'tinning tepasida qo'ydi va uni o'ldirish uchun qo'lga pichoq oldi.

Va to'satdan, bu vaqtda Rabbiyning farishtasi osmondan gapirdi: "Ibrohim! Ibrohim!"

Ibrohim javob berdi: "Men shu yerdaman".

Farishta: "O'g'linga **zarar yetkazma**. Endi aminmanki, sen Xudodan qo'rqasan, chunki Xudo so'raganda o'g'lingni berishga tayyor eding".

Ibrohim orqasiga qaradi. Shoxlar bilan o'ralgan butalar ichida qo'y turardi. Ibrohim qo'yni olib, o'g'lining o'rniga Xudoga qurbon qildi.

Keyin Farishta yana Ibrohimni chaqirdi. U shunday dedi: "Xudo sen va farzandlaringa mo'l-ko'l **baraka beradi**, shuningdek, boshqalar ham Xudoni sevgani va itoat qilgani uchun baraka topadi".

Ibrohim qanchalik baxtli edi! U Xudoga ishondi va uning va'dalariga ishondi. Ibrohim Xudoni hammadan ko'proq yaxshi ko'rardi.

SAVOL JAVOB:

1. Ibrohim o'zining yagona o'g'lini yaxshi ko'rarmidi?
(Ha, Ibrohim o'zining yagona o'g'lini yaxshi ko'rardi)
2. Ibrohim o'zining yagona o'g'lini o'ldirdimi?
(Yo'q, Ibrohim o'zining yagona o'g'lini o'ldirmadi)
3. Ibrohim hammadan ko'proq kimni yaxshi ko'rardi?
(Ibrohim hammadan ko'proq Xudoni yaxshi ko'rardi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

"Seni sevaman, ey Egam" (Zabur 17:2)

9. YOQUB VA ESOV

Ibtido 24-33

Ishoq voyaga yetgach, Ibrohim xizmatkorini o'g'li uchun munosib xotin topib kelishga yubordi. Xizmatkor **ibodat qildi** va Xudo unga Ishoqning rafiqasi bo'lgan Rivqoni topishga yordam berdi. Ishoq Rivqoni yaxshi ko'rib qoldi.

Xudo Ishoq va Rivqoga egizak o'g'il farzandlar berdi. Esov katta, Yoqub esa kichik o'g'il edi.

Esov yovvoyi hayvonlarni ovlashni yaxshi ko'rardi, Yoqub esa chodirlar yonida ishlarga yordam berishni yaxshi ko'rardi.

Ishoqning ko'plab hayvonlari bo'lib, ular yaylovlarda o'tlab, **quduqlaridan** suv ichishardi. Boshqa odamlar Ishoqning quduqlaridan hayvonlarini sug'orish uchun foydalanmoqchi bo'lganlarida, u boshqa joyga ko'chib o'tdi va yangi quduqlarni qazib oldi. Ishoq hech kim bilan

janjallashmasdi. U otasi Ibrohim singari tinchlikparvar bo'lishni xohlardi. Xudo Ishoq va uning bolalariga Ibrohimni barakalaganimday sizlarni ham barakalayman deb **va'da berdi.**

Ko'p yillar o'tgach Ishoq ancha qarib qoldi va o'lishdan oldin Esovni duo qolib baraka bermoqchi bo'ldi. U Esovdan unga mazali pishirilgan **hayvon go'shtini** olib kelishini so'radi. Shunda Ishoq Esovni duo qilmoqchi edi.

Rivqo esa Ishoqni Yoqubni duo qilishni xohladi, Esov ovda bo'lgan payt, u Yoqubni otasiga olib borishi uchun ozgina hayvon go'shtidan ovqat tayyorladi. Ishoqning allaqachon ko'zlari zaiflashib qolgan edi, shuning uchun Yoqub unga go'sht olib kelganini **sezmadi.** Esov uyga kelishidan oldin Ishoq Yoqubni duo qildi.

Bu voqea Esovni shunchalik xafa qildi va g'azablantirdiki, u: "Otam o'lsa, men Yoqubni o'ldiraman", dedi.

Shundan so'ng, Yoqub o'ziga yaxshi xotin topishi uchun jo'natib yuborishdi. Bir kuni kechasi Yoqub uxlab yotganida, u baland bir **zinapoyani** tushida ko'rdi. U yerdan osmonga qadar ko'tarilgandi. Farishtalar bu zinapoyadan yuqoriga va pastga tushib chiqishardi. Eng yuqori qismida esa Xudo o'tirar edi, U Yoqubga: "Men sen bilanman va sening naslinga baraka beraman. Men senga bu yerlarni mulk qilib beraman,"- dedi.

Yoqub uyg'onib, Xudoga sajda qildi va unga itoat etishga va'da berdi. Keyin Yoqub amakisi Lobonning uyiga qarab yurishni davom ettirdi. U yerda Yoqub uylandi, oila qurdi.

Yoqub o'z oilasi, otasi va akasi Esovga oldiga kelguniga qadar juda ko'p yillar o'tdi, lekin akasi endi undan **g'azablanmasdi.** Xudo va'dasini bajardi. Xudo Yoqub bilan birga bo'lib, unga baraka berdi.

SAVOL JAVOB:

1. Ishoqning rafiqasini ismi nima edi?
(Ishoqning rafiqasini ismi Rivqo edi)
2. Ishoqning egizak o'g'illarini ismlari nima edi?
(Ishoqning egizak o'g'illarini ismlari Esov va Yoqub edi)
3. Kim zinapoya va farishtalar haqida tush ko'rdi?
(Zinapoya va farishtalar haqida Yoqub tush ko'rdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Bir-biringizga nisbatan ko'ngilchan va mehr-shafqatli bo'linglar" (Efesliklar 4:32).

10. YUSUF

Ibtido 37

Yoqubning **o'n ikki** o'g'li bor edi, lekin Yusufni boshqa o'g'illardan ko'ra ko'proq yaxshi ko'rardi. Yoqub Yusufga chiroyli **beqasam cho'pon** olib berdi. Shu sababli, katta aka-ukalar Yusufdan nafratlanishdi.

Bir kuni Yusuf akalariga: “Men bir tush ko'rdim, dalada ishlayotganimizda, mening bug'doy bog'lamim o'rnidan turdi va sizning bog'lamlaringiz mening bog'lamimga **ta'zim** qildi,”- deb aytib berdi. Yusufning akalari unga ta'zim qilishni xohlamasdilar. Ular undan yanada ko'proq nafratlana boshlashdi.

Biroz vaqt o'tgach, Yusuf yana tush ko'rди va u yana akalari va otasiga aytib berdi: “Bu safar quyosh, oy va o'n bir yulduz menga ta'zim qilishdi”. Uning akalari bu haqda eshitishni ham xohlamadilar, lekin otasi bu tushlar bir kun kelib amalga oshishi mumkinligini haqida o'yladi.

Bir kuni Yoqub Yusufga: “Katta akalaringning oldiga bor. Ulardan xabar olib, keyin **qaytib** kelib va menga ayt,”- dedi.

Yusuf otasiga itoat qilib yo'lga tushdi. Uning akalari uydан uzoqda qo'y boqishardi va Yusuf ularni uzoq vaqt izladi. Yusufning ularga qarab yurib kelayotganini ko'rib, aka-ukalar jahl bilan qaror qilishdi: “Ana bu yerga tush ko'ruvchi kelyapti. Keling, uni **o'ldiraylik**”. Ammo eng katta akasi Ruben: “Uni o'ldirishning hojati yo'q. Uni chuqur sardobaga tashlaylik,”- dedi. Aka-uka bo'lmagan payt Ruben Yusufni qutqarib, uni uyiga jo'natmoqchi edi. Ular shunday qilishdi.

Akalari Yusufning kiyimlarini yechishdi. Ular uni chuqur **sardobaga** tashladilar. Shundan keyin ular ovqatlanib o'tirishgan edi, uzoqdan shu tomonga kelayotgan tuyalar karvonini ko'rib qolishdi. Bu odamlar juda ko'p turli xil narsalarni sotib olib va sotishardi. Yahudoda bir fikr paydo bo'ldi. U: “Keling, Yusufni bu odamlarga sotaylik,”- dedi. Akalari Yusufdan shunchalik nafratlanishardiki, uning taqdiri qanday bo'lishiga befarq edilar. Shundan keyin ular Yusufni **yigirma kumush tangaga** sotdilar.

Bu vaqtda Ruben ular bilan birga emasdi. U qaytib kelgach, juda xafa bo'ldi. Akalari Yusufning choponini qonga botirib, otasiga olib kelishdi. Ular: “Mana, biz buni topib oldik,”- deyishdi. Otasi achchiq yig'lab yubordi va yovvoyi hayvon o'g'li Yusufni yeb ketgan, deb o'yladi. Yoqubning qayg'usi cheksiz edi.

Bu vaqtda esa Yusufni **tobora uzoqroqqa** olib ketishardi. Ammo Xudo Yusuf bilan birga edi va unga g'amxo'rlik qildi.

SAVOL JAVOB:

1. Tushlari haqida kim gapirdi?
(Yusuf tushlari haqida gapirdi)
2. Yovvoyi hayvon Yusufni yeb ketganmidi?
(Yo'q, Yusufni yovvoyi hayvon yemadi)
3. Yusuf qaytib kelmaganidan kimning qayg'usi cheksiz edi?
(Yusufning otasi Yoqubni qayg'usi cheksiz edi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

“U hamisha sizlarga g'amxo'rlik qiladi” (1 Butrus 5:7).

11. YUSUFNING YUKSALISHI

Ibtido 39-46

Yusufni sotib olgan odamlar uni **Misr yurtiga** olib kelishdi. U yerda bir boy odamga sotib yuborishti. Yusuf juda yaxshi ishchi edi, lekin o'sha boy odamning xotini Yusufga tuhmat qildi. U kishi xotiniga ishonib, Yusufni qamoqqa tashladi. Ammo qamoqxonada ham Yusuf yaxshi ishchi edi. U mahbuslar orasida tartibni saqlashga yordam berardi. Bir kuni kechasi ikki mahbus tush ko'rdi. Xudo Yusufga tushlarni **ta'bir qilishga** yordam berdi. Bu ikkala tush ta'biri ham amalga oshdi.

Ikki yil o'tgach, podshoh tush ko'rdi, lekin hech kim uning tushini ta'bir qila olmadi. Keyin bir odam Yusufnini qamoqda ekanini eshladi. Podshoh bu haqda bilgach, "Uni huzurimga olib keeling," - deb **buyurdi**.

Keyin Yusufni tezda olib kelishdi. Shoh unga tushlarini aytib berdi, Yusub tinglab bo'lgach shunday dedi: "Xudo sizga bu tushlarni

yuborgan. Tez orada shunday yetti yil keladiki, bu yillar davomida yer mo'l hosil beradi. Shundan so'ng, yetti yil **ocharchilik bo'ladi**. Siz odamlarga dastlabki yetti yil ichida iloji boricha ko'proq hosil olishga yordam beradigan dono odamni topishingiz kerak, shunda bu zaxiralar ocharchilik yillari uchun ham yetarli bo'ladi".

Podshoh Yusufning **donoligidan** mamnun bo'lib: "Sendan ko'ra dono odam yo'q. Sen boshqaruvchi bo'lasan," - dedi. Podshoh Yusufga chiroyli kiyim berishni buyurdi va bundan buyon hamma Yusufga **bo'ysunishi** kerak dedi. Yusuf tufayli mo'l hosil yig'ib olindi.

Keyin **ochlik boshlandi**. Ko'p odamlar Misrdan oziq-ovqat sotib olish uchun uzoqdan kelishardi. Bir kuni Yusufning akalari ham kelishdi. Ular Yusufga ta'zim qilishdi, chunki ular ukasi boshqaruvchi ekanligini bilishmagan va Yusuf ularga o'zini tanitmagan edi. Yusuf ularga mo'l-ko'l don olishga ruxsat berdi va ular uylariga ketishdi.

Keyingi safar ular kelganlarida, Yusuf ularga o'zini tanitdi. Akalari **qo'rqib ketishdi**. Ular Yusufga yetkazgan barcha yomonliklari uchun ularni jazolashiga amin edilar. Ammo Yusuf yig'lab, ularni quvonch bilan qarshi oldi va keyin uyiga taklif qilib dedi: "Yana besh yil ocharchilik bo'ladi. Uyga shoshiling otamni va oilangizni Misrga olib keling. Siz eng yaxshi yerda yashaysiz va men sizga **g'amxo'rlik** qilaman".

Yoqub o'g'li Yusufni yana ko'rishdan juda xursand edi. Xudo Yusuf bilan birga edi va shunday qildiki, uning orzulari ro'yobga chiqdi.

SAVOL JAVOB:

1. Odamlarga hosilni yig'ishda kim yordam berdi?
(Yusuf odamlarga hosil yig'ishda yordam berdi)
2. Akalari Yusufga ta'zim qildilarmi?
(Ha, akalari unga ta'zim qilishdi)
3. Yusuf akalaridan g'azablandimi?
(Yo'q, uning jahli chiqmadi. U ularga mehribon edi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Egamiz Yusuf biln birga bo'lib, unga ko'p muvaffaqiyat keltirardi" (Ibtido 39:2).

12. AYUB

Ayub kitobidan

Bir vaqtlar Uz degan yurtida **Ayub ismli boy odam yashardi**. Bir kuni shayton bilan suhbatda Xudo aytdiki: “Ayub menga qanday itoat qilayotganini ko'ryapsanmi?”. Bunga shayton javob berdi: “Ayubga juda ko'p baraka berganing uchungina xizmat qiladi, lekin agar Sen undan bo'ylik olib qo'ysang, Ayub Seni la'natlaydi”.

Keyin Xudo shaytonga: “Sen undan bor narsasini olishing mumkin,”- deb aytdi.

Shayton Ayubga juda ko'p **qayg'u keltirdi**. Uning barcha ho'kizlari, eshaklari va tuyalari nobud bo'ldi. Uning qo'ylari olovda yonib ketdi. Ammo eng achinarlisi shundaki, kuchli shamol tufayli uy Ayubning bolalarini bosib qoldi va ularning hammasi **vafot etdi**.

Ammo Ayub Xudoni la'natlamadi. U Xudoga sajda qildi. Shayton yana Xudoga keldi va Xudo undan so'radi: “Ayub hali ham meni sevishini va itoat etishini ko'rdingmi?”.

Ammo shayton: “Agar Ayubni dardga yo'liqtirsang, u seni **sevishdan to'xtaydi**,”- dedi.

Xudo shaytonga: “Sen Ayubni dardga yo'liqtirishing mumkin, lekin uni jonini olma,”- deb ruxsat berdi. Shayton Ayubni butun vujudini yaralar bilan qopladi, Shuning uchun Ayub o'zini juda yomon his qildi va og'riqdan azob chekdi.

Ayubning uch do'sti uning oldiga kelib, uning azob chekayotganini ko'rishdi. Nihoyat, Ayub shunday dedi: “Men tug'ilmaganim ma'qul edi. Mening **azoblarim juda ko'p**”.

Keyin uning do'stlari hamdardlik bilan: “Ayub, ehtimol sen yomon ish qilgandirsan va endi Xudo sizni jazolayabti. Iltimos, gunohlaringdan tavba qil va Xudo seni barcha azoblardan xalos qiladi,” - deb aytishdi.

Ammo Ayub qat'iy javob berdi: “Xudo biladiki, men muhtoj odamlarga yordam berdim va ularni xursand qildim. Odamlar mening maslahatlarimga quloq solishdi. Endi esa hatto yosh bolalar ham mening ustimdan kulishyabti”.

Ayubning **do'stlari** uzoq vaqt nasihat qilishdi. Ular Ayubning yomon ishlarni qilganiga amin edilar. Ayub, aksincha, to'g'ri ish qilganiga ishonardi. Shuning uchun ular suhbatni to'xtatdilar.

Ammo vaqt o'tib, Xudo quyun orasidan Ayubga ko'p savollar berdi. Ayub Xudoga javob berar ekan o'zini Uning oldida **o'zini kichik va ojiz his qildi**.

Xudo Ayubning do'stlariga: “Ayubga aytganlaringiz shafqatsiz va adolatsizdir, shuning uchun Ayubdan sizni jazolamasligim uchun ibodat qilishni so'rang,”- dedi.

Keyin Xudo Ayubga katta bo'ylik berdi. Xudo unga avvalgidan ikki baravar ko'p hayvonlar va ko'p farzandlar berdi. Ayub Xudoga sajda qildi va Xudo **undan mamnun** edi.

SAVOL JAVOB:

1. Ayubga kim ko'p azob berdi?

(Shayton Ayubga juda ko'p azob berdi)

2. Ayubning oldiga kim keldi?

(Ayubning do'stlari uning oldiga kelishdi)

3. Xudo Ayubdan mamnunmi?

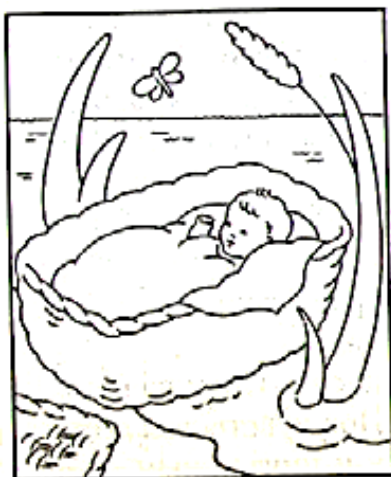
(Ha, Xudo Ayubdan mamnun edi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

“Egamning nomiga hamdu sanolar bo'lsin!” (Ayub 1: 21).

13. SAVATDAGI CHAQALOQ MUSO

Chiqish 2-3

Yoqub va uning o'g'illari Misrga ko'chib o'tishganida, Yusuf va shoh ularga g'amho'rlik qildilar. Xudo Yoqubning ismini Isroilga o'zgartirdi, shuning uchun uning barcha bolalari **Isroil xalqi** deb nomlandi.

Ko'p yillar o'tgach, Misrda yana bir podshoh hukmronlik qildi, u Yusuf haqida bilmasdi. Yangi podshoh Isroil xalqini ko'rdi va qo'rqib ketdi. U shunday dedi: “Bu odamlar kuchli va juda ko'p. Ularni mashaqqatli mehnat bilan zaiflashtirish kerak”.

Yovuz va shafqatsiz podshoh Isroil bolalarini juda og'ir ishlarni bajarishga majbur qildi, lekin Xudo Isroil xalqi tomonida edi va ularning kuchayishiga yordam berdi.

Keyin podshoh buyurdi: “Isroil honadonida tug'ilgan barcha o'g'il bolalarni daryoga oqizib yuboring”.

Barcha ota-onalar o'z farzandlarini yaxshi ko'rishardi. Shunday qilib, bir oila farzandini **qutqarishga** harakat qildi. Ona kichkina savat to'qib, suv kirmasligi uchun uni qora saqich bilan suvab va o'g'lini shu savatga solib qo'ydi. Keyin uni daryo bo'yidagi qamishlar orasiga yashirdi. Kichkintoyning katta opasi unga yaqin joyda turib, uni kuzatdi.

Biroz vaqt o'tgach, malika xizmatkorlari bilan daryoga cho'milish uchun kelib, kichkina savatni topib oldi va unda yig'layotgan chaqaloq bor edi. **Malika** bolani juda yaxshi ko'rib qoldi va uni qutqarishga qaror qildi.

Va tez orada chaqaloqning opasi ularning oldiga kelib: “Men chaqaloqqa g'amxo'rlik qiladigan ayolni topa olaman,”- deb taklif qildi.

Malika xursand bo'ldi va rozi bo'ldi. Chaqaloqning opasi onasini olib keldi. Malika chaqaloqqa **Muso** deb ism qo'ydi va so'radi: “Iltimos, bu chaqaloqqa g'amxo'rlik qiling va men sizga pul to'layman”. Xudo ularning chaqalog'ini qutqarganidan butun oila juda baxtli edi!

Muso voyaga etganida, u malika bilan saroyda yashay boshladi. U odam xohlagan hamma narsaga ega edi: chiroyli kiyim va mazali taom. Ammo Muso o'z xalqini, Isroil bolalarini hech qachon **unuta olmadi**. Muso ularning ishlari qanchalik qiyinligini ko'rdi va ularga yordam berishga qaror qildi. Xudo Musoni Isroil xalqiga yo'l boshchi qilib tayinladi.

SAVOL JAVOB:

1. Onasi chaqaloq Musoni qayerga yashirdi?
(Daryo bo'yidagi qamishlar orasiga)
2. Kim yaqin atrofda turib, bolani kuzatdi?
(Chaqaloqning opasi kuzatib turdi)
3. Kim juda og'ir ishlarni bajarishi kerak edi?
(Isroil xalqi juda og'ir ishlarni bajarishlari kerak edi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

“...Egam Madadkorimdir, shu bois qorqmayman” (Ibironiylarga 13: 6).

14. MUSO O'Z XALQINING YO'LBOSHCHISI

Chiqish 2-14

Muso Xudoning xalqining yo'lboshchisi bo'lishidan oldin, Xudo unga ko'p narsalarni o'rgatishi kerak edi. Muso **sahroda qirq yil** davomida xotini va bolalari bilan yashadi.

Bir kuni Muso qo'ylarni boqayotganda, yonayotgan butani ko'rди, buta yonardi-yu, ammo yonib tugamasdi. Bu yonayotgan butadan Xudo Musoga zohir bo'ldi: "Men seni Misrga qaytishingni xohlayman, chunki men xalqimning juda **chekkan azoblarini ko'rdim**. Isroil xalqini Kan'on yurtiga olib borib, u yerda yashashingizni xohlayman".

Shunday qilib, Muso Misrga qaytib, Xudo aytganidek qildi. Muso va uning akasi Horun podshohning oldiga borib: "Xudo Isroil xalqini o'z yurtiga qo'yib yuborishingizni istaydi, shunda ular borib unga sajda qilishadi,"- deyishdi.

Ammo podshoh: "Men Sizning Xudoyingizni bilmayman va xalqingizni qo'yib yubormayman,"- dedi. Podshoh agar Isroil xalqi uning yurtidan chiqib ketsa, hech kim og'ir ishlarni qilmasligini bilar edi. Shundan so'ng, u ularni yanada **qattiqroq ishlashga** majbur qildi.

Xudo bu podshohning qanchalik shafqatsiz ekanligini ko'rди, unga va butun Misr xalqiga ko'p ofatlar yubordi. Ammo shoh baribir Isroil xalqini qo'yib yubormadi. Xudo Misrga qurbaqalar, chigirtkalar, do'l, chipqon va boshqa **baxtsizliklarni** yubordi. Kunlardan bir kuni yer yuzini zulmat qopladi lekin podshoh baribir o'z gapida turib oldi.

Oxir-oqibat, bir kuni kechasi, Xudo har bir Misr oilasida tug'ilgan to'ng'ich o'g'il bolalarning jonini olishga majbur bo'ldi. Ammo Isroil xalqining hech bir farzandi o'lmadi, chunki Xudo aytganidek, Uning xalqi **qo'zilarning qonini** eshik kesakisi yonlariga va tepasiga surtgan edilar. Shundagina shoh Musoga: "Xudo hammamizni yo'q qilmasidan oldin, hamma narsalaringizni olingda va yurtni tezda tark eting", dedi.

Muso va barcha Isroil xalqi ketishga otlandilar. Ular Misrni tark etib, **Qizil dengizga** borishdi. Lekin yolg'onchi va yovuz podshoh birdan fikrini o'zgartirdi. U ularni o'z yurtiga qaytarish uchun ularning orqasidan quvdi.

Keyin Xudo mo'jiza yaratdi. To'satdan dengiz ikkiga bo'linib suvning o'rtasida quruqlik paydo bo'ldi, Muso va Isroil xalqi u yerdan o'tib oldi. Podshoh va uning odamlari ularning orqasidan o'tishmoqchi bo'lganlarida, Xudo dengizga suvlarini qo'yib yuborishni buyurdi va ularning hammasi cho'kib ketishdi. Xudoning xalqi Unga ishonib itoat etganida juda ko'p mo'jizalar yaratadi.

SAVOL JAVOB:

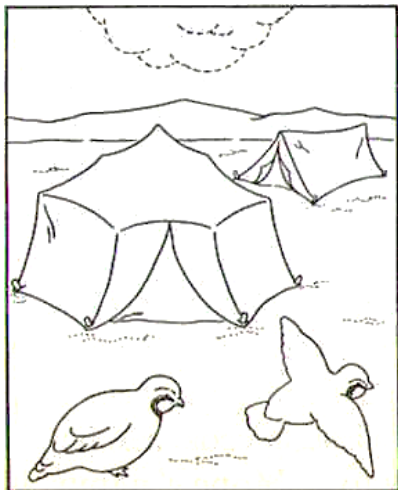
1. Isroil xalqi qanday ishlashlari kerak edi?
(Ular juda og'ir mehnat qilishlari kerak edi)
2. Xudo o'z xalqini boshqarish uchun kimni tanladi?
(Xudo o'z xalqini boshqarish uchun Musoni tanladi)
3. Muso va Xudoning xalqi qizil dengizga g'arq bo'ldimi?
(Yo'q, ular quruq yo'ldan yurishdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Ey Egam, ishlaring naqadar buyukdir!" (Zabur 91: 6).

15. XUDO XALQINING SAYOHATI

Chiqish 15, Sahroda 21

Qizil dengizdan o'tib, Muso va Xudoning xalqi **sahroga kelishdi**. Ular va'da qilingan yurt tomon yurishni davom ettirdilar.

Xudo isroilliklarga doimo yordam berardi. Egamiz kunduzi ustun shaklidagi bulut ichida, kechasi ustun shaklidagi alanga ichida ularning oldida yurib, yo'llarini yoritib yo'l ko'rsatib bordi. Agar bu bulut harakatlanayotgan bo'lsa, Isroil xalqi chodirlarini ko'tarib yo'lda davom etar edilar.

Isroil xalqining suvi **taxir bo'lib qoldi**, Xudo esa ularga toza suv berdi. Ularda ichish uchun umuman suv qolmaganida, Xudo ular uchu qoyalar orasidan suv chiqardi.

Odamlar ochlikni boshdan kechirganlarida, Xudo non pishirishlari uchun har kuni tongda ular uchun osmondan **manna yog'dirdi**. Go'sht sifatida

esa, ularga bedanalarni yubordi.

Dushmanlar isroilliklarga qarshi jang qilish uchun kelganlarida, Xudo ularga g'alaba qozonishga yordam berdi.

Xudo o'z xalqini **yaxshi ko'rardi**, lekin odamlar itoat qilmaganda, ularni jazolashi kerak edi.

Bir kuni Xudo odamlar qanday yashashlari va unga qanday sajda qilishlari kerakligini tushuntirdi. Xudo Musoga muqaddas chodir deb nomlangan qurbongohni qanday qurishni aytdi. U Musoga o'nta amr yozilgan ikkita tosh lavhani berdi.

Ammo Muso tog'da bo'lganida, odamlar kutishdan charchashdi. Ular Horunga: "Bizni xudolar yasab ber,"- deyishdi. Horun ularga **oltin buqa** yasab berdi. Keyin Xudo g'azablanib, odamlarni qattiq jazoladi. Ularning ko'plari vafot etdi.

Muso Kan'onga **o'n ikki ayg'oqchini yubordi**. Ular qaytib kelganlarida, faqat ikkitasi: "Xudo bizga yordam beradi,"- deyishdi. Qolgan o'n kishi: "U yer yaxshi, lekin u yerda kuchli va bahaybat odamlar yashaydi. Biz ulardan qo'rqamiz,"- dedilar. Odamlar bu o'n kishiga ishonishdi. Ular Xudoga ishonishmadi. Shuning uchun Xudo hamma odamlar sahroda juda uzoq vaqt qolishlari kerakligini aytdi. Ba'zi odamlar Musoga ishonishmadi va: "Xudo seni bizning yo'l boshchimiz bo'lishingni xohlamaydi,"- deyishdi. Keyin Xudo yer yuzida **katta yoriq hosil qildi** odamlar va ularning oilalari u yerga tushib o'lishdi.

Ba'zida odamlar nolib shikoyat qilardilar. Ular: "Biz bu mannani yeyishdan charchadik," deganlarida, Xudo odamlarni chaqish uchun ilonlarni yubordi. Ularning ko'plari vafot etdi.

Isroil xalqi qirq yil davomida sahroda yo'l yurishdi va Xudo ularga doimo tinimsiz g'amxo'rlik qilardi. Ular Xudoga ishonishlarini xohladi.

SAVOL JAVOB:

1. Xudoning xalqi qayerda yurdi?

(Ular sahroda yurdilar)

2. Xudoning xalqi har doim Xudoga itoat qildimi?

(Yo'q, ular har doim ham Xudoga itoat qilmadilar)

3. Xudo o'z xalqiga qanday yordam berdi?

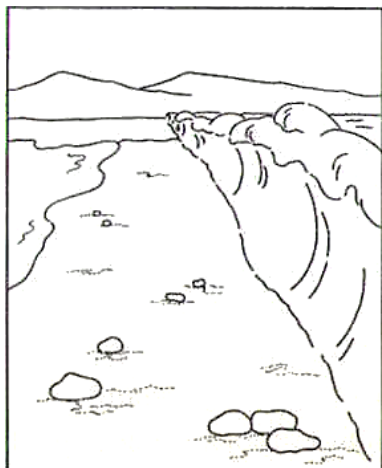
(Turli javoblar to'g'ri bo'lishi mumkin)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Egamizga umid bog'lab yaxshilik qilgin" (Zabur 36:3).

16. YOSHUA

Chiqish 17, Sahroda 2, Yoshua 3-24

Xudoning xalqini Kan'on yurtiga kirish vaqti bor keldi. Muso ularga Xudoning barcha qonunlarini yodda tutib, ularga amal qilishlarini aytdi. Shundagini Xudo ularga baraka berardi. Muso: “Xudo siz uchun qilgan barcha yaxshiliklarini **yodingizda tuting**,”- dedi.

Muso Yoshuani yangi yo'l boshchi qilib tayinladi. Yoshuaga esa kuchli bo'lishni va har doim Xudoga itoat qilishni buyurdi.

Muso yaxshi yo'l boshchi edi, lekin bir kuni odamlar suvga muhtoj bo'lganida, Muso o'zini tuta olmadi va g'azablendi. Xudo: “Qoyaga ayt suv chiqadi,”- dedi, lekin buning o'rniga Muso **qoyaga tayoq bilan urdi**. Xudo Musoga Kan'on yurtiga kirmasligini aytdi.

Musoning o'lim vaqti keldi. Avvaliga Xudo unga baland tog'dan go'zal

Kan'onni ko'rish imkoniyatini berdi va Muso vafot etganida, Xudo uni o'zi ko'mdi va uning **qabrini hech kim ko'rmadi**.

Yoshua yaxshi yo'l boshchi edi. U Isroil xalqiga Kan'on yurtiga kirishga tayyorgarlik ko'rishga yordam berdi. Ular Iordan daryosidan o'tishlari kerak edi va Yoshua ruhoniylarga birinchi bo'lib borishni aytdi. Ruhoniylar suvga qadam qo'yganlarida, Xudo shunday qildiki, oqayotgan suv to'xtab quruq yer hosil bo'ldi. Hamma odamlar **quruq yer bo'ylab** boshqa tomonga o'tishdi.

Isroil xalqi Yerixo shahri yaqinidagi yerlarga chodirlarini tikishdi. Xudo Yoshuaga nima qilish kerak va qanday qilish kerakligini aytdi. Olti kun davomida har kuni odamlar katta shahar atrofida jimgina yurishdi. Yettinchi kuni esa ular shahar atrofini yetti marta aylanib chiqishdi. Keyin ular juda baland ovozda baqirishdi va Xudo shunday qildiki, shahar **devorlaridan tortib poydevorigacha** qulab tushdi. Isroilliklar shaharga kirib, uni olov bilan yoqib yuborishdi.

Xudo: “Hech kim o'ljadan hech narsa olmasligi kerak,”- dedi. Ammo Oxun ismli bir kishi Xudoga itoat qilmadi va o'sha shahardan o'ziga pul va kiyim oldi. U hamma narsasini chodirining ostiga yashirdi.

Oxun itoatsizlik qilgani uchun Xudo o'z xalqiga yordam berishdan bosh tortdi. Yoshua Xudodan nega ular muammoga duch kelayotganlarini so'radi. Xudo: “Orangizda bir inson **menga itoat qilmadi**. Uni yo'q qilish kerak,”- dedi. Xudo Yoshuaga bu Oxun ekanligini aytdi. Odamlar Oxun va uning oilasini toshbo'ron qilishdi, shunda Xudo yana o'z xalqiga yordam bera boshladi.

Yoshua Isroil xalqining yo'l boshchisi bo'lgan payt, ularning hammasi Egamizga xizmat qilishdi va Xudo ularga baraka berdi.

SAVOL JAVOB:

1. Muso vafot etganidan keyin kim yo'l boshchi bo'ldi?
(Yoshua Musoning vafotidan keyin yo'l boshchi bo'ldi)
2. Odamlar baqirganlarida Yerixoda nima bo'ldi?
(Shahar devorlari qulab tushdi)
3. Xudo Oxunning itoatsizligini bilarmidi?
(Ha, Xudo Oxunning itoatsizligini bilar edi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Men va mening oilam esa Egamizga xizmat qilamiz” (Yoshua 24:15).

17. GIDO'N

Hakamlar 1-8

Yoshua vafotidan keyin odamlar **yagona Xudoga** xizmat qilishda davom etishdi. Ammo ko'p yillar o'tgach, Isroil xalqi butlarga sig'inadigan odamlar bilan do'stlashdilar. Ba'zan esa farzandlariga ular bilan turmush qurishlariga ruxsat berishdi. Keyin ular ham butlarga sig'inishni boshladilar. Xudoning xalqi yomonlik qilib, **butlarga** sig'ingan payt, Xudo ularni barakalashdan bosh tortdi. Boshqa yerlardan kelgan odamlarga, Isroil xalqiga azob berishiga imkon berdi. Keyin Xudoning xalqi yig'lab, Xudoga sajda qilishdi.

Ular yolvorganlarida Xudo o'z xalqiga yordam berdi. Egamiz O'z xalqini dushmanlardan qutqarish uchun **“Haqamlar”**, - deb nomlangan yo'l boshchilarni berdi. Xudo hakamlar bilan birga edi va ularga yordam

berardi.

Bir vaqtlar Isroil xalqi g'orlarda yashirinishlariga tog'ri keldi edi, chunki dushmanlar ulardan qo'lga kiritgan barcha narsalarini olib qo'yishgan edi. Odamlar **g'amga botgan edi**, lekin Xudo ularning iltijosini eshitdi va Uning farishtasi Gido'nni yubordi. Farishta: “Gido'n, men senga xalqimni qutqarishda yordam beraman,”- dedi. Gido'n farishtaga ovqat olib kelganida, Farishta tayog'ining uchi bilan unga tegdi va olov uni yoqib yubordi. Keyin Farishta g'oyib bo'ldi.

O'sha kecha Xudo Gido'nga: “But uchun qilingan qurbongohni vayron qil va men uchun qurbongoh qur,”- dedi. **Gido'n itoat qildi.**

Xudo Gido'nning dushmanlarga qarshi kurashish uchun qo'shin tayyorladi. Ammo odamlar Gido'nning oldiga kelganlarida, Xudo: “Sen bilan juda ko'p odamlar bor. Agar qo'shin juda katta bo'lsa, odamlar menga ishonish shart emas deb o'ylashadi”. Keyin Gido'n kim borishga **qo'rqayotgan** bo'lsa, uyiga qaytishi mumkinligini aytdi. Keyin Xudo: “Hali ham juda ko'p odamlar bor,”- dedi. Shundan so'ng Gido'n faqat kuchli va jasur bo'lgan erkaklarni tanlab oldi.

Dushman qo'shinida juda ko'p askarlar bor edi, lekin Gido'n Xudo unga va uning kichik qo'shiniga yordam berishiga ishonardi. Gido'n o'z odamlarini uchta kichik guruhga ajratdi va kechasi ular hujumni boshladilar. Dushmanni qo'rqitish uchun ular **ko'zalarini urib sindirishdi**, chiroqlarni ko'tarib, karnay-surnay chalib va baqira boshlashdi.

Dushmanlar shunchalik qo'rqib ketishdiki, ular bir-birlarini o'ldira boshladilar. Xudo Gido'nga va uning odamlariga yordam berdi va dushmanlar endi Xudoning xalqiga azob bermadilar.

SAVOL JAVOB:

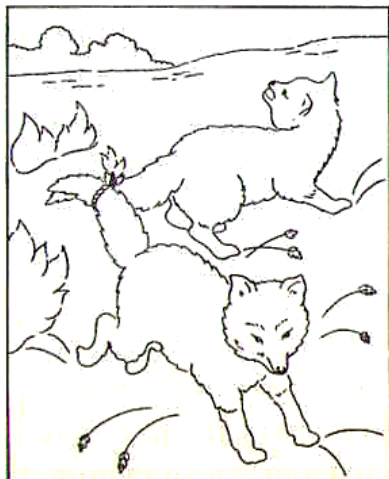
1. Xudo o'z xalqining butlarga sajda qilishini xohladimi?
(Yo'q, Xudo o'z xalqining unga sajda qilishini xohlardi)
2. Gido'nning qo'shin tayyorlashini kim xohladi?
(Xudo Gido'nning qo'shin tayyorlashini xohladi)
3. Gido'n va uning odamlari qachon dushmanga yaqinlashdilar?
(Gido'n va uning odamlari tunda dushmanga yaqinlashdilar)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Ko'p marta Egamiz ularni qutqardi” (Zabur 105:43).

18. SHIMSHO'N

Hakamlar 13-16

Bir paytlar Xudoning xalqi yomonlik qilganlarida, Xudo Filistlarga ularni jazolashiga qo'yib berdi. Ammo Xudo hali ham **o'z xalqini sevardi**. U bir ayolga va uning eriga O'z farishtasini yubordi. Farishta shunday dedi: "Siz o'g'il farzandli bo'lasizlar. Siz hech qachon o'g'lingizning **sochlarini kesmasligingiz kerak**, chunki uning uzun sochlari uning Xudoga tegishli ekanligidan dalolat beradi. U Isroil xalqini filistlardan qutqaradi".

Bu odam va uning rafiqasi farishtaga ishonishdi. Xudo ularga Shimsho'n ismli o'g'il berdi. Shimsho'n ulg'aygach, Isroil xalqiga hakam bo'ldi.

Bir kuni sher, bo'kirib, Shimsho'nga yaqinlashdi. Xudo unga kuch berdi-Shimsho'n **sherni o'z qo'li bilan o'ldirdi**.

Kunlardan bir kuni Shimsho'n uch yuzta tulkini ushladi. U yonayotgan mash'alalarni dumlariga bog'lab qo'ydi va tulkilarni Filistlar dalalariga qo'yib yubordi, keyin esa tulkilarning dumlarida yonayotgan olov dalalardagi hosilni yoqib yubordi.

Bir kuni Shimsho'n eshakning **jag'ini topib** oldi. Xudo shu jag' bilan mingta Filistni o'ldirishiga yordam berdi. Keyin u jag'ni tashlab yubordi. G'alabasidan keyin Shimsho'n shunday chanqaganki, u tashnalikdan o'lay dedi. Xudo Shimsho'nni tashnalikdan qondirish uchun bir buloq hosil qildi.

Bir kuni Shimsho'n Filistlar shaharlaridan birida edi. Shahar **darvozarida** uni ertalab qo'lga olish uchun pistirma kutib turardi. Ammo yarim tunda Shimsho'n shahar darvozalarini yondonlari bilan sug'urib oldi-da, tog' cho'qqisiga olib chiqdi. Xudo unga kuch berdi.

Shundan so'ng, Shimsho'n nima uchun bunchalik kuchli ekanligini aniqlashga harakat qilgan ayolni sevib qoldi. Oxir-oqibat u unga kuch sochlarida ekanligini aytdi. Keyin, Shimsho'n uxlab yotganida, bu ayol bir kishiga Shimsho'nning sochlarini **qirqishini aytdi**. Shimsho'n uyg'onganida, u endi kuchli emas edi. Shimsho'n Xudoga itoatsizlik qildi, Filistlar uning ko'zlarini o'yib, qamoqqa tashladilar.

Keyin Filistlar Shimsho'nning ustidan kulmoqchi bo'lib va uni odamlar bilan to'la uyga olib kelishdi. Shimsho'nning esa bu vaqtga kelib sochlari yana o'sib, uzun bo'lib qolgan edi. U uy ustunlarni ushlab turardi va Xudodan yordam so'rab **iltijo qildi**. Keyin u ustunlarni o'rnidan siljitib yubordi va uy qulab tushdi. Shimsho'n Xudoga itoat qilganidagina kuchli edi.

SAVOL JAVOB:

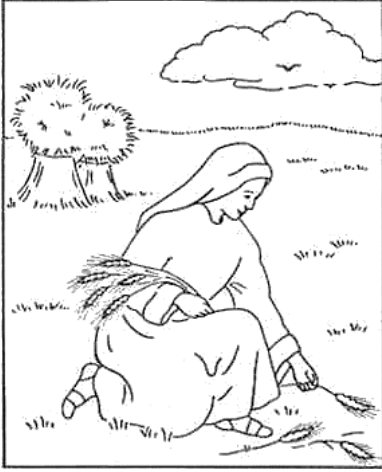
1. Xudo Shimsho'nning sochlarini qirqishini xohlarmidi?
(Yo'q, Xudo Shimsho'nning itoat etishini xohlardi)
2. Shimsho'n kimning jag'I bilan jang qildi: tulki yoki eshakmi?
(Shimsho'n eshakning jag'i bilan jang qildi)
3. Shimsho'n qaysi payt katta shahar darvozasini olib ketdi?
(Shimsho'n yarim tunda darvozani olib ketdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"...Uning buyuk qudrati sizni baquvvat qilsin" (Efesliklar 6:10).

19. RUTNING NAIMAGA BO'LGAN SEVGISI

Rut kitobi

Hakamlar hukmronligi davrida Isroilda ocharchilik boshlandi, chunki yer yomon hosil berdi. Elimalek ismli bir kishi xotini Naima va ikki o'g'li bilan hosil **yetishmasligi** sababli o'z uyini tark etib, boshqa yerga yo'l oldi.

Bu erda Naimaning eri vafot etdi va uning ikki o'g'li Rut va O'rpa ismli xotinlarini olib ketishdi. Biroq, bir necha yil o'tgach, o'g'illari ham vafot etdilar. Bundan Naima juda qattiq **qayg'uga** botdi. U Baytlahmga uyga qaytishga qaror qildi, chunki Xudo yaxshi hosil yuborgani va odamlar allaqachon ko'proq ovqatga ega bo'lganligi haqida xabar keldi.

O'rpa va Rut Naimani yaxshi ko'rishardi, u bilan birga borishga qaror qilishdi. Ammo Naima: "Siz ota-onangiz bilan o'z yeringizda qolganingiz ma'qul,"- dedi. Keyin **O'rpa oilasi bilan qoldi**.

Ammo Rut Naimani juda yaxshi ko'rardi va so'radi: "Iltimos, meni siz bilan borishimga ijozat bering. Men siz yashaydigan joyda yashashni xohlayman. Sizning xalqingiz mening xalqimga aylanadi. Sizning Xudoyingiz mening Xudoyim bo'ladi". Naima unga ruxsat berdi.

Ular Baytlahmga arpa yig'im-terimiga kelishdi. Rut Naimaga yordam bermochi edi. U so'radi: "Dalalardan **bug'doy boshloqlarini** terib kelsam maylimi?". Naima rozi bo'ldi.

Rut Bo'az ismli yaxshi bir odamning dalasiga keldi. Bo'az Rutni ko'rib, xizmatkoridan u haqida so'radi. Xizmatkor javob berdi: "Bu Naima bilan birga kelgan ayol. U yaxshi ishchi".

Boaz Rut bilan uchrashdi va: "Siz mening dalalarimda qolishingiz va har kuni ishlashingiz mumkin,"- dedi. Bo'az o'z xizmatkorlariga **Rutni hurmat qilishni buyurdi**, chunki Rut Naimaga qanchalik yaxshi munosabatda bo'lganini ko'rdi. U Rutga yordam berdi va unga ozuqa berdi. Rut buning uchun minnatdorchilik bildirdi, endi Naimaga ko'proq ovqat olib ketayotgandi.

Shundan so'ng Bo'az Rutni sevib qoldi va unga uylandi. Xudo ularga **o'g'il berdi**, uning ismini Obid qo'ydilar. Naima Rutning o'g'lini boqib, uni tarbiyalashdan xursand edi.

Obid o'sib ulg'ayganida, u oxir-oqibat Shoh Dovudning otasi bo'lgan Essay ismli o'g'ilni ko'rdi. Xudo: "Najotkor Shoh Dovudning oilasidan tug'iladi,"- dedi.

SAVOL JAVOB:

1. Naima nimadan qayg'uga botdi?
(Uning eri va ikki o'g'li vafot etdi)
2. Rut qanday ishchi edi?
(Rut yaxshi ishchi edi)
3. Bo'azning rafiqasi kim bo'ldi?
(Rut Bo'azning rafiqasi bo'ldi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Sendan umid qilaman..." (Zabur 55:12).

20. SHOMUILNING YOSHLIGI

1 Shohlar 1-7

Elax Isroilda ruhoniy bo'lib, Shilo'dagi Xudoning uyida yashardi. Odamlar u yerga ibodat qilish uchun kelishardi.

Bir kuni Elax **Xanna** ismli ibodat qilayotgan ayolni ko'rib qoldi. U farzand ko'rmayotganidan qayg'uda edi. Xanna, agar Xudo unga farzand bersa, uni **Xudoga bag'ishlayman**, deb va'da berdi.

Elax Xannaning yig'layotganini ko'rib, uning qayg'usi nima ekanligini so'radi. U javob berdi: "Men barcha qayg'ularimni Xudoga aytdim".

Elax: "Eson-omon bor. Xudo sening ibodatiga javob beradi,"- dedi.

Xanna eri bilan uyiga ketdi va Xudo **uning ibodatiga javob berdi**. Xudo ularga farzand ato etdi, uning ismini Shomuil deb qo'yishdi.

Xanna va'dasini bajardi va Shomuil katta bo'lganida, ota-onasi uni Elaxning oldiga olib kelishdi. Xanna: "Xudo mening ibodatlarimga javob berdi va Shomuil Xudoga tegishli,"- dedi. **Shomuil Elax bilan**

qoldi. Har yili Xanna Shomuilga yangi kiyim tikib, ibodat qilish uchun kelganida uni olib kelardi.

Elax keksayim qolgandi, Shomuil esa unga yaxshi yordamchi bo'ldi.

Bir kuni Shomuil uxlab yotganida, uni bir ovoz: "Shomuil,"- deb **chaqirdi**. U Elax uni chaqirdi deb o'yladi va uning oldiga kelib: "Men shu yerdaman,"- dedi. Ammo Elax: "Men seni chaqirmadim. Borib yot,"- dedi.

Shomuil yana yotog'iga borib yotdi. Shomuil yana ikki marta kimdir uning ismini aytib chaqirganini eshitdi. Va har safar u Elaxning oldiga bordi, lekin Elax uni chaqirmagandi. Keyin Elax dedi: "Agar sen yana shu ovozni eshitsang, javob berib: "Gapiraver, ey Egam quling tinglayotir,"- degin.

Shomuil Elax aytganday qildi. Shunda **Xudo Shomuilga gapirdi**. Xudo Shomuilga Elax va uning o'g'illarini jazolashini aytdi, chunki Elax o'g'illarini yomonlik qilganda to'xtatmadi.

Ertalab Shomuil o'rnidan turib, Xudon uyining eshiklarini ochdi. Elax Shomuidan Xudo nima deganini so'raganda, Shomuil unga eshitgan hamma narsani aytib berdi.

Tez orada urush boshlandi va Elax ikki o'g'li o'ldirildi. Elax o'z o'limi haqida eshitib, yiqilib, bo'ynini **sindirib oldi** va vafot etdi.

Shomuil esa Isroilda yangi hakam bo'ldi. U odamlarni Xudoga itoat qilishga o'rgatdi, Xudo esa u bilan birga edi.

SAVOL JAVOB:

1. Xudo Xannaning ibodatiga javob berdimi?
(Ha, Xudo unga farzand berdi)
2. Xanna Xudoga bergan va'dasini bajardimi?
(Ha, Xanna Shomuilni Xudoning uyiga olib borib, u erda qoldirdi)
3. Bir kuni kechasi Shomuilni kim chaqirdi?
(Xudo Shomuilni chaqirdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Gapiraver, ey Egam quling tinglayotir" (1 Shohlar 3:9).

21. SHOUL-BIRINCHI SHOH

1 Shohlar 8-15

Shomuil qariganida, o'g'illari unga Isroil xalqini boshqarishda yordam berishdi. Ammo uning o'g'illari har doim ham odamlarga nisbatan adolatli emas edilar va shuning uchun odamlar Shomuilga: “**Shoh** bizni boshqarishini xohlaymiz,”- deb aytishdi.

Ammo Shomuil Xudo O'z odamlarini boshqarayotganini bilar edi. Ularga shoh kerak emas edi. Keyin Shomuil Xudodan maslahat so'radi. Xudo Shomuilga shunday dedi: “Xalqimda shoh bo'lsin, lekin ularga shoh qanday bo'lishini ayt. Shoh ularning dalalari va hayvonlarini olib, odamlarni o'z **xizmatkorlariga** aylantiradi”. Shomuil Isroil xalqiga Xudo aytganlarini yetkazdi, lekin ular o'z **fikrlarida** qolishdi.

Bir kuni bir odamning eshaklari yo'qolib qoldi. Uning o'g'li **Shoul** eshaklarni qidirishga bordi, lekin ularni topa olmadi. Keyin u Shomuilga shu haqida aytdi, Shomuil esa eshaklar topilganligini aytdi va keyin: “Xudo seni Isroil xalqiga shoh etib sayladi,”- dedi. Keyin Shomuil Shoulning **boshiga moy surtib**, uni moyladi va shoh etib sayladi. Shundan keyin Shoul uyiga ketdi.

Tez orada Shomuil Shoulning shoh etib saylanganligini e'lon qilish uchun barcha odamlarni chaqirdi. Odamlar Shoulni ko'rishni xohlashardi, lekin u yashirinib oldi. Uni topishgach, hammalari baqira boshlashdi: “Yashasin shoh!” Shoh Shoul Isroildagi eng **kelishgan va baland bo'yli** odam edi.

Shoh Shoul yaxshi shoh bo'lishga va odamlarga yordam berishga harakat qildi. Avvaliga u Shomuilning barcha aytganlarini bajarardi.

Ammo bir kuni qayg'uli voqea yuz berdi. Shomuil Shoh Shoulga: “Kelgunimcha kutib tur, kelib Xudoga qurbonlik keltiraman,”- dedi. Ammo Shoul qo'rqib ketdi. U Shomuilni kutmadi va uning o'rniga kelishidan oldin **qurbonlik qildi**.

Shomuil buni ko'rib: “Xudo seni itoatkor bo'lishingni xohlardi. Endi Xudo o'g'lingning keyingi shoh bo'lishiga yo'l qo'ymaydi, endi shoh bo'ladigan boshqa odamni saylaydi. Xudo Unga itoat qilishni xohlaydigan odamni tanlaydi”.

Shoul itoatsizlik qilganidan **afsuslanmadi**. U hamma narsani Shomuidan yaxshiroq bilishiga ishonib, o'z bilganicha ish tutdi. Shoul tobora g'amgin bo'lib borardi, chunki Xudo undan yuz o'girdi va unga baraka bermadi.

SAVOL JAVOB:

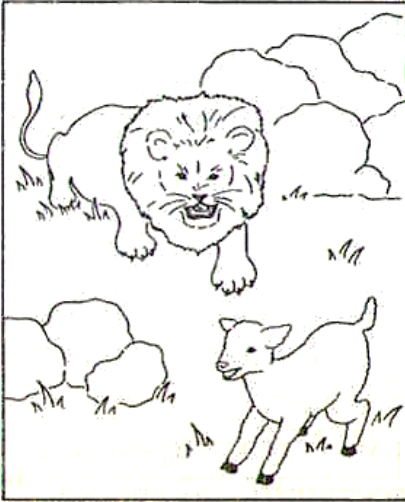
1. Yangi shohni kim moyladi?
(Shomuil yangi shohni moyladi)
2. Shoul har doim Shomuilning aytganlarini bajardimi?
(Yo'q, Shoul har doim ham Shomuilga itoat qilmadi)
3. Xudo Shoulning o'g'liga keyingi shoh bo'lishga ruxsat berdimi?
(Yo'q, Xudo keyingi shoh bo'lish uchun boshqa odamni tanlashini aytdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

“Ha, Itoat etish- qurbonlik so'yishdan yaxshiroqdir” (1 Shohlar 15:22).

22. CHO'PON DOVUD

1 Shohlar 16-26

Xudo Isroil xalqiga Unga itoatkor shoh bo'lishini xohlardi. U Shomuilga: “Baytlahmga bor. Essayning o'g'illaridan birini keyingi shoh bo'lish uchun moyla,”- dedi. Essay **Bo'az va Rutning** nabirasi edi.

Shomuil Baytlahmga yo'l oldi. U Essayning sakkiz o'g'lini ko'rdi. Dovud ularning eng kichigi edi. U otasining qo'ylarini boqardi. Xudo Dovud shoh bo'ladigan vaqt keladi deb aytdi. Shomuil uni shoh qilib **moy surtdi**. Ammo Dovud shoh bo'lishiga yana ancha vaqt bor edi.

Shoul Xudoga itoat qilmagani uchun u ko'pincha g'amgin va xavotirda yurardi. Xizmatkorlar unga: “Arfa chaladigan odamni toping, shunda o'zingizni yaxshi his qilasiz,”- deyishdi. Kimdir shunday maslahat berdi: “Essayning o'g'li Dovud **arfani yaxshi chaladi**. U yaxshi odam va Xudo u bilan”.

Shoul Dovudni topib kelishga odam yubordi va Dovud unga arfa chalib berishni boshladi. Shoul uni eshitib o'zini yaxshi his qilardi. Keyin Dovud uyiga qaytdi.

Filistlar butlarga sig'inadigan dushmanlar edi. Ular Isroil bilan jang qilish uchun kelishdi. Ular orasida **Go'liyot ismli bahaybat bir jangchi** ham bor edi. Har kuni u baqirardi: “Kimdir men bilan jang qilishga chiqsin. Agar u meni o'ldirsa, biz sizning qulingiz bo'lamiz. Ammo agar men uni o'ldirsam, siz bizga xizmat qilasiz”.

Shoulning qo'shini qo'rqib ketdi.

Dovudning uchta akasi Shoulning qo'shinida edi. Bir kuni Dovud akalariga ovqat olib kelib, Go'liyotning qichqirayotganini eshitib qoldi. U Shoulga: “Men Go'liyot bilan jang qilaman. Qo'ylarni boqayotganimda, Xudo menga sher va ayiqni o'ldirishda yordam bergan. Xudo menga Go'liyotni ham o'ldirishda **yordam beradi**”. Shoul Dovudga Go'liyotga qarshi jang qilishga ruxsat berdi.

Shunday qilib, Dovud beshta toshni oldi va Go'liyotga yaqinlashib: “Bizning Xudoyimiz O'z xalqini qutqarishini hamma bilsin,”- dedi. Dovud **palaxmoniga** tosh qo'yib otdi, Xudoning yordami bilan uni o'ldirdi. Filistlar orqaga chekindilar.

Dovudning g'alabasi Isroil xalqini xursand qildi va Shoul g'azablendi, chunki hamma Dovudni yaxshi ko'rardi. Dovudning mashhurligiga hasad qilib, Shoulni uni bir necha bor o'ldirishga harakat qildi.

Shoulning o'g'li Yo'natan Dovudni yaxshi ko'rardi. Yo'natan va Dovud yaxshi do'st edilar. Dovud har doim Shoulga nisbatan adolatli va mehribon bo'lishga harakat qildi va Xudo Dovud bilan birga bo'ldi.

SAVOL JAVOB:

1. Shomuil Essayning qaysi o'g'lini moyladi: katta yoki kichik?
(Shomuil Essayning kenja o'g'li Dovudni moyladi)
2. Xudoga itoat qilmaganidan kim g'amgin va xavotirda edi?
(Shoul g'amgin va xavotirli edi)
3. Go'liyot Dovudni o'ldirdimi?
(Yo'q, Xudo Dovudga Go'liyotni o'ldirishda yordam berdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Egam mening Cho'ponimdir” (Zabur 22:1).

23. DOVUD SHOH TAXTIDA

2 Shohlar; 1 Solnomalar 22

Isroilning **birinchi shohi Shoul** jangda halok bo'ldi. Yo'natan va Shoulning boshqa o'g'illari ham jang paytida nobud bo'lishdi.

Endi Dovud yangi shoh bo'ldi. U odamlarni umidsizlikka tushmaslikka va Xudoga itoat qilishga o'rgatdi. Dovud odamlar uchun Xudoni ulug'laydigan ko'plab qo'shiqlar yozgan. Dovud Xudoga sajda qilish uchun **Ma'bad qurmoqchi** bo'ldi. Ammo Xudo: "O'g'ling mening uyimni quradi,"- deb aytdi. Shundan keyin Dovud o'g'lining Egamizga uy qurishi uchun hamma narsani tayyorlashni boshladi. Dovud **Xudoga itoatkor** bo'lishni xohlardi.

Shoh Dovud sevimli do'sti Yo'natanning oilasiga g'amxo'rlik qildi. Dovud Yo'natanning Mefibosit ismli cho'loq o'g'li borligini haqida bilib qoldi.

Keyin Dovud uning olib kelishga odam yubordi va dedi: "Men seni uyimda yashashingni va har kuni shu yerda ovqatlanishingni xohlayman. Men senga oilanga tegishli yerni beraman". Mefibosit shohga **mehribonligi** uchun minnatdorchilik bildirdi.

Ba'zida Shoh Dovud muammolarga duch kelardi. Bir kuni hatto uning o'g'li Absalom ham shoh bo'lishga harakat qildi. Odamlar shohni ko'rish uchun kelgan darvoza oldida turib, Absalom odamlar bilan do'stona suhbatlashdi. Ko'p o'tmay, ko'p odamlar uning otasi o'rniga yaxshi shoh bo'lishi haqida gapira boshladilar. Dovud Quddusdagi saroydan **o'z xavfsizligi** uchun qochishga majbur bo'ldi. Dovudning do'stlari mehribon edilar va unga yordam berishdi, Absalom o'rmonda o'ldirilgandan so'ng, Dovud yana taxtiga qaytdi. Xudo Dovud bilan birga edi, chunki u Xudoga ishonardi.

Dovud yaxshi shoh edi, lekin bir kun u **vasvasaga berilib**, gunoh ish qildi. Keyin Xudo uni jazoladi. Bir kuni Dovud o'z lashkarboshisiga odamlarni sanashni buyurdi, lekin bu Xudoga ma'qul kelmadi va u ko'p odamlarni o'ldirish uchun O'z farishtasini yubordi. Shoh Dovud qilmishidan qattiq pushaymon bo'ldi. Payg'ambar Dovudga odamlar bug'doyni yanchgan joyga borib Xudoga qurbongoh qurishni buyurdi. Dovud **xirmonni sotib** oldi va Egamiz payg'ambar orqali buyurganidek qildi. Shundan so'ng Dovud kechirildi va jazo to'xtatildi.

Shoh Dovud butun umri davomida Xudoni sevib yashadi.

SAVOL JAVOB:

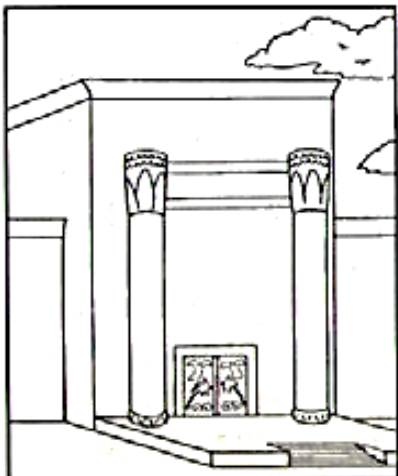
1. Xudo uchun ma'badni Shoh Dovud qurganmi?
(Yo'q, Xudo Dovudning o'g'li Ma'bad qurishi kerakligini aytdi)
2. Yo'natanning cho'loq o'g'li kim edi?
(Mefibosit cho'loq o'g'li edi)
3. Dovud noto'g'ri ish qilganida nima qildi: u g'azablandimi yoki pushaymon bo'ldimi?
(Dovud noto'g'ri ish qilganidan pushaymon edi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

"Gunohga qo'l urganim uchun pushaymonman" (Zabur 37:19).

24. SULAYMON TOMONIDAN MA'BAD QURILISHI

3 Shohlar 1-11

Xudo Shoh Dovudga o'g'li Sulaymon keyingi shoh bo'lishini aytdi. O'limidan oldin Shoh Dovud o'g'li Sulaymondan har doim **Xudoga itoat etishini so'radi**, shundagina Xudo u bilan bo'lishini aytdi. Shoh Sulaymon yaxshi shoh bo'lishni xohlardi. U Xudoni sevar va unga itoat qilar edi.

Bir kuni kechasi Xudo Sulaymondan so'radi: "Senga nima berishimni xohlaysan?". Sulaymon javob berdi: "Men **dono shoh** bo'lishni va Isroil xalqini odilona boshqarishni xohlayman". Xudo Sulaymonning tanlovidan mamnun bo'lib, unga buyuk donolik, boylik, shon-sharaf va uzoq umr berdi.

Shoh Sulaymon **Xudoning uyini** qurishni boshladi. Ko'p odamlar qurilishda yordam berishdi. Ular katta toshlar va chiroyli sadr yog'ochlaridan foydalandilar. Ular butun uyni oltin bilan qopladilar. Ma'bad shovqinlarsiz qurildi, chunki toshlar yerdan olib chiqilgan joyda kesilgandi. Ma'bad qurilishi uchun yetti yil kerak bo'ldi. Va nihoyat, chiroyli **Ma'bad qurib bitkazildi**.

Keyin Shoh Sulaymon barcha odamlar bilan Xudoning uyini muqaddas qilish uchun katta bayram qildi. Ko'plab hayvonlar qurbon qilindi. Sulaymon Xudo O'z xalqi bilan bo'lishini va ularga baraka berishini so'rab **ibodat qildi**. Xudo mamnun edi. Uning shuhrati yangi ma'badni bulut bilan to'ldirdi.

Xudo Shoh Sulaymonga ko'plab ajoyib ishlarni bajarishda yordam berdi. Uning donoligi, adolati, hukmronligi shuhrati uzoq o'lkalarga yetib bordi. **Shava malikasi** bu mo'jizalarning barchasi haqiqat ekanligiga ishonch hosil qilish uchun keldi. U ko'p sovg'alar olib keldi va Sulaymon bilan gaplashib, unga turli xil qiyin savollar berdi. Sulayminning donolik bilan bergan javoblarini eshitib, barcha ajoyib ishlarini ko'rib, u shunday dedi: "Men eshitganlarimga ishonmadim. Ammo endi men aytilganidan ancha ajoyibroq narsani ko'rmoqdaman. Sizing xalqingiz baxtli va **Xudo sizni sevadi**, Sulaymon".

Biroq, Shoh Sulaymonning xalqi har doim ham baxtli emas edi va Sulaymon har doim ham yordami uchun Xudoga minnatdorchilik bildirmasdi. Sulaymon xalqini tobora ko'proq **ishlashga majbur qildi**, chunki u tobora ko'proq ajoyib joylari bo'lishini xohladi. Bundan tashqari, Sulaymon ko'plab ayollarni sevib qoldi. U xotinlarini rozi qilish uchun butlarga sig'inishni boshladi. Xudo Sulaymondan norozi edi va u itoatsizlik qilganida unga baraka bermadi.

SAVOL JAVOB:

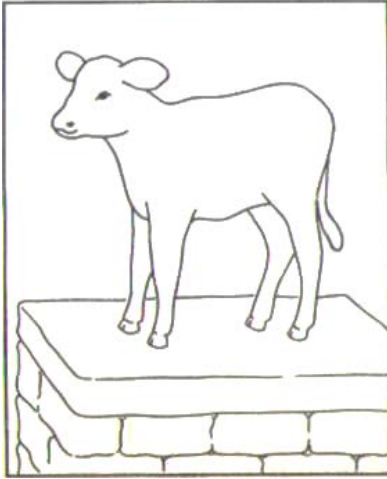
1. Sulaymon qanday bo'lishni xohladi: dono yoki boy?
(Sulaymon dono bo'lishni xohladi)
2. Isroil xalqi ma'badni qoplash uchun nimadan foydalanganlar?
(Ular ma'badni oltin bilan qoplashdi)
3. Sulaymon har doim Xudoga itoat qilganmi?
(Yo'q, Sulaymon har doim ham Xudoga ma'qul kelmagan)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Egamizga sajda qiling" (Zabur 95:9).

25. IKKI SHOH

3 Shohlar 11-14

Shoh Sulaymon yomonlik qilganida, Xudo norozi edi. Xudo payg'ambarga: “Men Sulaymonning o'g'lidan **boshqa shohni** tanlayman. Uning o'g'li Isroilning faqat kichik bir qismini boshqaradi. Boshqa shoh Isroilning o'nta qabilasini boshqaradi,”- dedi.

Sulaymon vafot etgandan so'ng, uning o'g'li **Raxabom shoh bo'ldi**. Odamlar Raxabomga: “Otangiz bizning hayotimizni qiyinlashtirdi. Iltimos, endi hayotimizni yengillashtiring”.

Shoh Raxabom javob berdi: “Uyga boring va uch kundan keyin yana keling”. Keyin Raxabom turli odamlar bilan maslahatlashishga qaror qildi. Keksa odamlar: “Xalqni tinglang va mehribon bo'ling. Shunda odamlar sizga yordam berishni xohlashadi”. Yoshlar esa: “Odamlarning hayotini yanada qiyinlashtiring,”- deyishdi.

Uch kundan keyin odamlar yana kelishdi. Shoh Raxabom **yoshlarning maslahatiga** amal qilib, xalqqa: “Men sizning hayotingizni otam davridagidan ham qiyinlashtiraman,”- dedi.

Odamlar xafa bo'lishdi. Isroilning o'n qabilasi: “Biz Raxabomning shohimiz bo'lishiga yo'l qo'ymaymiz. Biz uyga qaytamiz,”- deyishti.

Xudo Yerobomni o'nta norozi qabilaga yangi shoh etib sayladi. Faqat ikki qabila qoldi va Quddusda yashagan shoh Raxabomga xizmat qildi.

Endi shoh **Yerobomning** odamlarida Xudoga sajda uchun ma'bad yo'q edi. Shoh Yerobom o'z odamlarini Quddusda Shoh Sulaymon qurgan ma'badga qo'yib yuborishdan qo'rqardi. Keyin Shoh Yerobom juda yomon ish qildi. Odamlar o'z yerlarida sajda qilishlari uchun, u ikkita oltin buzoq yasadi. Bu Xudoga ma'qul kelmadi va u shohni **ogohlantirish** uchun payg'ambarni yubordi. Bu vaqtda shoh Yerobom oltin buqalarning birini yonida turardi. Payg'ambar Egamizning so'zlarini unga yetkazdi: “Yangi shoh hokimiyatga kelganida, uning ismi Yo'shiyo bo'ladi, u Isroil xalqini butparastlikdan qutqaradi”.

Shoh Yerobom payg'ambarni ushlamoqchi bo'ldi, lekin uning qo'li qotib qoldi va uni qimirlatolmadi. Xudo shunday qildiki, butga atab yasalgan qurbongoh **parchalanib ketdi**. Shoh qo'rqib ketdi va payg'ambardan: “Iltimos, men uchun ibodat qiling,”- deb so'radi. Keyin payg'ambar ibodat qildi va Xudo shohning qo'lga shifo berdi, ammo shunga qaramay, Yerobom Xudoning ogohlantirishiga quloq solmadi. U va boshqa barcha odamlar butlarga sajda qilishda davom etishdi. Xudo norozi edi. Shuning uchun Xudo Shoh Yerobomni jazoladi.

SAVOL JAVOB:

1. Shoh Raxabom qanday odamlarga quloq soldi?

(Shoh Raxabom yoshlarga quloq soldi)

2. Butun xalq Shoh Raxabom bilan qoldimi?

(Yo'q, u bilan faqat ikkita qabila qoldi)

3. Shoh Yerobom nima yomon ish qildi?

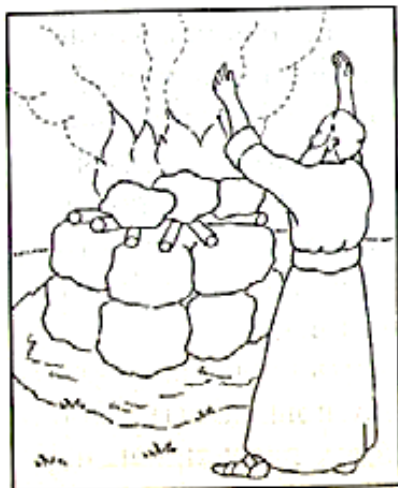
(U sajda qilish uchun ikkita oltin buzoq yasadi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Yomonlikdan qayting, yaxshilik qiling” (Zabur 33:15).

26. ILYOS-XUDONING ODAMI

3 Shohlar 14-18

Xudo shoh Yeribom va uning oilasini jazolaganiga qaramay, Yeribomdan keyin hukmronlik qilgan shohlar ham **butlarga sajda** qilishda davom etishdi.

Axab ismli bir podshoh juda yovuz va qabih edi. Xudo payg'ambar Ilyosga Shoh Axab bilan gaplashishni buyurdi. Ilyos Axab shunday dedi: "Xudoga sajda qilmaganing uchun, men bu haqda aytmagunimcha, Xudo yomg'ir **yog'dirmaydi**".

Keyin Xudo Ilyosga Axab uni topa olmasligi uchun jilg'a yaqinida yashirinishni buyurdi. Har kuni ertalab va har oqshom Xudo Ilyosga ovqat olib keladigan qarg'larni yubordi. Ilyos yomg'ir yog'magani uchun **jilg'a** quriguncha undan suv ichdi.

Xudo Ilyosga qayerga borishini aytdi. Ilyos o'sha qishloqqa borib, beva ayoldan ovqat so'radi. Uning ozgina ovqati bor edi, faqat o'zi va o'g'li uchun, lekin u Ilyos bilan bo'lishdi. Xudo shunday qildiki, Xudo yerga yomg'ir yog'dirmaguncha, u yetarli ovqatga ega bo'ldi.

Beva ayolning o'g'li og'ir kasal bo'lib vafot etganida, Ilyos ibodat qildi va Xudo o'g'lini yana tiriltirdi. Keyin beva ayol: "Endi siz Xudoning odami ekanligingizni bilaman,"- dedi.

Uch yarim yil yerga yomg'ir yog'maganidan so'ng, Xudo Ilyosga shoh Axab bilan yana gaplashishini aytdi. Ilyos Axabga: "Barcha odamlariga **Karmil tog'iga** borishni buyur,"- dedi.

Shoh Axab itoat qildi. Karmil tog'ida Ilyos shunday dedi: "Endi haqiqiy Xudo kimligini ko'ramiz. Siz hayvonni Baal butiga qurbon qilasiz, men esa hayvonni Egamizga qurbon qilaman. Qurbongohga olov yuboradigan kishi haqiqiy Xudodir".

Baal payg'ambarlari yosh buzoqni qurbongohiga qo'yishdi va kun bo'yi baland ovoz bilan baqirishdi va o'zlarini yaralashdi. Ammo ularning buti na eshitdi, na ko'rdi va na olov yubordi.

Kechqurun Ilyos: "Mening oldimga Kel,"- dedi. O'n ikki toshdan u Xudoga qurbongoh qurdi. Keyin unga o'tin va yosh buzoqni qo'yib: "Unga suv quyning,"- dedi. Shunday qilib, odamlar uning ustiga o'n ikki chelak suv quyishdi. Keyin Ilyos ibodat qildi. Xudo osmondan yuborgan olov buzoqni, o'tinni, toshlarni, kulni va suvni yoqib yubordi.

Hamma odamlar: "**Egamiz - Xudodir!**" - deb muk tushib ta'zim qildilar.

Keyin Ilyos buyurdi: "Baalning barcha payg'ambarlarini o'ldiring". Xudo odamlarning butlarga sig'inishini xohlamadi.

SAVOL JAVOB:

1. Shoh Axab kimga sig'inardi: Xudoga yoki butga?
(Shoh Axab butga sig'inardi)
2. Ilyosga jilg'a yaqinida bo'lganida kim ovqat olib kelgan?
(Qarg'alar Ilyosga ovqat olib kelishgan)
3. Olovni kim yubordi: but yoki Xudo?
(Xudo osmondan olov yubordi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Egamiz - Xudodir!" (3 Shohlar 18:39).

27. XUDO SHOH AXABNI JAZOLAYDI

3 Shohlar 18 - 4 Shohlar 9

Baal payg'ambarlari o'ldirilgandan so'ng, Xudo **kuchli yomg'ir yog'dirdi**. Bu hammaning Xudoga minnatdorchiligini uyg'otishi kerak edi.

Ammo Shoh Axabning yovuz va qabih rafiqasi Izabel minnatdor emas edi. Soxta payg'ambarlarning o'limi haqida eshitib, u juda g'azablendi va "Ilyos o'lishi kerak,"- deb qaror qildi.

Ilyos qochib, **cho'lda yashirinishga** majbur bo'ldi. Unga shunchalik og'ir ediki, Xudodan o'lim so'radi.

Ammo Xudo Ilyos hali ham U uchun ishlashini qilishini xohladi. Xudo: "Isroilda Baalga hech qachon sajda qilmagan odamlar ko'p,"- dedi. Bundan Ilyos o'zini yaxshi his qila boshladi. Xudo unga **Elishay** ismli yigitni tanlashni buyurdi, u unga yordamchi va keyingi payg'ambar bo'lishini aytdi.

Payg'ambar Xudoning amrlarini shohga va odamlarga yetkazadigan odam edi. Ko'p marta payg'ambarlar shoh Axab kabi noto'g'ri ish qilgan odamlarni ogohlantirishgan.

Bir kuni Shoh Axab o'z saroyi yonida **uzumzorni ko'rib qoldi**, unga juda yoqdi. U uni sotib olmoqchi edi va shuning uchun uzumzor egasi Navo'tni uzumzorni sotishga ko'ndira boshladi.

Navo't esa rad etdi: "Men sizga bu uzumzorni sotolmayman, chunki u yillar davomida oilamizning mulki bo'lib kelgan".

Shoh Axab juda g'azablendi va shu qadar xafa bo'ldiki, uyga kelganida u hatto ovqat ham yemadi.

Izabel so'radi: "Nima bo'ldi, Axab?". U unga o'zi yoqtirgan uzumzorni sotib ololmaganini aytdi.

Keyin Izabel juda yomon ish qildi. U Navo't yashagan shahar hukmdorlariga xat yozib, odamlardan Navo'tga tuhmat qilishlarini va keyin uni **toshbo'ron qilishlarini** so'radi. Hukmdorlar hamma narsani Izabel so'raganidek qildilar. Axab Navo'tning o'lganini eshitib, uzumzorni egallash uchun ketdi.

Ammo Xudo sodir bo'lgan hamma narsani bilar edi va Ilyosni shoh Axabni kutib olish uchun yubordi. Shoh Axab Ilyos bilan uchrashishdan xursand emas edi. U payg'ambarni **dushmani** deb hisoblardi. Ilyos: "Sen yomonlik qilganing uchun Xudo sen va Izabel o'lishingiz kerakligini aytadi,"- dedi.

Keyinchalik, Shoh Axab jangda o'ldirildi va Izabel derazadan uloqtirildi. Xudoning aytganlari amalga oshdi.

SAVOL JAVOB:

1. Izabel qanday ayol edi?
(Izabel juda yovuz ayol edi)
2. Nega Ilyos qochib yashirinishi kerak bo'ldi?
(Izabel o'lishi kerakligini aytdi)
3. Kim toshbo'ron qilindi: Ilyos yoki Navo't?
(Navo't toshbo'ron qilindi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Egamiz solihlarni kuzatib turadi, ularning iltijosini eshitadi. Badkirdorlardan esa yuz o'giradi"
(1-Butrus 3:12).

28. ILYOSNING KO'TARILISHI

3 Shohlar 19 - 4 Shohlar 2

Elishay payg'ambarlikka saylanganidan so'ng, u Ilyosning yordamchisiga aylandi. Bir kuni ular **Gilgal** deb nomlangan joyda bo'lganlarida, Ilyos Elishayga: “Men Baytilga borganimda shu yerda qol,”- dedi.

Ammo Elishay uni tark etishni xohlamadi. Shunday qilib, ular birgalikda davom etishdi.

Baytilda ba'zi yosh payg'ambarlar Elishaydan: “Bugun Egamiz sizning xo'jayiningizni sizdan olib ketishini bilasizmi?”.

“Ha”, “**Men buni bilaman,**”- deb javob berdi Elishay.

Keyin Ilyos Elishayga yana Baytilda qolishni taklif qildi, chunki u Yerixoga ketayotgandi. Ammo Elishay: “Yo'q, men sizni tark etmayman,”- dedi. Keyin ular **Yerixoga** birga borishdi.

Yerixodan kelgan yosh payg'ambarlar ham Elishaydan Xudo o'sha kuni xo'jayinini olib ketishini biladimi, deb so'rashdi. Elishay yana javob berdi: “Ha, men buni bilaman”.

Yana bir marta Ilyos Elishaydan qolishni iltimos qildi, ammo Elishay uni tark etmadi. Ular birgalikda Iordanning oldiga kelishdi. U yerda Ilyos **chakmoni bilan suvga urdi** va Xudo shunday qildiki, suv ikki tomonga bo'lindi. Ikkala payg'ambar ham quruq yerdan boshqa tomonga yurib o'tdilar.

Endi Ilyos Elishayga savol berdi: “Ko'tarilib ketishdan oldin sen uchun nima qilay?”

Elishay javob berdi: “Sizdagi ruh menga ikki baravar bo'lsin. Iltimos, menga **ruhingizdan** ikki baravar ulush bering.”

Ilyos buni faqat Xudo berishi mumkinligini bilar edi. U va'da berdi: “Agar meni osmonga ko'tarilganimni ko'rsang, so'ragan narsangni olasan”.

Ular birgalikda bir-birlari bilan suhbatlashib, sayohatlarini davom ettirdilar. To'satdan otlar bilan olovli arava paydo bo'ldi va ularni ajratdi. Elishay Ilyosning **bo'ronda osmonga** ko'tarilganini kuzatdi.

Elishay xitob qildi: “Otam, otam!” Tez orada u Ilyosni ko'ra olmadi.

Elishay Ilyosning chakmonini ko'tarib, Iordan daryosiga qaytib ketdi. U chakmonini suvga urdi va daryoni quruq yeridan kesib o'tdi. Unda eslashga arzigulik narsa bor edi. U buyuk Xudoga xizmat qildi. Elishayni yosh payg'ambarlar kutib olishganda, Ilyosning ruhi unda ekanligini ko'rishdi.

SAVOL JAVOB:

1. Elishay Ilyosni tark etishni xohladimi?

(Yo'q, Elishay Iliya bilan borishni xohladi)

2. Elishay Ilyosni olinishini bilarmidi?

(Ha, Elishay Xudo Ilyosni olib ketishini bilar edi)

3. Ilyos qanday qilib osmonga ko'tarildi?

(Ilyos bo'ronda osmonga ko'tarildi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Egamiz Rabbiyning Ruhi meni qamrab olgan” (Ishayo 61:1).

29. ELISHAYNING XIZMATI

4 Shohlar 2-13

Elishay Xudoning payg'ambari edi. Odamlar muammoga duch kelganlarida, ular tez-tez Elishaydan maslahat olish uchun kelishardi.

Bir kuni odamlar Elishayga buloqdagi yomon suv haqida shikoyat qilishdi. Elishay ularning bulog'iga tuz tashladi va Xudo suvni ichish va yerni sug'orish uchun **toza qildi**.

Jangdan oldin shoh Elishay bilan maslahatlashish uchun keldi va payg'ambar shohga Xudo aytganlarini yetkazdi. Keyin Xudoning xalqi jangda **g'alaba qozondi**.

Bir beva ayolning ikkita o'g'li bor edi. Bir kishi o'g'illarini undan olib qo'ymoqchi bo'ldi, chunki ayol unga pul berolmagandi. Beva ayolda ozgina yog ' bor edi va Elishay unga qo'shnilaridan juda ko'p idishlarni

qarzga olishni, keyin eshikni yopishni va har bir idishga ozginadan yog' quyishni maslahat berdi. Xudo shunday qildiki, barcha idishlarni to'ldirish uchun **yetarli yog ' berdi**. Ayol moyni sotib qarzlarini to'ladi. Unda yana pul ham qoldi. Elishayga itoat qilgani uchun, Xudo unga yordam berdi.

Boshqa bir ayol tez-tez Elishayga ovqat yuborardi. Elishay o'z shahriga kelganida dam olish uchun eri bilan xona tayyorladi. U yerda: to'shak, stol, stul va sham bor edi. Bu odamlar Ilyos payg'ambarga mehribon edilar, shuning uchun **Xudo ularga o'g'il berdi**, chunki ular uzoq vaqt farzandli bo'lmagan edilar. Bola kasal bo'lib vafot etganida, ular bu haqda Elishayga habar berishdi. Elishay ibodat qildi va Xudo bolani yana tiriltirdi.

Oziq-ovqat yetishmaganda va odamlarning ovqatlari yeyishga yaroqsiz bo'lib qolganda, Elishay yegulikka ozgina un tashladi va Xudo bu **taomni mazali qildi**.

Boshqa mamlakatda moxov bilan kasallangan **No'mon** ismli taniqli odam yashardi. Xotining xizmatkori unga Xudoning payg'ambari haqida gapirib berdi va No'mon Elishayning oldiga keldi. Elishay unga Iordan daryosida yetti marta yuvinishi kerakligini aytdi. No'mon itoat qildi va **shifo topdi**. U payg'ambarga sovg'alar bermochi edi, lekin Elishay ulardan voz kechdi, chunki Xudo moxovni No'monning tanasidan olib tashlaganini bilar edi.

Elishay shunday qildiki, temir bolta tasodifan daryoga qulab tushganda, suv yuzida paydo bo'ldi. U ko'p marta odamlarga yordam berdi va ajoyib ishla qildi, chunki Xudo u bilan birga edi. U Xudoni sevdi va butun umri davomida unga xizmat qildi.

SAVOL JAVOB:

1. Elishay qanday ajoyib ishlarni qildi?
(To'g'ri javob ko'p)
2. Bir kishi beva ayolning ikki o'g'lini olib ketdimi?
(Yo'q, Xudo unga pul to'lashga yordam berdi)
3. No'mon qaysi daryoda yuvindi?
(No'mon Iordan daryosida yuvindi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Egangiz Xudoni ulug'lang” (Yeremiyo 13:16).

30. YUNUSNING CHAQIRUVI

Yunus kitobidan

Elishay vafot etganidan ko'p o'tmay, Yunus Xudoning payg'ambariga aylandi. Yunus Xudo unga aytganlarini e'lon qildi.

Ammo Xudo Yunusga **Naynavoda** va'z qilishni buyurganida, Yunus itoat qilishni xohlamadi, chunki Naynavo butparastlar yashaydigan dushman zaminidagi katta yovuz shahar edi. Ba'zan bu dushmanlar Isroil bilan jang qilishardi. Yunus ularga va'z qilishni xohlamadi.

Yunus Xudodan qochishga urindi, lekin buni hech kim qila olmaydi, chunki Xudo bizni qayerga borsak ham, nima qilmasak ham ko'rib turadi.

Yunus Yaffaga borib, kemaga o'tirdi. U kema tubiga tushib, uxlab qoldi. Kema allaqachon qirg'oqdan uzoqda bo'lganida, Xudo dengizga kuchli bo'ron yubordi. Dengizchilar juda qo'rqib ketishdi. Ular xavfsizroq

bo'lishlari uchun narsalarni kemadan uloqtira boshladilar va xudolariga iltijo qildilar. Ammo ularning xudolari ularga yordam bera olmadilar. Kema boshlig'i Yunusni uyg'otdi va: "**Xudoyinga iltijo qil**,"- dedi.

Yunus Xudo oldida aybdorligini bilar edi va: "Dengiz va yerni yaratgan Xudoga sajda qilaman,"- dedi. Keyin esa u Xudodan qochganini tan oldi. Dengizchilar bundan yanada qo'rquvga tushishdi. "Bo'ronni tinchlantirish uchun nima qilishimiz kerak?"- deb so'rashdi ular.

Yunus ularga uni suvga tashlashlarini, shunda dengiz yana tinchlanishini aytdi. Ammo odamlar Yunusning cho'kib ketishini xohlamadilar va qirg'oqqa qarab eshkak eshishga urinishdi lekin buni qila olmadilar. Keyin Yunus uni suvga tashlashlarini aytdi. Shundan so'ng, **bo'ron to'xtadi** va ular osmondagi Xudoga sajda qilishdi.

Yunus cho'kib ketmadi, chunki Xudo uni yutib yuborish uchun katta baliqni yubordi. Uch kun davomida Yunus baliq ichida edi. Keyin u tavba qildi. **U ibodat qildi**, Xudoga Unga itoat etishini va'da qildi. Xudo baliqqa Yunusni qirg'oqqa qo'yib yuborishni buyurdi.

Keyin Yunus Xudo xohlagan narsani qila boshladi. U Naynavoga borib, Xudoning kalomini va'z qildi. Shoh va hamma odamlar uni tinglashdi. Ular yomonlik qilishni to'xtatdilar va ularni kechirish uchun **Xudoga iltijo qildilar**. O'sha paytda Xudo ularni jazolamadi. Yunus Xudo barcha odamlarni sevishini va hamma uning amrlarini bajarishini istashini bilib oldi.

SAVOL JAVOB:

1. Naynavo qanday shahar edi?
(Naynavo juda shafqatsiz shahar edi)
2. Dengizchilar xudolari ularga yordam bera oladimi?
(Yo'q, ularning xudolari ularga yordam bera olmadilar)
3. Nega Yunus suvga cho'kib ketmadi?
(Xudo uni yutib yuborish uchun katta baliqni yubordi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Meni ko'radigan Xudosan" (Ibtido 16:13).

31. XUDOGA ITOATKOR IKKI SHOH

4 Shohlar 18-23

Xudoning xalqi yaxshi va yomon shohlarga ega edi. Shoh **Hizqiyo yaxshi shoh** edi. U yomon shohlar yasatgan butlarni sindirdi. U barcha odamlarning Xudoga ishonishini va Xudoning qonunlariga bo'ysunishini xohladi.

Dushmanlar urush boshlashga urinishganda, Shoh Hizqiyo tinchlik o'rnatishga va jang qilmaslikka harakat qilardi. Ammo dushman baribir jang qilish uchun keldi. Keyin Shoh Hizqiyo barcha odamlarga tinchlikni saqlashlarini va Xudoga **ishonishlarini** aytdi.

Dushman qo'shinining bir qo'mondoni odamlarni Xudoning najotiga ishonmaslikka baland ovoz bilan chaqirdi. Odamlar shoh Hizqiyoga itoat etishdi va javob sifatida bir og'iz so'z aytmadilar.

Shoh Hizqiyo dushmanlarning so'zlarini eshitgach, **ibodat qildi**. Xudo shohga qo'rqmaslik kerakligini aytish uchun payg'ambar Ishayoni yubordi. Xudo shunday qildiki, dushman o'z yurtida urush haqida eshitdi va keyin dushman qo'shini uyiga ketdi.

Keyin dushmanlar yana qaytib kelishlari haqida xat yuborishdi. Shoh Hizqiyo **xatni ma'badga olib borib**, Rabbiyga o'qib berdi. Ishayo yana Xudoning shohiga xabar olib keldi. O'sha kuni kechqurun Xudoning farishtasi dushman qarorgohida ko'plab odamlarni yo'q qildi va qo'shinining qolgan qismi uylariga qochib ketdi. Xudo unga ishongan odamlarini qutqardi.

Shoh Hizqiyo vafotidan keyin butlarga sig'inadigan ikkita yomon shoh bo'ldi. Ulardan keyin **Yo'shiyo shoh bo'ldi**. O'n sakkiz yoshida hukmronlik qila boshladi. U yaxshi shoh edi va payg'ambar shoh Yo'shiyoga shoh Yeribom yasagan ikkita oltin buzoq haqida gapirib berdi. Xudo aytganlari amalga oshdi, shoh Yo'shiyo yer yuzidagi butlardan xalos qilib, **Xudoning uyini tikladi**.

Ko'plab ishchilar ma'badda yana Xudoga sajda qilish uchun uni tiklashga yordam berishdi. Xonalarni tozalash paytida ular yo'qolgan kitobni topdilar. Bu yomon shohlar unutilgan Xudoning Qonuni edi. Bir kishi uni shohga o'qib berdi. Shoh Xudoning amrlariga rioya qilishni xohladi va shuning uchun barcha odamlar kelib, Xudoning **Qonunini** tinglashlarini buyurdi.

Keyin odamlar shohga butlarni yo'q qilishga yordam berishdi. Ular Fisih bayramini Xudo buyurganidek o'tkazishti. Shoh Yo'shiyo har doim Xudoning Qonuniga rioya qildi.

SAVOL JAVOB:

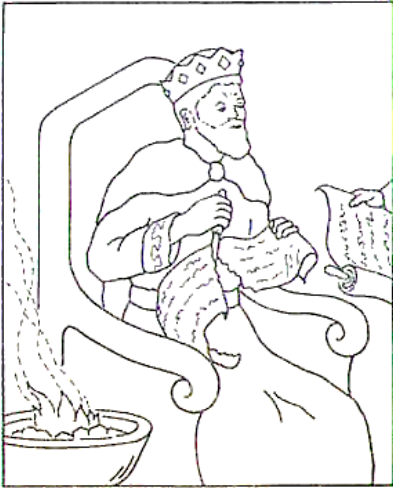
1. Shoh Hizqiyo kimga ishongan: Xudoga yoki butlarga?
(Shoh Hizqiyo Xudoga ishongan)
2. Shoh Hizqiyo dushmanning maktubini qayerga olib bordi?
(U uni ma'badga olib bordi)
3. Ma'badda ishchilar nimani topdilar?
(Ular Xudoning Qonuni bo'lgan yo'qolgan kitobni topdilar)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Ha, Xudo najotimdir, qorqmasman, U mening umidimdir” (Ishayo 12:2).

32. YEREMIYO PAYG'AMBAR VA VOIZ

Yeremiyo kitobidan

Xudo o'z xalqining unga bo'ysunishini xohlardi. U odamlarni ogohlantirish uchun **ko'plab payg'ambarlarni yubordi**.

Yeremiyo sodiq payg'ambar edi. U odamlarning butlarga sig'inganidan juda ko'p yig'lardi. Xudo Yeremiyo tug'ilishidan oldin payg'ambar bo'lish uchun uni tanlagan edi. Odamlar haqiqatni eshitishni xohlamaganlarida, Xudo unga yordam berardi. Xudo Yeremiyoni himoya qilar, har doim u bilan birga bo'lib va uni qo'riqlardi.

Xudo barcha butlarni ko'rdi. U Yeremiyo orqali Isroilni gunohlari uchun jazolashini aytdi. Xudo shunday qildiki, dushman kelib, isroilliklarni Kan'ondan uzoqda **asirlikka olib ketdi**. Yetmish yil davomida Xudoning xalqi dushman zaminida yashashi kerak edi. Bu haqida Xudo O'z kitobiga

yozishni hohladi. Yeremiyo Xudoning so'zlarini do'sti Boruxga yetkazdi va Borux bu so'zlarning barchasini **o'rama qog'ozga** yozib qo'ydi.

Keyin Borux ma'badga borib, barcha odamlarga Rabbiyning so'zlarini o'qib berdi. Shohning saroy ayonlari bu haqda eshitib, Boruxning bu so'zlarni o'qishini xohlashdi. Keyin ular Boruxga maslahat berishdi: "Yeremiyo bilan birga siz hech kim sizni topa olmasligi uchun biron bir joyda yashirinishingiz kerak".

Bir kishi Xudodan qo'rqmagan shoh **Yohayiqimga** so'zlarni o'qib beradi. Shoh pichoqni olib, o'qilgan sahifalarni kesib, olovda yoqib yuboradi.

Tez orada butun o'ram yonib ketibdi. Ba'zi odamlar uning yonishini xohlamadilar, lekin podshoh bunga e'tibor bermadi. U yomonlik qilganidan **afsuslanmadi**. U Yeremiyo va Boruxni jazolamoqchi edi, lekin Xudo ularni yashirdi.

Xudo Yeremiyoga shunday dedi: "Bu so'zlarni yana yoz va boshqa so'zlarni ham qo'sh. Dahshatli voqealar sodir bo'ladi".

Tez orada Zidqiyo shoh bo'ldi, u ham Xudoning ogohlantirishlariga quloq solishni istamadi. Shohning ba'zi saroy ayonlari Yeremiyo dushmanlarga yordam berishga harakat qilayotganini aytishdi. Keyin u ushlanib, loyga to'la chuqur sardobaga tashlandi va **Yeremiyo loyga botdi**.

Bir mehribon odam Yeremiyoga yordam berdi. U: "Arqonlar sizga zarar yetkazmasligi uchun eski lattalarni qo'ltiq ostiga qo'ying,"- dedi. Keyin u boshqa odamlar bilan birga Yeremiyoni sardobadan olib chiqdi.

Xudo va'da qilganidek, Yeremiyo bilan birga edi. Xudoning barcha so'zlari amalga oshdi. Xudo o'z xalqining Unga sajda xohlardi.

SAVOL JAVOB:

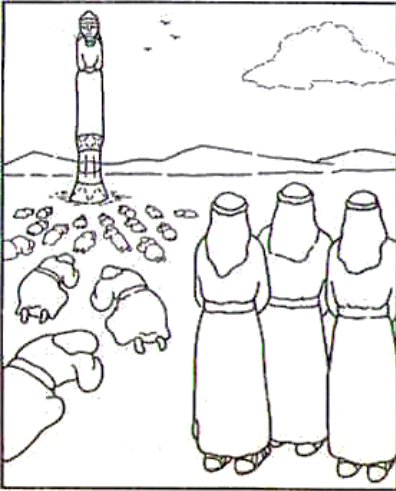
1. Xudoning so'zlarini kim yozgan?
(Borux so'zlarni o'rama qog'ozga yozib qo'ydi)
2. O'ramga yozilgan so'zlarni kim yoqib yubordi?
(Shoh Yohayiqim o'ramni yoqib yubordi)
3. Xudoning so'zlari amalga oshdimi?
(Ha, Xudoning so'zlari amalga oshdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

"Xudoning har bir so'zi sofdir" (Hikmatlar 30:5).

33. TO'RT SODIQ INSON

4 Shohlar 24-25; Doniyor kitobidan

Dushmanlar Isroilga Xudo aytganidek kelishdi. Ular Xudoning xalqidan ko'plab odamlarni asirga olib, ularni uzoqqa, begona yurtga olib ketishdi. Dushmanlar Quddus **devorlarini vayron qilib**, uylarni yoqib yuborishdi. Shoh saroyi va Ma'bad yonib ketdi. Shunday qilib, Xudo o'z xalqini jazoladi.

Begona xalq shohi shunday dedi: “Mening saroyimda yordam berish uchun Quddusdan eng yaxshi yigitlarni tanlang. Ularga mening tilimni o'rgating va ularga men iste'mol qiladigan ovqatni bering”.

Keyin ular **Doniyor, Xananiyo, Mishail, Ozariyo** va boshqa yoshlarni tanladilar. Doniyor va uning uchta do'sti Xudoga itoat qilishni istardilar. Xudoning Qonunida aytilishicha, ular shohning ba'zi taomlarni iste'mol qilmasliklari kerak edi, shuning uchun ular xo'jayinidan ularga boshqa

ovqat berishlarini so'rashdi. U odam shohga bo'ysunmaslikdan qo'rqardi, lekin ularni o'n kun davomida sinab ko'rishga rozi bo'ldi. O'n kundan keyin bu to'rt do'st boshqa erkaklarga qaraganda **sog'lomroq ko'rinardi**. Shunday qilib, ular shoh taomlarini iste'mol qilishlari shart emas edi.

Uch yil o'tgach, shoh barcha yigitlarni sinab ko'rishni xohladi. U bu to'rt do'stni barcha donishmandlaridan o'n baravar yaxshiroq deb qaror qildi.

Bir kuni kechasi shoh tush ko'rdi, lekin u bu tush nima ekanligini unutdi. U uni eslashga urindi, lekin hech kim unga yordam bera olmadi. Keyin u juda g'azablanib: “**Barcha donishmandlar o'lishi kerak,**”- deb buyurdi. Doniyor va uning do'stlari bu haqda eshitib, ibodat qilishdi va Xudo Doniyorga tush va uning ma'nosini aytib berdi. Keyin Doniyor shohga tushni aytib berdi va barcha donishmandlar tirik qolishdi.

Keyin shoh katta, baland butni yasadi va buyurdi: “Barcha odamlarga musiqani eshitilganda butga sig'inishlarini ayting”. Ammo Xananiyo, Mishail, Ozariyo ibodat qilmadilar. Ular Xudoga itoat qilishni xohlashardi. Shoh g'azablanib, ularni olovli chuqurlikka tashlashni buyurdi. **Chuqurlikdagi olov** shu qadar issiq ediki, ularni o'choqqa tashlagan odamlarni kuydirib yubordi. Ammo Xudo uchta sodiq do'stning yonishiga yo'l qo'ymadi. Uchalasi ham olovdan sog' - salomat chiqib ketishdi. Shundan so'ng, shoh ularning Xudosi haqiqatan ham buyuk ekanligiga ishonch hosil qildi.

Begona yurtda bo'la turib ham Unga itoat qilganlari uchun, Xudo ularni marhamatladi.

SAVOL JAVOB:

1. To'rt do'st qanday edi: dono yoki zaif?

(Ular boshqa odamlardan ko'ra dono bo'lishdi)

2. Shoh nimani unutdi?

(Shoh tushini unutdi)

3. Sodiq do'stlar olovda yonib ketdimi?

(Yo'q, Xudo ularning yonib ketishiga yo'l qo'ymadi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Biz esa Egamiz Xudoga ishonamiz” (Zabur 19:8).

34. DONIYOR IMONINING SINOVI

Doniyor kitobidan

Xudoning xalqi Kan'ondan uzoqda, begona yurtda yashardi. Yangi shoh Doniyorning dono va yaxshi odam ekanligini, boshqalarga mehribon ekanligini ko'rdi. Shuning uchun shoh Doniyorni mamlakatni boshqarishda yordam beradigan **yaqin yordamchisi** etib tayinladi.

Ammo ba'zi odamlar Doniyorning ularni boshqarishini yoqtirmadilar. Ular Doniyorning har bir harakatini kuzatib, u yomon ish qilyaptimi yoki yo'qligini bilib olishdi, keyin bu haqda shohga xabar berishdi va Doniyorga muammo tug'dirishdi.

Ammo Doniyor har doim to'g'ri ish qilardi. Keyin bu odamlar Doniyorga zarar yetkazishning boshqa usulini izlay boshladilar. Ular Doniyor har kuni Xudoga **ibodat qilishini bilishardi**. Ular shohga: “Ey shohimiz, abadiy yashang. Biz sizdan yangi farmon chiqarishingizni so'raymiz.

O'ttiz kun davomida hamma faqat sizga ibodat qilishini buyuring. Kim boshqa birovga ibodat qilsa, och **sherlarga tashlanishi kerak**”.

Shoh maslahat oldi va shunday farmon chiqardi. Bu odamlar esa Doniyorni kuzatishda davom etishdi. Ular uning xonasiga borib, har kuni uch marta haqiqiy Xudoga ibodat qilishini ko'rib qolishdi.

Ular bu haqda shohga xabar berishga shoshilishdi: “Ey Shoh, Doniyor sizning yangi farmoningizga bo'ysunmadi. Uni sherlarga tashlash kerak”.

Shoh bu haqda eshitgach, bunday ahmoqona farmon chiqarganidan **afsuslandi**. U Doniyorni qutqarish yo'lini topishga harakat qildi. Afsuski, kechqurun u xizmatkorlariga Doniyorni sherlarga tashlashni buyurishi kerak edi. Kechasi shoh uxlay olmadi.

Erta tongda shoh sherning xandaqiga shoshildi. U afsus va qo'rquv bilan chaqirdi: “Doniyor, Doniyor, Xudo seni qutqardimi?”.

Doniyor butun tunni **shafqatsiz sherlar** bilan o'tkazdi. U javob berdi: “Ey shoh, Xudo sherlarning og'zini yopgani O'z farishtasini yubordi. She'rlar menga zarar yetkazmadilar”.

Shoh qanchalik xursand edi! U xizmatkorlarga Doniyorni xandaqdan olib chiqishni va uning o'rniga fitna qilgan odamlarni tashlashni buyurdi. Sherlar darhol ularni o'ldirishdi va barcha suyaklarini sindirishdi yeb qo'yishdi.

Shoh shunday dedi: “Hamma Doniyorni qutqargan Xudodan qo'rqishi kerak. U haqiqiy Xudo”.

SAVOL JAVOB:

1. Doniyor kuniga uch marta nima qildi?
(Doniyor kuniga uch marta Xudoga ibodat qildi)
2. Shoh sherlar Doniyorga zarar yetkazishini xohlarmidi?
(Yo'q, shoh Doniyorni qutqarishga urindi)
3. Nega sherlar Doniyorni yeb tashlamadilar?
(Xudo sherlarning og'zini yopgan farishtasini yubordi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

“Xudoyim farishtasini yubordi” (Doniyor 6:22).

35. QIROLICHA ESTER VA UNING XALQI

Ester kitobidan

Xudoning xalqi hali ham begona xalqlar orasida yashardilar. Xudoning xalqi yahudiylar deb nomlangan.

Bir kuni bu yerning shohi katta **ziyofat uyushtirdi**. Bayram paytida malika shohga yoqmaydigan ish qildi. Shoh o'z donishmandlaridan nima qilish kerakligi haqida maslahat so'radi. Ular javob berishdi: "Malika noto'g'ri ish qildi va endi malika bo'lmasligi kerak. Siz yangi malikani tanlashingiz kerak".

Shoh ko'plab yosh ayollarni saroyga olib kelishni buyurdi. U yangi malikani tanlamoqchi edi. **Ester ismli go'zal ayol** ham hamma bilan birga qirollik uyiga kirdi. U yahudiy edi. Uning otasi va onasi vafot etgach va katta amakivachchasi Mardoxay uni qizi sifatida tarbiyalardi.

Barcha go'zal ayollar orasida Ester shohga yoqib qoldi va uning

boshiga toj kiydirib, Esterni yangi malika qilib sayladi.

Har kuni Mardoxay shoh saroyi yaqinida turardi. U Ester malikaning ahvoli qanday kechganini bilmocqi edi.

Bir mag'rur Xomon ismli odam shohga xizmat qilardi. Shoh hammaga **Xomonga sajda qilishni** buyurdi. Ammo Mardoxay unga sajda qilmadi, chunki Xudo buni taqiqlagandi. Bu Xomoni g'azablantirdi. Xomon shohga shunday dedi: "Yeringizdagi yahudiylar sizga itoat etmaydilar. Ularning hammasini yo'q qilish kerakligi to'g'risida farmon chiqaring".

Shoh Xomonga Ester malika yahudiy ekanligini bilmasdan bunday qonun chiqarishga ruxsat berdi.

Barcha yahudiylar yangi farmon haqida eshitib, g'amga botishdi. Mardoxay Ester malikaga xabarchi yubordi. Uning so'zlariga ko'ra, Ester malika shohdan o'z xalqini qutqarishini so'rashi kerak. Malika Ester shohning oldiga borishdan qo'rqardi, lekin u Mardoxayning iltimosini bajarishni xohlardi. U barcha yahudiylardan bu haqda Xudoga ibodat qilishni so'radi.

Keyin malika Ester shohning huzuriga bordi. U o'z xalqi uchun undan avf so'radi. Shoh Ester malikaning iltimosiga rozi bo'ldi va **yahudiylarni qutqarish** uchun yangi farmon chiqardi.

Shunday qilib, yahudiylar o'limdan qutulishdi. Shoh Mardoxayni ulug'ladi va mag'rur Xomoni osib qo'yishni buyurdi.

Yahudiylar Xudo ularning ibodatini eshitib, Ester malikaga jasur bo'lishga yordam berganidan juda xursand edilar.

SAVOL JAVOB:

1. Shoh yangi malika sifatida kimni tanladi?
(Shoh Esterni yangi Malika sifatida tanladi)
2. Nega yahudiylar shunchalik xafa bo'lishdi?
(Yangi farmonda ular o'ldirilishi kerakligi aytilgandi)
3. Kim osildi: Mardoxay yoki Xomon?
(Xomon osilgan edi)

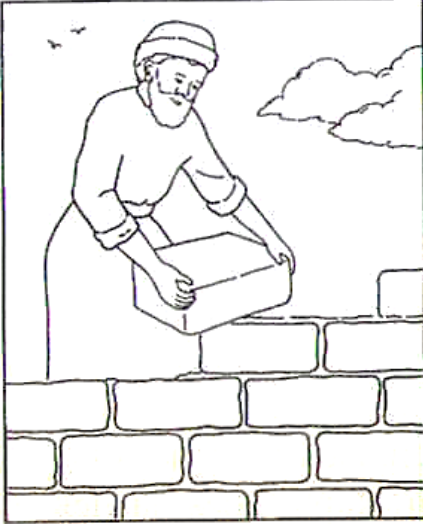
ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

"Hamma yahudiylar shodu xurram bo'lib, o'ynab kuldilar" (Ester 8:17).

36. XUDONING XALQINI QAYTISHI

Ezra va Naximiyo kitobidan

Xudoning xalqi o'z vataniga qaytish vaqti keldi. Xudo aytganidek, ular yetmish yil davomida begona yurtda yashadilar. Endi Xudo shunday qildiki, shoh yahudiylarni uyiga **qo'yib yuborishga rozi bo'ldi**.

Birinchi odamlarning bir qismi ketib, darhol ma'bad qurishni boshladilar. Odamlar juda baxtli edilar va Xudoni ulug'ladilar. Ammo tez orada dushmanlar ularning qurilishiga to'sqinlik qilishdi.

Bir muncha vaqt o'tgach, Xudoning ikki payg'ambari odamlarga murojaat qilishdi. Ular: "Xudo sizdan uning uyini qurishingizni xohlaydi,"- deyishdi. Odamlar itoat qildilar va yana ko'plab ishchilar

ma'bad qurilishini davom ettirdilar. Dushmanlar ularga to'sqinlik qilmoqchi bo'lganlarida ham, Xudo ularga qurilishni davom ettirishga yordam berdi. Va nihoyat, yangi ma'bad qurildi - odamlar uchun **quvonchli** vaqt keldi. Isroil xalqi ularga yordam bergani uchun Xudoga

minnatdorchilik bildirdilar va unga sajda qildilar.

Shundan so'ng, odamlarning yana bir qismi o'z erlariga yetib kelishdi. Bu safar Ezra ularning boshlig'i edi. Ezra **Xudoning Qonunini** o'rgatardi. U Xudoning Qonunini bajarishni va uni odamlarni o'rgatishni xohlardi. Ezra odamlarning uylariga sog' - salomat qaytishlari uchun Xudoga ishonib ibodat qildi. Xudo ularni dushmanlardan saqladi va himoya qildi.

Quddusga qaytib, Ezra yangi ma'badni ko'rdi. Ammo u hamma odamlar ham Xudoning Qonuniga bo'ysunmasligini ta'kidladi. U odamlarga dars bermoqchi bo'ldi, lekin o'sha payt juda **yomg'irli havo edi**.

Bu vaqtda, shuningdek, Naximiyo ismli yana bir kishi hali ham uzoq yurtdagi shoh saroyida xizmat qilardi. Quddusdagi ofatlar haqida eshitgach, yig'lab ibodat qila boshladi. Shoh Naximiyoga borib, o'z xalqiga yordam berishga ruxsat berdi. Keyin Naximiyo qaytib keldi va yana bir qancha odamlarni Quddusga olib keldi.

U yerda **Naximiyo** odamlarga katta shahar devorlarini qurishda yordam berdi. Yovuz dushmanlar ularni masxara qilishdi va jang qilishga harakat qilishdi. Ammo Xudo o'z xalqiga qurilishni davom ettirishga yordam berdi. Ular ishladilar, dushman yaqinlashayotganini kuzatdilar va ibodat qildilar. Nihoyat katta **devorlar qurildi**.

Keyin hamma odamlar Ezra ularga o'qigan Xudoning Qonunini tinglash uchun kelishdi. Ular diqqat bilan tinglashdi, chunki ular Xudoga itoatkor bo'lishni xohlashardi. Xudoning xalqi baxtli, rahm-shafqati uchun Xudodan minnatdor edi.

SAVOL JAVOB:

1. Xudo ma'bad qurishni xohladimi?
(Ha, Xudo odamlarning ma'bad qurishini xohlardi)
2. Odamlarga shahar devorlarini qurishda kim yordam berdi?
(Naximiyo odamlarga devor qurishda yordam berdi)
3. Ezra odamlarga nimani o'qidi?
(Ezra odamlarga Xudoning Qonunini o'qidi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Xalq chin dildan ishlagani uchun” (Naximiyo 4:6).

“Bundan tashqari, siz bolaligingizdan Muqaddas bitiklarni bilasiz”
(2-Timo'tiyga 3:15).

“Barcha oyatlar ilohiy ilhomdir”
(2-Timo'tiyga 3:16).

“Xudoning kalomi jonli va samarali”
(Ibroniylarga 4:12).

“Ushbu kitobning so'zlariga rioya qilgan kishi baxtlidir”
(Vahiy 22:7).

37. IKKI CHAQALOQ

Luqo 1:5-2:20

Zakariyo ismli bir odam ruhoniy edi. U va uning rafiqasi Elisabetning farzandi yo'q edi. Ammo ular **Xudoga sodiq edilar**. Bir kuni ma'badda Zakariyoga bir Farishta zohir bo'lib dedi: “Zakariyo, Xudo senga o'g'il beradi. Sen uning ismini Yuhyo deb qo'yasan. U Xudo oldida katta xizmat qiladi”. Zakariyo farishtaga ishonmadi, chunki u va uning rafiqasi allaqachon keksayib qolgandilar. Keyin Farishta dedi: “Mening so'zlarimga ishonmaganing uchun o'g'ling tug'ilgunga qadar **gapira olmaysan**”.

Endi Zakariyo bir og'iz so'z aytolmadi. Xudo va'dasini bajardi, Zakariyo hamda Elisabetning o'g'li tug'ildi. Do'stlar chaqaloqning ismi haqida so'rashganda, Zakariyo shunday deb yozdi: “**Uning ismi Yahyo**”.

Shundan so'ng Zakariyo yana gapira boshladi va Xudoni ulug'ladi. Odamlar hayron qolishdi. Ular: “Bu bolada Egamizning qudrati namoyon”, deyishdi. Taxminan shu vaqtda Xudo O'z farishtasini Maryam ismli bokira qiz oldiga yubordi. Farishta unga xabar berib dedi: “Xudo Isoning onasi bo'lish uchun seni tanladi. Iso Xudoning o'g'lidir”. Maryam juda baxtli edi! U Xudoga ma'qul bo'lishni xohlardi.

Maryam **Nosira shahrida** yashardi. O'sha paytda shoh butun mamlakat bo'ylab hammani ro'yxatga olishni buyurdi. Shuning uchun Yusuf va Meryam boshqa ko'plab odamlar bilan Baytlahmga borishlari kerak edi. Yusuf va Maryam Baytlahmga kelganlarida, chaqaloq Isoning tug'ilish vaqti keldi. Lekin mehmonxonalarda ular uchun joy topilmadi. Shunday qilib, Iso tug'ilganda, Maryam aziz farzandini qo'ylar oziqlanadigan **oxuriga qo'ydi**.

Xuddi shu mamlakatda cho'ponlar dalalarda qo'ylarni boqishayotgan edi. Qorong'u osmon porlab ketti va to'satdan Farishta paydo bo'ldi: “Qo'rqmang. Menda quvonchli xabar bor. Najotkor Baytlahmda tug'ildi”.

Tez orada ko'plab farishtalar paydo bo'ldi. Ularning barchasi Xudoni ulug'ladilar. Farishtalar osmonga qaytgandan keyin, cho'ponlar Baytlahmga borib, oxurda chaqaloq Isoni topdilar. Cho'ponlar ko'p odamlarga **Najotkor Iso** dunyoga kelganligi haqidagi ajoyib xabarni aytishdi.

SAVOL JAVOB:

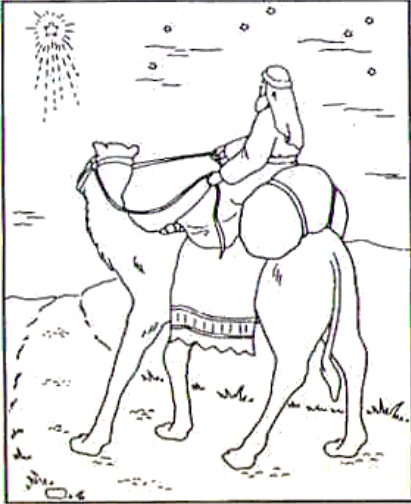
1. Zakariyoga o'g'il ko'rishi haqida kim aytdi?
(Farishta Zakariyoga o'g'li bo'lishini aytdi)
2. Chaqaloq Iso qayerda tug'ildi?
(Chaqaloq Iso Baytlahmda tug'ilgan)
3. Oxurda yotgan chaqaloq Isoni ko'rish uchun kim keldi?
(Cho'ponlar chaqaloq Isoni ko'rish uchun kelishdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Xudo... bizni sevib, O'z o'g'lini yubordi” (1-Yuhanno 4:10).

38. BAYTLAHM YULDUZI

Matto 2:1-23; Luqo 2:21-38

Iso tug'ilganidan sakkiz kun o'tib, ota-onasi uni ma'badga olib kelishdi. U yerda ularni **Shimo'n** ismli oqsoqol kutib oldi, u Najotkorni ko'rmaguncha o'lmasligi haqida bashorat qilgan edi. Baxtli Shimo'n chaqaloq Isoni quchog'iga oldi va Xudoga chin dildan minnatdorchilik bildirdi.

Xanna ismli kekxa ayol ma'badda edi. U ham chaqaloq Isoni ko'rди va ko'p odamlarga **Najotkor tug'ilganini aytdi**.

Iso tug'ilgan paytda osmonda yorqin yulduz porlab turardi. Uzoq yerlardan kelgan donishmandlar yulduzga ergashdilar. Ko'p o'tmay ular Quddusga kelib, shoh Hiroddan: "Yahudo shohi qayerda tug'ilgan? Biz uning yulduzini Sharqda ko'rdik va unga ta'zim qilish uchun keldik".

Shoh Hirod xavotirga tushdi. U yahudiy o'qituvchilaridan Isoning tug'ilgan joyi haqida so'radi. Munajjimlar javob berishdi: "Baytlahmda, Muqaddas bitiklar shunday deydi".

Keyin shoh **Hirod** munajjimlarga dedi: "Baytlahmga borib, chaqaloqni toping, keyin qaytib kelib, menga xabar bering. Men ham unga ta'zim qilmoqchiman". Lekin u yolg'on gapirgandi, shoh **Hirod Isoni o'ldirishni** rejalashtirdi chunki u Iso uning o'rniga shoh bo'lishidan qo'rqardi.

Munajjimlar ko'p sovg'alar bilan Baytlahmga yo'l olishdi. Yulduz ularga Iso turgan uyni ko'rsatdi. Ular Isoni ko'rish va unga sajda qilishdan juda xursand edilar shuningdek, oltin va boshqa ko'p sovg'alarni topshirishdi. Tushida Xudo munajjimlarni ogohlantirdi: "**Shoh Hirodning oldiga qaytmang**". Munajjimlar uyga boshqa yo'l bilan qaytib ketishdi.

Munajjimlar ketgandan so'ng, Farishta tushida Yusufga: "Hirod Isoni o'ldirishga harakat qiladi. Maryamni bolasi bilan olib, Misrga olib bor. Senga qaytib kelishing mumkinligini aytmagunimcha u yerda qol". Yusuf itoat qildi va kechasi Maryam va Iso bilan birga **Misrga yo'l olishdi**.

Tez orada shoh Hirod Baytlahm atrofidagi barcha chaqaloqlarni o'ldirishni buyurdi. Onalar farzandlari uchun qattiq fig'on chekib yig'lashdi! Iso Misrda ota-onasi bilan xavfsiz edi.

Shoh Hirod vafot etganidan so'ng, Xudo Yusufga Isroil yurtiga qaytishini aytdi. Yusuf Maryam va Iso bilan Nosirada yashay boshladi.

SAVOL JAVOB:

1. Munajjimlar Iso tug'ilganini qayerdan bilishgan?
(Ular osmonda uning yulduzini ko'rishdi)
2. Shoh Hirod Isoga sajda qilishni xohladimi?
(Yo'q, u Isoni o'ldirmoqchi edi)
3. Munajjimlar Isoga nima olib kelishdi?
(Ular oltin va boshqa ko'p sovg'alarni olib kelishdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Xudo... hamma narsani biladi" (1 Yuhanno 3:20).

39. MA'BADDAGI ISO

Matto 13:55; Luqo 2:39-52; 4:16

Iso Nosirada oilasi bilan yashardi. Yusuf duradgor edi, Iso esa unga va Maryamga yordam berardi. Iso ota-onasiga **itoatkor edi**.

Shanba kuni ular ma'badga borib, Muqaddas bitiklarni tinglashardi. Yusuf va Maryam yiliga bir marta Quddusdagi ma'badga tashrif buyurishardi.

Iso o'n ikki yoshga qirganda, u ota-onasi bilan **Quddusdagi ma'badga** bordi. Ko'plab do'stlar va qarindoshlari ham ular bilan birga u yerga borishdi.

Quddusda bir necha kun turgandan so'ng, ular orqaga qaytishdi. Maryam va Yusuf Iso do'stlari bilan birga deb o'ylab, uni izlamadilar. Ular kun bo'yi yo'lda edilar. Iso odamlar orasida ko'rinmaganini payqab qolishdi, Yusuf va Maryam juda xavotirda edilar. "Iso qayerda bo'lishi mumkin?"-

deb ular o'ylashardi.

Isoning ota-onasi Quddusga qaytib, Isoni izlay boshladilar. Faqat **uch kundan** keyin ular uni ma'badda yahudiy o'qituvchilar bilan suhbatlashayotgan vaqtda topdilar. Iso o'qituvchilarni tinglab va savollar berdi. O'qituvchilar Isoning bilimdonligidan hayratda qolishdi, chunki u **Muqaddas bitiklarni** juda yaxshi bilardi.

Ota-onasi uni topgach, onasi undan: "Nega biz bilan ketmading? Biz sening qayerda ekanligingni bilmadik va juda uzoq izladik".

Iso javob berdi: "Nega meni qidirdingiz? Men bu yerda bo'lishim va **Samoviy Otam** xohlagan narsani qilishim kerakligini bilmasmidingiz?".

Isoning ota-onasi esa U aytgan hamma narsani tushunishmadi. Nima bo'lishiga qaramay ular o'g'lini yaxshi ko'rib va unga g'amxo'rlik qilishardi. Shunday qilib, Iso ular bilan birga Nosiraga qaytib ketdi.

Yusuf va Maryamning Isodan ham kichik bolalari bor edi. O'g'illarning ismlari Yoqub, Yusuf, Shimo'n va Yahudo edi. Iso **ukalariga mehribon edi**.

Vaqt o'tib Iso ulg'aydi va donolikka ega bo'ldi. U odamlarni sevar va odamlar ham uni sevar edi. Iso har doim samoviy otasi Xudo xohlagan ishlarni qilardi.

SAVOL JAVOB:

1. Iso qayerda yashagan: Nosirada yoki Quddusda?
(Iso Nosirada yashagan)
2. Iso o'n ikki yoshida qayerga bordi?
(Iso Quddusdagi ma'badga bordi)
3. Uch kun davomida Isoni kim qidirdi?
(Isoning ota-onasi uni uch kun qidirishdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Iso ulg'ayib, yillar o'tgan sari dono bo'lib borardi" (Luqo 2:52).

40. ISO XIZMATINING BOSHLANISHI

Matto 3:1-4:11; Yuhanno 2:1-11

Yahyo ulg'aygach, Xudo aytgan ishlarni qila boshladi. Yahyo gunohlardan tavba qilish va yaxshilik qilish haqida va'z qildi.

Yahyo odamlarga: “Tez orada Iso keladi,”- deb bashorat qildi. Yahyo odamlar Isoni tinglashga va unga ergashishga tayyor bo'lishlarini xohlardi. Iordan daryosida Yahyo odamlarni **suvga cho'mdirdi**. Bir kuni Iso Yahyoning oldiga kelib, Yahyodan uni suvga cho'mdirishni so'radi va barcha bashoratlarni bajarishi kerakligini aytdi. Yahyo Iordan daryosida Isoni suvga cho'mdirdi. Ular suvdan chiqqanlarida, Xudoning ruhi osmondan **kaptar shaklida**, Isoga tushdi. Osmondan kelgan ovoz: “Bu mening sevikli o'g'limdir, Undan nihoyatda mamnunman”, dedi.

Ko'p o'tmay, **Iso cho'lga** ketdi va u yerda qirq kun va qirq kecha bo'ldi.

Shayton Isoni gunoh qilish uchun vasvasaga soldi, lekin Iso shayton aytgan hech narsani qilmadi. Iso Muqaddas bitiklardagi so'zlar bilan shaytonga javob berdi. Xudo Isodan mamnun bo'lib, unga yordam berish va tasalli berish uchun farishtalarni yubordi.

Bir kuni Iso va uning onasi **to'yga borishdi**. U yerda uning ko'p do'stlari bor edi. Ularda mazali taomlar va sharob bo'lib, ular zavq bilan vaqt o'tkazishar edi.

Ammo bir muncha vaqt o'tgach, sharob tugadi. Isoning onasi do'stlarida endi sharob yo'qligini bilar edi va Isoga: “Ularda boshqa sharob yo'q,”- dedi.

Keyin esa Isoning onasi xizmatkorlarga: “Iso aytgan ishni qiling,”- dedi.

Yaqin atrofda oltita katta suv uchun **xumlar** bor edi. Iso: “Xumlarni suv bilan to'ldiring,”- dedi.

Xizmatkorlar ularni suv bilan to'ldirganda, Iso: “Endi suvdan to'yboshiga olib boring,”- deb aytdi.

Bir oz tatib ko'rgach, to'yboshi xitob qildi: “Bu men ishgan eng yaxshi sharob! Dasturxonga avval yaxshi sharob tortilishi kerak edi!”

Iso aql bovar qilmaydigan mo'jizalar qildi! U suvni **sharobga aylantirdi!** Bu uning birinchi mo'jizasi edi. Do'stlari uning Xudoning O'g'li ekanligiga ishonishdi.

SAVOL JAVOB:

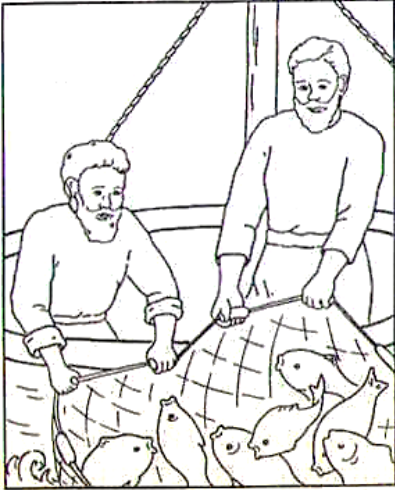
1. Yahyo odamlarni qayerda suvga cho'mdirdi?
(Yuhanno Iordan daryosida odamlarni suvga cho'mdirdi).
2. Iso shayton aytgan ishlarni qildimi?
(Yo'q, Iso shayton aytgan ishlarni qilmadi).
3. Iso yaratgan birinchi mo'jiza nima edi?
(Iso suvni sharobga aylantirdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Bu mening Sevikli o'g'limdir” (Matto 3:17).

41. SHOGIRDLARNING TANLANISHI

Luqa 5:1-11, 27, 28; 6:12-19

Iso odamlarning Xudodan kelgan xushxabarni eshitishlarini xohlardi. Xudo har bir insonni **sevadi** va hamma unga ishonishini, itoat etishini xohlaydi. U o'g'li Isoni odamlarni gunohlaridan qutqarish uchun yubordi. Bir kuni Iso qirg'oq yaqinda Butrusning qayig'ida o'tirib, odamlarga dars berardi.

Odamlar quruqlikda, ko'l yonida edilar. Iso gapini tugatdi va Butrusga dedi: “Qayiqda ko'l o'rtasiga suzib borib, baliq ovlash uchun to'rlaringni tashla”.

Butrus javob berdi: “Biz tun bo'yi baliq ovladik va hech qanday baliq tutolmadik. Lekin men siz aytganingizdek qilaman”.

Ko'p o'tmay, **to'r baliqlarga to'ldi**, shuning uchun baliqchilarni boshqa qayiq bilan yordamga chaqirish kerak bo'ldi. Ular aka uka Yoqub va

Yuhanno edi.

Butrus hayratda qoldi va qo'rqib ketdi. Ammo Iso uni tinchlantirdi: “**Qo'rqma**. Bundan buyon sen odamlarni ovlaysan”. Iso Butrus va uning do'stlari odamlarni najot topishi uchun Xudoga olib kelishni xohlardilar.

Ikkala qayiq ham qirg'oqqa yaqinlashganda, baliqchilar o'z ishlarini tashlab, Isoga ergashdilar. Ular ajoyib do'stlaridan o'rganishni xohlashardi.

Ertasi kuni Iso o'z ishi bilan o'tirgan Matto ko'rди. Odamlar **Mattoga soliq to'lashardi**.

Iso unga: “Menga ergash,”- dedi. Matto o'rnidan turib, Isoga ergashdi.

Isoning ko'plab do'stlari bor edi, lekin u o'ziga yordam beradigan sodiq do'stlarni saylamoqchi edi. Iso toqqa chiqdi va tun bo'yi **Xudoga ibodat** qildi.

Ertasi kuni Iso uning yordamchisi bo'lgan o'n ikki kishini tanladi. Ular to'rtta Baliqchi edi: Butrus, Endryus, Yoqub va Yuhanno. U soliq yig'uvchi Matto va akasi Endryusni, Butrus bilan bir shaharda yashagan Filippni tanladi. Boshqa yordamchilar: Filipning do'sti Bartolomey, Tomas, yana bir Yoqub, Yahudo, Shimon va Yahudo Ishkariot edilar.

Bu odamlarning hammasi Isoning **o'n ikki shogirdi** deb atalgan. Iso odamlarga ta'lim berib, shifo berganida, ular Iso bilan birga yurishgan.

SAVOL JAVOB:

1. Baliqchilar to'rlari bilan nimani ushladilar?
(Baliqchilar ko'p baliq tutishdi)
2. Odamlar Mattoga nima to'lashdi?
(Odamlar Matto soliq to'lagan)
3. Iso o'zi uchun nechta shogird tanladi?
(Iso o'n ikki shogirdni sayladi)

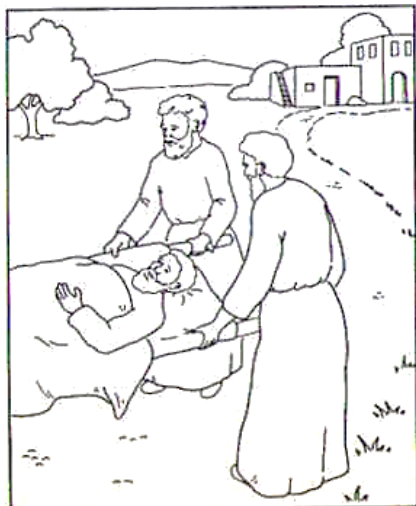
ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

“Hammaga yaxshilik qilishga intiling” (1 Salonikaliklar 5:15).

42. SHOLNING SOG'AYISHI

Mark 1:28-2:12

Ko'p odamlar Iso qilgan ajoyib ishlar va u o'rgatgan so'zlar haqida eshitishdi.

Bir kuni Butrusning qaynonasini isitmasi bor edi. Iso uni davoladi. Bir kuni oqshomida ko'p odamlar Isoning oldiga kelishdi. Ular **kasallarini** Isoga olib kelishdi va U ularni davoladi.

Ertasi kuni ertalab Iso erta turdi. U yolg'iz o'zi Xudoga jimgina ibodat qilish uchun uzoq joyga ketdi.

Butrus va uning do'stlari Isoni topgach, ular birgalikda boshqa shaharlarga yo'l olishdi. **Iso ma'badda** dars berardi. U ko'plab kasallarni davoladi, chunki u odamlarni yaxshi ko'rardi va ularga yordam berishni xohlardi.

Shaharlardan birida Iso uyga kirib, va'z qila boshladi. Ko'p odamlar turib, uni tinglashdi. Uy odamlar bilan to'la edi va yana ko'p odamlar tashqarida turishardi.

Shu kuni to'rt do'st bemorni to'shakda Isoning oldiga olib kelishdi. Ammo ular Isoga yaqinlasha olmadilar. Shunday qilib, ular g'ayrioddiy yo'l tutishdi. Ular bemorni **tomga ko'tarishdi**, tomda teshik ochib va bemorni to'shakda pastga, Iso tomon tushira boshladilar.

Iso sodir bo'layotgan voqealarni ko'rib, do'stlarini bemorni davolay olishiga ishonishga undaganini tushundi.

Ammo Iso odamlarning gunohlarini ham kechirishi mumkinligini bilishlarini xohladi. Shunday qilib, Iso o'sha odamga: "Men sening barcha **gunohlaringni kechiraman**,"- dedi.

Uyda yahudiylarning ba'zi farziylari bor edi. Ularga Isoning aytganlari yoqmadi. Ular shunday deb o'ylashdi: "Nega Iso qilichbozni kechiraman, deb aytadi? Faqat Xudo gunohlarni kechira oladi".

Iso bu odamlarning fikrlarini bilar edi va shunday dedi: "Men **Xudoning qudratiga** ega ekanligimni va bu odamni davolagandek gunohlarni kechira olishimni bilishingizni istayman".

Keyin Iso bemorga murojaat qildi: "O'rningdan tur va to'shagingni uyga olib bor".

Shu payt **sog'lom va baxtli** odam to'shagini olib, uyiga ketdi. Hayratlar va ajablanishning chegarasi yo'q edi! Odamlar shunday deyishardi: "Biz hech qachon bunday mo'jiza ko'rmaganmiz". Hamma Iso dunyoning Najotkori ekanligiga amin edi va ular Iso barcha odamlarga yordam berishi uchun Uni yuborgan Xudoga minnatdorchilik bildirdi.

SAVOL JAVOB:

1. Qanday qilib kasalni odamlar bilan to'la uyga olib kirishdi?
(Uni tomdagi teshikdan pastga tushirishdi)
2. Iso kasalni davoladimi?
(Ha, Iso kasalni davolagan)
3. Iso gunohlarni kechira oladimi?
(Ha, Iso gunohlarni kechirish qudratiga ega edi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Iso ularning ishonchini ko'rdi" (Mark 2:5).

43. HOVUZ YONIDAGI MO'JIZA

Yuhanno 5- bob

Quddus shahrida bir hovuz bor edi. Vaqti-vaqti bilan bir Farishta hovuzga kirib, suvdan g'azablanardi. Agarda kimda - kim birinchi bo'lib suvga tushsa, qanday kasallikka duchor bo'lganidan qat'i nazar, **shifo topardi**.

Hovuz atrofida ko'plab kasal odamlar yotar edi: ko'r, cho'loq, shol va nogironlar. Ularning barchasi suvga tushishga navbat kutishardi.

Bir kuni Iso bu **hovuzga kelib**, kasal odamlarni ko'rdi. Bir kishi o'ttiz sakkiz yildan beri kasal edi. Iso undan so'radi: "Sog'ayishni istaysanmi?".

Bu odam afsus bilan javob berdi: "Rabbim, menga yordam beradigan hech kim yo'q. Mendan oldin har doim boshqa birov suvga tushadi".

Iso: "O'rningdan tur, to'shagingni olib, yur,"- dedi.

Xuddi shu daqiqada bu odam **tuzalib ketdi**. U o'rnidan turdi, to'shagini oldi va ketdi.

Ko'p o'tmay, ba'zi yahudiylar uning to'shagini ko'tarib yurganini ko'rishdi. Bu hodisa shanba kuni bo'lgan edi. Yahudiylar unga tanbeh berishdi: "Sen bugun to'shagingni ko'tarib yurmasliging kerak".

Sog'ayib ketgan kishi javob berdi: "Meni davolagan odam to'shagimni olib yurishimni aytdi".

Yahudiylar: "**Seni davolagan u odam kim?**".

Sog'ayib ketgan kishi uni kim davolaganini bilmas edi, chunki Iso ketib, olomon orasida g'oyib bo'lgandi. Keyinchalik Iso bu odamni ma'badda uchratib, unga: "Yomon narsa yuz bermasligi uchun endi gunoh qilma," deb buyurdi.

Endi u odam Iso uni davolaganini bilar edi. U yahudiylarning oldiga borib, ularga: "Iso meni davoladi,"- dedi.

Yahudiylar Isodan shanba kuni **mo'jiza** yaratgani uchun g'azablandilar. Ular hatto uni o'ldirmoqchi bo'lishdi.

Iso yahudiylarga: "Xudo mening Otam. Otam meni sevadi va menga kuch beradi. Siz Muqaddas bitiklarni bilishingiz kerak. Muso va payg'ambarlar men haqimda yozishgan. Sizning qalbingizda Xudoning sevgisi yo'q, aks holda siz Muqaddas bitiklarga va men aytgan so'zlarga ishonardingiz".

Iso yahudiylarni yaxshi ko'rardi. U hamma odamlar unga ishonishlarini va **Xudoni sevishlarini** xohlardi. Iso faqat Xudo xohlagan ishni qilardi.

SAVOL JAVOB:

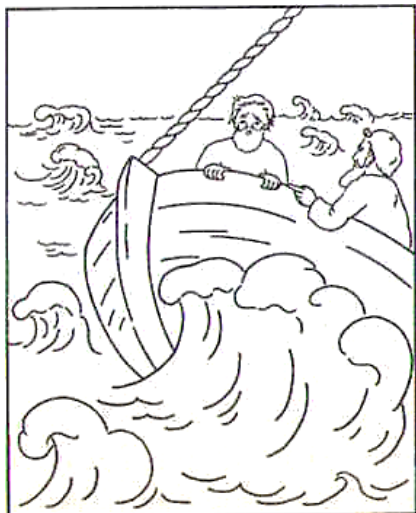
1. Hovuz qaysi shaharda joylashgan edi?
(Hovuz Qudduda joylashgan edi)
2. Shol odam uni kim davolaganini bilarmidi?
(Yo'q, avvaliga u odam bilmas edi)
3. Iso bu odamni qaysi kuni davolagan?
(Iso shanba kuni odamni davoladi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Muqaddas bitiklarni tekshirasizlar" (Yuhanno 5:39).

44. ISO BO'RONNI TINCHLANTIRADI

Matto 4:23-7:27

Iso shahardan shaharga o'tib yurganida, katta olomon uning orqasidan ergashardi. Uning **so'zlarini eshitish uchun** ko'p odamlar kelishdi.

Bir kuni Iso shogirdlari bilan tog'ga chiqib, u yerga o'tirdi. Ko'p odamlar Isoni ko'rishlari va eshitishlari mumkin edi. U ularga uzoq vaqt dars berdi va shunday dedi: “Agar siz Xudoga itoat qilsangiz baxtli bo'lasiz. Sizni yomon ko'radiganlarni **seving va ibodat** qiling. Xudoga ishonib, chunki u sizga g'amxo'rlik qiladi. Qushlarga va chiroyli nilufar gullariga qarang - Xudo ularga har kuni g'amxo'rlik qiladi. Xudo sizni ham sevadi va sizga ham g'amxo'rlik qiladi”.

Hamda Iso odamlarga dono bo'lishlari kerakligini aytdi. Rabbiiy sodda va aniq gapirdi: “Agar siz mening so'zlarimga **ishonsangiz**, uyingizni tosh ustiga qurgan donishmandday bo'lasiz. O'z uyini qum ustiga qurgan

beparvo odamga o'xshamang va bo'ron boshlanganda uy qulab tushadi.”

Ertasi kuni Iso urug' sepuvchi haqidamasal aytib berdi. Ba'zi urug'lar qushlar tomonidan olib ketiladi. Boshqa urug'lar toshloq yerga, ba'zilar esa tikanlar orasiga tushdi. Yana ba'zilar yaxshi tuproqqa tushib, o'sib, ko'p hosil berdi. Iso shunday dedi: “Agar siz Muqaddas Kitobda aytilganlarini bajarsangiz, yaxshi yerga o'xshaysiz. Siz Xudo uchun **ko'p hosil olib kelasiz**”.

Iso boshqa masallarni ham aytib berdi. U odamlarga uning haqiqiy sevgi hushbarini tushunishga yordam berdi.

O'sha kuni kechqurun odamlar uylariga tarqalib ketishganida, Iso shogirdlari bilan qayiqqa o'tirdi. U uzoq kundan keyin juda charchagandi va qayiqda yotib **uxlab qolgan edi**.

To'satdan shamol esib, bo'ron boshlandi. Katta to'lqinlar qayiqqa urilib, uni cho'ktirisharafasida edi. Shogirdlar qo'rqib ketishdi. Ular qo'rqib Isoni uyg'otishdi va baqirishdi: “Ustoz, biz cho'kyabmiz!”.

Iso o'rnidan turib, shamol va dengizga: “Jim bo'l, to'xta,”- dedi. Bo'ron birzumda to'xtadi. Suv tinchlandi.

Iso shogirdlaridan so'radi: “**Nega qo'rqdingiz?**”.

Shogirdlar qo'rqib jim turishdi. Isoning kuchi qanchalik katta edi! Shamol va dengiz unga bo'ysundi.

SAVOL JAVOB:

1. Biz kimga o'xshaymiz: donishmandgami yoki beparvo odamgami?
(Biz donishmand kabi bo'lishimiz kerak)
2. Iso shamol va dengizga nima dedi?
(Iso: “Jim bo'l, to'xta,”- dedi)
3. Shamol va dengiz bo'ysundimi?
(Ha, shamol va suv tinchlandi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Barhayot Xudoga umid bog'laganmiz” (1 Timo'tiy4:10).

45. YAIRNING QIZI

Makk 5:18-43; Luqo 8:38-56

Bir kuni, Iso bir odamni davolaganida, u Iso bilan borishni xohladi. Ammo Iso shunday dedi: “Uyinga qayt. Xudo sen uchun nima qilgani haqida boshqalarga ayt”.

U odam Isoning so'zlariga **quloq soldi**. Iso o'sha shaharga qaytib kelganida, ko'p odamlar uni kutishayotgan edi. Ular Isoni ko'rib xursand bo'lishdi.

Yair ismli bir kishi kelib, Isoning oyoqlariga yiqildi. U shunday dedi: “Iltimos, mening uyimga keling va yagona qizimni davolang. U og'ir kasal va o'lishi mumkin”.

Iso **Yairning uyiga bordi**. Iso bilan birga olomon kelar edi. Olomon ichida o'n ikki yildan buyon kasal bo'lib yurgan ayol ham bor edi. U tabiblarga borib, barcha pullarini sarfladi, ammo sog'lig'i yomonlashdi.

Endi u shunday o'ylardi: “Agar men Isoning kiyimiga tegsam, tuzalib ketardim”. Keyin u Isoga yaqinlashdi va kiyimining chetiga tegdi. Xuddi shu daqiqada u **sog'ayib ketdi**.

Iso o'girilib so'radi: “Kim menga tegdi?”.

Butrus va boshqa shogirdlar: “Ustoz, ko'p odamlar sizni o'rab olishgan. Ulardan biri sizga tekkan bo'lishi mumkin.”- dedilar

Ammo **Iso e'tiroz bildirdi**: “Kimdir menga qo'lini tekkizdi, chunki mendan qanday kuch chiqqanini sezdim”.

Ayol qo'rqib ketdi. U kelib, Isoga nima bo'lganini aytib berdi.

Iso dedi: “Eson omon bor. Qizim, ishonching seni sog'aytirdi”.

Shundan so'ng, Yairga shunday deyshti: “Qizingiz vafot etdi. Isoning endi borishi shart emas”.

Bu haqda eshitgan Iso Yairga: “Qo'rqma. Menga **ishon** va u tirik qoladi”.

Tez orada Iso Yairning uyiga keldi. U yerda yig'I ovozi eshitildi. Iso ularga: “Yig'lamang. Qiz o'lmagan. U uxlayapti,”- dedi. Odamlar esa Isoning ustidan kuldilar. Ular unga ishonishmadi.

Iso otasi, onasi va uchta shogirdidan boshqa hammani uydan chiqib ketishini aytdi. Iso qizning qo'lidan ushlab: “**O'ringdan tur**,”- dedi. Xuddi shu daqiqada u o'rnidan turdi va yurib ketdi. Ota-onasi qanchalik hayratda va baxtli edilar! Iso odamlarni sevgani uchun mo'jizalar yaratardi.

SAVOL JAVOB:

1. Ayol nimaga tegdi: Isoning kiyimiga yoki uning qo'lga?
(U Isoning kiyimiga tegdi)
2. Iso kimdir uning kiyimiga tekkanini bilarmidi?
(Ha, Iso kimdir uning kiyimiga tekkanini bilar edi)
3. Iso Yairning uyiga juda kech keldimi?
(Yo'q, Iso shunday qildiki, Yairning qizi yana tirik va sog'lom bo'ldi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

“Xalq uni qarshilab oldi” (Luqo 8:40).

46. SHOGIRDLAR IMONINING SINALISHI

Matto 14:13-33; Yuhanno 6:1-21

Iso va uning shogirdlariga shohning buyrug'i bilan Yahyo payg'ambar o'ldirilgani haqida dahshatli xabar yetib keldi. Bu ularni xafa qildi va yolg'iz qolishni va dam olishni xohlashdi. Qayiqda ular **ko'l bo'ylab** suzib ketishdi.

Ammo odamlar Iso qayerga ketgani haqida bilib olishdi. Isoning oldiga kelish uchun ko'plab odamlar ko'lni aylanib o'tishdi. Iso ularga rahm qildi. U ko'plab kasallarni davoladi va uzoq vaqt davomida odamlarga dars berdi. Nihoyat, shogirdlar Isoga odamlarni qo'yib yuborishini aytishdi. Ammo Iso: "Ular ketishdan oldin, **ularni to'ydiring**,"- dedi.

Shogirdlar bu qadar ko'p ovqatni qayerdan olishni bilishmasdi. Endrus shunday dedi: "Bir bolada beshta non va ikkita kichik baliq bor ekan.

Ammo bunday ko'p odamlarni bu bilan qanday to'ydirish mumkin?"

Iso: "Hammaga o'tirishni ayting,"- dedi. Keyin odamlar o't ustida o'tirishdi. U yerda besh mingga yaqin erkak bor edi. Bundan tashqari, ko'plab ayollar va bolalar ham bor edi.

Iso bolaning tushligini oldi va Xudoga **shukrona duosuni** o'qidi. Keyin Iso nonlarni sindirib, shogirdlariga berdi. Ular odamlarga tarqatishdi va ular to'yguncha ovqatlanishdi.

Hamma to'yib, ortib ham qoldi. Iso: "Qolgan ovqatni yig'ing,"- dedi.

Shogirdlar **o'n ikkita** savatni to'ldirib non va baliqlarni yig'ib olishdi. Keyin Iso odamlarni va shogirdlarini qo'yib yubordi ular qayiqqa o'tirib, ko'lning narigi tomoniga borishlarini aytdi. Isoning o'zi **ibodat qilish uchun** toqqa chiqdi.

Shogirdlar ko'lning o'rtasiga suzib ketishganida, tun keldi. Shamol esdi va to'lqinlar qayiqni silkitdi. Kechasi Iso suv ustida ularning oldiga yurib bordi.

Shogirdlar uni ko'rib, qo'rqib ketishdi. Ammo Iso ularni tinchlantirdi: "Tinchlaning! Bu Menman! Qo'rqmang!". Butrus dedi: "Rabbim! Agar bu siz bo'lsangiz, menga ham suv ustida yurishimga amr bering".

Iso javob berdi: "Kel!".

Keyin Butrus qayiqdan chiqib, **suv ustida yurdi**. Ammo u katta to'lqinlarni ko'rganida, ishonchi uni tark etdi va u cho'kishni boshladi. U baqirdi: "Rabbim, meni qutqaring!". Iso Butrusga qo'lini uzatdi va dedi: "Nega shubha qilding?"

Iso va Butrus qayiqqa chiqqanlarida, shamol tinchlandi. Barcha shogirdlar Isoga ta'zim qilishdi. Ular: "Siz haqiqatan ham Xudoning O'g'lisiz,"- deyishdi.

SAVOL JAVOB:

1. Iso ko'p odamlarni to'ydirgan ovqat qancha edi?
(Iso beshta non va ikkita kichik baliqdan foydalangan)
2. Ko'lda kim suv ustida yurdi?
(Iso va Butrus suv ustida yurishdi)
3. Iso kim ekanligi haqida shogirdlar nima deyishdi?
(Ular Iso Xudoning o'g'li deb aytishdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Siz haqiqatdan ham Xudoning O'g'lisiz" (Matto 14:33).

47. MEHRIBON SAMARIYALIK

Luqo 10:25-37

Bir kuni Tavrot tafsirchilaridan biri Isoga savol bilan murojaat qildi: “Ustoz, abadiy hayotga ega bo’lishim uchun nima qilishim kerak?”.

Iso tafsirchidan so’radi: “Tavrotda bu haqida nima yozilgan?”.

U odam javob berdi: “Egangiz Xudoni **butun qalbingiz**, butun kuchingiz va butun ongingiz bilan seving, yana “O’zgani o’zingizni sevgandek seving”.

Iso: “Siz to’g’ri javob berdingiz. Siz ham shunday qiling, ana shunda Xudoga ma’qul bo’lasiz.

Keyin tafsirchi so’radi: “**Mening yaqinim kim?**”. Bu savolga javob berish uchun Iso bir voqeani aytib berdi.

Bir kuni bir kishi Quddusdan Yerixoga ketayotgan edi. Bir joyda unga qaroqchilar hujum qilishdi. Ular uning kiyimlarini olib, kaltaklab, chala jon qilib tashlab ketibdilar. Keyin ular tezda qochib ketishibdi. Bir kishi yo’l chetida yotgan bu insonni ko’rib yana yo’lida davom etibdi. U shunchalik **xafa bo’libdiki**, qimirlay olmabdi.

Tez orada ruhoniy o’tib qoolibti. U ojiz odamni ko’rib, lekin unga yaqinlashmabdi. U yo’lida davom etibdi.

Keyin bir levi bu baxtsiz odamga yaqinlashibdi, unga qarab, lekin u ham yordam bermabdi. Levilar ham shunday o’tib ketishdi.

Nihoyat, Samariyalik bir kishi bu joydan o’tib ketayotgan edi. Samariyalik bechora, **yarador odamni ko’rib** va unga achinibdi. U yaralarini yog’ va sharob bilan artib, ularni bog’lab qo’yibdi. Keyin u yaradorni eshagiga o’tkazib va uni mehmonxonaga olib boribdi. Samariyalik unga tun bo’yi g’amxo’rlik qilibdi.

Ertasi kuni ertalab **samariyalik** mehmonxona egasining oldiga borib, unga pul berib va shunday debti: “Bu yarador odamga g’amxo’rlik qiling. Agar yan pul kerak bo’lsa, men yana kelganimda sizga to’layman”.

Hikoyani tugatgandan so’ng, Iso tafsirchidan so’radi: “Bu uch kishidan qaysi biri jabrlanuvchiga yaqin odamdek harakat qildi?”.

Tafsirchi javob berdi: “Unga yordam bergan odam”.

Iso: “Boring, **siz ham shunday qiling**,”- dedi. Iso hammaning bir-biriga mehribon bo’lishini xohlardi. Bu Xudoga ma’qul edi.

SAVOL JAVOB:

1. U odam nima uchun azob chekdi?
(Qaroqchilar uni qattiq jarohatlashdi)
2. Odamlardan qaysi biri to’xtadi va baxtsiz odamga yordam berdi?
(Samarialik to’xtab va unga yordam berdi)
3. Iso aytgan hikoyalarni siz ham o’qiy va tinglay olasizmi?
(Ha, biz bu hikoyalarni Muqaddas Kitobdan topishimiz mumkin)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“O’zgani o’zingizni sevgandek seving” (Mark 12:31).

48. MARIYA, MARTA VA LAZAR

Luqo 10:38-42; Yuhanno 11

Mariya, Marta va ularning ukasi Lazar **Baytaniyada** yashardilar. Ular Isoni yaxshi ko'rishardi.

Bir kuni Iso ularning uyiga kelganida, Marta ular uchun chin dildan ko'p hizmat qildi. Maryam o'tirib va Isoning so'zlarini tinglay boshladi.

Marta singlisi Maryamdan unga yordam berishini xohladi. U Isoga shunday dedi: “Hazrat! E'tibor bermayabsizmi, singlim hamma ishni bir o'zimga tashlab qo'ydi-ku! Unga ayting, menga yordam bersin”.

Iso muloyimlik bilan javob berdi: “Eh, Marta, Marta, buncha urinib tashvishlanmasang! Maryam o'zi uchun eng yaxshisini tanladi. U mening so'zlarimni, Xudoning haqiqat so'zlarini tinglamoqda”.

Kunlardan bir kuni Lazar kasal bo'lib qoldi. **Maryam va Marta** bu haqda Isoga xabar berishdi. Lazarning kasal ekanligini eshitib, Iso yana ikki kun oldin bo'lgan joyda qoldi. Keyin Iso shogirdlari bilan Baytaniyaga yo'l oldi. Lazar **to'rt kun** oldin dafn etilgandi.

Maryam va Marta bilan ularni qo'llab-quvvatlaydigan va tasalli beradigan do'stlar bor edi. Kimdir Martaga Iso kelayotganini aytdi, keyin u uni kutib olish uchun chiqdi. U qayg'u bilan dedi: “Rabbim, agar siz bu yerda bo'lganingizda, Lazar o'lmagan bo'lar edi”.

Iso Martaga: “**Sening akang tirik,**”- deb javob berdi. U shunday dedi: “Ha, Rabbim, bilaman, u oxiratda tiriladi”.

Iso shunday dedi: “Men hozir yer yuzida hayot berish qudratiga egaman. Menga ishonganlar hech qachon o'lmaydilar va osmonda abadiy yashaydilar. Bunga ishonasizmi?”.

Marta javob berdi: “Ha, Rabbim, siz Xudoning o'g'li Masih ekaningizga ishonaman”.

Keyin marta Maryamni chaqirdi. Ular birgalikda Lazar dafn etilgan g'orga borishdi. Ko'p do'stlari ular bilan birga ketishdi. Iso barcha odamlarning yig'layotganini ko'rdi, chunki ular juda xafa edilar. Isoning ko'zlaridan duv-duv yosh oqdi.

G'orga kirish katta tosh bilan yopib qo'yilgandi. Iso buyurdi: “**Toshni olib tashlang**”. Keyin u ibodat qildi va Xudoga shukronalik bildirdi.

Keyin Iso baland ovoz bilan dedi: “Lazar, chiq!”. Lazar g'ordan chiqdi. U tirildi! Iso buyuk ishlarni qila olardi. Ushbu buyuk mo'jizani ko'rgan ko'plab odamlar Iso Xudodan yuborilgan Najotkor ekanligiga ishonishdi.

SAVOL JAVOB:

1. Marta ishlagan paytda Maryam nima qildi?
(Maryam Isoni tinglab o'tirdi)
2. Lazar dafn etilganiga necha kun bo'lganndi?
(Lazar to'rt kun davomida qabrda edi)
3. Iso Maryamni, Martani va do'stlarini sevganmi?
(Ha, Iso hamma odamlarni yaxshi ko'rardi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

“Isoning ko'zlaridan duv-duv yosh oqdi” (Yuhanno 11:35).

49. XUDO HAR BIR INSONNI SEVADI

Luqo 15-bob

Bir kuni Iso yo'qolgan narsalar haqida masal aytib berdi.

Iso shunday dedi: “Odamlar yo'qolgan narsalarni topganlarida xursand bo'lishadi. Odamlar gunohlari uchun tavba qilganlarida, osmondagi farishtalar ham xursand bo'lishadi”.

Iso aytgan **masallardan** birida qo'ylar haqida aytilgandi. Bir cho'ponning yuzta qo'yi bor edi. Ularga yaxshi g'amxo'rlik qilardi. Ammo bir kuni u qo'ylarini sanaganda to'qson to'qqizta chiqti.

“Men yo'qolgan qo'yimni topishim kerak,”- deb cho'pon uni qidirishga ketdi. Uzoq vaqt davomida uni qidirdi va topa olmadi. U qayerda bo'lishi mumkin ekan?

Nihoyat, u yo'qolgan qo'yni topib, yelkasiga oldi va uyiga olib keldi. Keyin u do'stlarini chaqirib: “**Men bilan xursandchilik** qiling: men yo'qolgan qo'yimni topdim,”- dedi.

Yana bir masal o'nta kumush tangasi bo'lgan ayol haqida edi. U bitta tangani yo'qotganda, u sham yoqib, yerni supurishni boshladi. U tangani **topmaguncha** supurishdan to'xtamadi. Keyin esa u ham do'stlariga shunday dedi: “Biz hozir xursand bo'lishimiz mumkin. Men yo'qolgan kumush tangamni topdim”.

Oxirgi hikoya ikki o'g'li bo'lgan ota haqida edi. Kenja o'g'li otasidan: “Ota, menga saqlagan **mulkingizni** bering,”- deb talab qildi. Keyin ota mulkini taqsimlab, ikkala o'g'luga ham berdi.

Kenja o'g'li mulkini olib, uzoq mamlakatga ketdi. U yerda shaloq yashab, mol-dunyosini ko'kka sovuribdi. Qisqa vaqtdan so'ng u **kambag'al** va baxtsiz bo'lib qolibdi.

Va keyin u otasini eslab va qaror qilibdi: “Men uyga boraman va qilgan ishimdan tavba qilaman. Men xizmatkor sifatida otam uchun ishlayman”.

Shunday fikrlar bilan o'g'li uyiga kaytibdi. Otasi uni uzoqdan ko'rib, kutib olish uchun yuguribdi. Yo'qolgan o'g'lini ko'rib, ota juda **baxtli edi!**

Iso bu masalni uzoq vaqtlar oldin aytib bergan. Bu masallar Muqaddas Kitobda yozilgan va biz ularni o'qiy olamiz. Rabbiy har bir insonni Xudoning buyuk sevgisi haqida bilishini xohlaydi. U bizni xuddi otasi yo'qolgan o'g'lini sevganidek sevadi. Xudo odamlar noto'g'ri ish qilib qo'ysalar, tavba qilishlarini xohlaydi. U hamma baxtli bo'lishini va Xudoni sevishini xohlaydi. Xudo hammani Muqaddas Kitobda yozilganidek yashashini xohlaydi.

SAVOL JAVOB:

1. Nechta qo'y yo'qoldi?
(Bitta qo'y yo'qoldi)
2. Ayol kumush tangasini topib nima qildi: xursand bo'ldimi yoki xafa bo'ldimi?
(Ayol xursand bo'ldi)
3. Kenja o'g'il noto'g'ri ish qilganidan tavba qildimi?
(Ha, u noto'g'ri ish qilganidan pushaymon bo'ldi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Har doim Rabbimiz Iso tufayli shodlaning!” (Filippiliklar 4:4).

50. O'N MOXOV

Luqo 17:11-19; 18:9-14

Bir kuni Iso qishloqlardan biriga ketayotgan edi, uni o'nta moxov ko'rdi. Bu odamlarda **moxov** deb ataladigan dahshatli kasallik bor edi. Hech bir shifokor ularni davolay olmadi. Ular boshqa odamlardan uzoqroq turishlari kerak edi, hech kimga bu dahshatli kasallikni yuqtirmaslik uchun.

Bu o'n kishi Iso ularga yordam berishi mumkinligiga ishonishardi. Ular Isoning orqasidan ergashib, keyin baland ovoz bilan: “Iso, Ustoz, bizga rahm qil”. Keyin ular Isoning javobini **sabr bilan** kutishdi.

Iso ularning ovozini eshitdi va ularni uzoqda turganini ko'rdi. Iso: “Boringlar, o'zlaringni ruhoniylarga ko'rsatinglar,”- dedi.

Qonun shunday deydi. Agar kimdir azob chekayotgan va moxov kasalligiga chalinib, keyin sog'ayib ketgan bo'lsa **ruhoniyning** oldiga

borishi kerak edi. Ruhoniy esa, odamning moxov kasalligi yo'qligini ko'rib, unga qaytib, oilasi bilan yana yashashga ruxsat berardi.

Moxovlar Isoga itoat qilishdi. Ular darhol ruhoniyning oldiga borishdi va yo'lda ular sog'ayib qolishgandi. Ularning tanalari toza edi.

Shifolanganlardan biri juda **baxtli edi!** U qaytib kelib, Isoning oyoqlariga yiqilib, Xudoni ulug'ladi va unga rahmat aytdi.

Iso esa: “O'n kishi shifo topmaganmi? Qolgan to'qqiztasi qayerda? Nega ular Xudoni ulug'lash uchun qaytib kelishmadi?”- deb so'radi.

Keyin Iso oyoqlariga yiqilgan odamga shunday dedi: “O'rningdan tur va o'z yo'lingdan bor. **Imoning** seni qutqardi”.

Odamlar Xudoni ulug'lashganda Iso xursand bo'lardi va hamma uning yordami uchun Xudoga minnatdor bo'lishini xohlardi.

Bir kuni Iso ibodat qilish uchun ma'badga kelgan ikki kishi haqida hikoya qildi. Ulardan biri mag'rur edi. U shunday ibodat qildi: “Ey, Xudo, gunoh qilgan odamlarga o'xshamasligim uchun rahmat. Men yaxshi ishlar qilaman. Men kambag'allarga yordam beraman”.

Yana biri uzoqda turardi va yuragida qayg'u bor edi. U shunday ibodat qildi: “Ey, Xudo menga rahm qil va **gunohlarimni kechir**”.

Iso shunday dedi: “Xudo kamtar odamning ibodatini eshitdi. Xudo uni kechirdi, chunki odamlar uni ulug'laganlarida Xudo hursand bo'ladi. Ammo Xudo mag'rurlarga javob bermaydi. Xudoga muhtoj bo'lmagan odamlardam mamnun U bo'lmaydi”.

SAVOL JAVOB:

1. Moxov kasalligiga chalingan qancha odam Iso tomonidan shifo topdi?
(Iso moxov kasalligiga chalingan o'n kishini davoladi).
2. Isoga minnatdorchilik bildirish uchun qancha odam qaytib keldi?
(Bir kishi qaytib kelib, Isoga minnatdorchilik bildirdi)
3. Xudo kimning ibodatlarini eshitadi: mag'rur yoki kamtar odamlarmi?
(Xudo kamtar odamlarning ibodatlarini eshitadi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Rabbimiz oldida o'zingizni past tutinglar, shunda U sizlarni yuksaltiradi” (Yoqub 4:10).

51. ISO BOLALARNI DUO QILADI

Mark 10:13-52: Luqo 18:15-43

Iso barcha odamlarni sevadi: keksa va yosh, kasal va sog'lom, kambag'al va boy. Iso har doim hammaga mehribon.

Bir kuni bir nechta onalar yosh **bolalarini** Isoning oldiga olib kelishdi. Ular Isodan bolalarni duo qilishini so'rashdi. Ammo shogirdlar bolalarning Isoni bezovta qilishini xohlamadilar. Ular onalarga: "Farzandlaringizni olib ketinglar"- deyishdi.

Iso shogirdlarining qilayotgan ishlarini ko'rib, g'azablanib va dedi: "Bolalarni mening oldimga qo'yib yuboring. Ularni haydab yubormang. **Osmon shohligi** ularnikidir. Abadiy hayotga ega bo'lishni xohlagan har bir inson kichkina bola kabi kamtar bo'lishi kerak".

Keyin Iso ba'zi bolalarni quchoqladi, boshqalarga qo'llarini qo'ydi va **ularni duo qildi**.

Onalar Iso bolalarini duo qilganidan xursand bo'lishdi. Bolalar esa Iso bilan gaplashishdan xursand bo'lishdi.

Ko'p o'tmay, Iso shogirdlari bilan Quddusga yo'l oldi. Yo'lda U: "Biz Quddusga kelganimizda, men qattiq sinovlarga duch kelaman,"- dedi. Iso nima bo'lishini bilar edi va qanday sharoitda bo'lishidan qat'i nazar, shogirdlari Xudoni sevishini va Unga **ishonishlarini aytdi**.

Quddusga ketayotib, Iso shogirdlari bilan Yerixo orqali yurib o'tdi. Ularning ortidan ulkan olomon ergashdi. Yo'l chetida ko'r odam o'tirardi. U nega bunchalik ko'p odamlar bu yo'ldan ketayotganini so'radi. Kimdir unga javob berdi: "Iso bu yerdan o'tmoqda".

Ko'zi ojiz Iso haqida allaqachon eshitgandi. U baland ovozda: "**Iso, menga rahm qil!**"- dedi. Odamlar ko'r odamga jim bo'lishni aytishdi, lekin u yanada qattiqroq baqirdi.

Iso to'xtadi va ko'r odamni uning oldiga olib kelishni buyurdi. "Sen uchun nima qilishimni xohlaysan?"- deb so'radi U.

Ko'r odam xitob qildi: "Rabbim, men ko'rishni xohlayman!"

Iso dedi: "O'z yo'ling bilan bor. Imoning seni qutqardi". Shu zahoti bu odam **ko'rishni boshladi**. U Xudoni ulug'lab, Isoga ergashdi. Atrofdagi barcha odamlar ham Xudoni ulug'lashdi. Iso odamlar Xudoga hamdu sanolar aytishini xohlardi.

SAVOL JAVOB:

1. Iso barcha bolalarni sevarmidi?
(Ha, Iso bolalarni sevdi va duo qildi)
2. Iso ko'rni sevarmidi?
(Ha, Iso shunday qildiki, ko'r odam ko'ra boshladi)
3. Hamma odamlar nima qilishdi?
(Hamma odamlar Xudoni ulug'lashdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Egamizga hamdu sanolar bo'lsin!" (Zabur 150:1).

52. ZAKKAYNING ISO BILAN UCHRASHUVI

Luqo 19:1-38; Yuhanno 12:12-19

Olomon Isoga ergashdi. Zakkay ismli bir kishi bore di, uning bo'yi past edi va u Isoni ko'rishni juda xohlardi, lekin unga to'sqinlik qiladigan odamlar ko'p edi.

Zakkayga bir fikr keldi. U olomon oldida yugurib, **anjir daraxtiga** chiqdi. Shunday qilib, u odamlarning yo'l bo'ylab yurishini kuta boshladi.

Iso odamlarga yaqinlashayotgan edi. Daraxt yonida u to'xtab, yuqoriga qaradi va Zakkayni chaqirdi: “Zakkay, tezroq tush. Bugun men sening uyinga kirishim kerak”.

Zakkay shosha-pisha daraxtdan tushib, Isoni uyiga katta **quvonch** bilan qabul qildi.

Olomon ichidagi odamlar Zakkayni yoqtirmasdi. Ular uni gunohkor deb aytishdi, chunki u boy soliq yig'uvchi edi va Zakkay odamlarni juda ko'p

solliq to'lashga **majbur qilgandi**.

Endi Zakkay Isoning oldida turib, qat'iy dedi: “Rabbim, men kambag'allarga bor mulkimning yarmini bermoqchiman. Men kimdan nohaq soliq olgan bo'lsam, men to'rt baravar ko'p qilib qaytaraman”.

Keyin Iso shunday dedi: “Bugun Zakkay **najot topdi**. Men hammani qutqarish uchun keldim, noto'g'ri xatti-harakatlaringiz uchun tavba qilganlar”.

Ko'p o'tmay, Iso shogirdlari bilan Quddusga yaqinlashdi. U ikki shogirdini qishloqlardan biriga yubordi va shunday dedi: “Siz bog'langan yosh eshakni topasiz. Uni yechib oling va mening oldimga olib keling. Agar kimdir sizdan nima uchun eshakni olib ketishingizni so'rasa, “Bular **Rabbimiz Masihga** kerak,”- deb ayting.

Shogirdlar Iso aytganidek qildilar. Ular eshakni topib, egalariga eshak Isoga kerakligini aytishdi. Keyin ular eshakni Isoning oldiga olib kelishdi. Ular eshakning ustiga kiyim to'shshdi va Iso uning ustiga o'tirdi.

Endi Iso Quddusga ketayotgan edi. Uning oldida va orqasida juda ko'p odamlar bor edi. Yo'l **kiyim va palma** barglari bilan qoplangandi. Odamlar Isoni ko'rishdan xursand bo'lishdi. Ular xursand bo'lib, Xudoni ulug'lashdi: “Tasanno! Rabbimiz nomi bilan kelayotgan Shoh muborakdir!”.

SAVOL JAVOB:

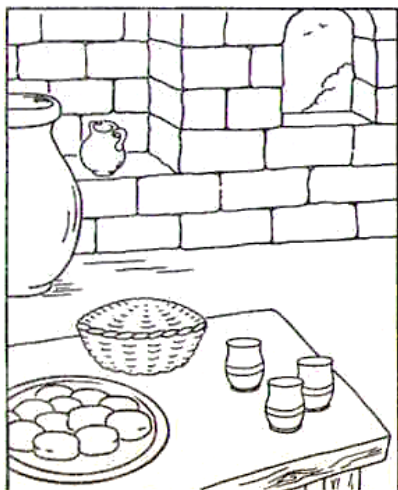
1. Anjir daraxtiga kim chiqdi?
(Zakkay daraxtga chiqdi)
2. Nega u daraxtga chiqdi?
(Zakkay Isoni ko'rmoqchi edi)
3. Iso Quddusga nimada kirdi?
(Iso eshakda Quddusga kirdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Dovudning O'g'liga Tasanno” (Matto 21:15).

53. OXIRGI KECHLIK

Matto 21-26; Yuhanno 13

Quddusda Iso ma'badga kirdi. Ma'bad Xudoga sajda qiladigan joy edi. Ammo bu yerda Iso qurbonlik qilish uchun hayvonlarni sotadigan va sotib oladigan odamlarni ko'rdi. Iso **g'azablanib**, barcha savdogarlarni ma'baddan quvib chiqardi. U: "Xudoning uyi ibodat joyi bo'lishi kerak," dedi. Odamlar buni ma'baddan tashqarida qilishlari kerak edi.

Keyin ko'r va cho'loq odamlar Isoning oldiga ma'badga kelishdi va U ularni davoladi.

Yahudiy rahbarlari (farziylar) Iso bunday **mo'jizalar** ko'rsatganidan norozi edilar. Ular bolalarning ma'badda Xudoni ulug'lashlarini eshitishdi, ular shunday derdilar: "Tasanno!". Ularga bu yoqmadi.

Ammo Iso shunday dedi: "**Muqaddas bitiklarda** aytilishicha, bolalarning tiliga Xudoga mukammal shon-sharaf beriladi".

Iso farziylar bilan Muqaddas bitiklar haqida tez-tez suhbatlashardi. U ularning haqiqatga ishonishlarini xohlardi. Ammo yahudiy rahbarlari Isodan nafratlanishardi, chunki ular unga hasad qilishardi. Ular uni o'ldirishni **rejalashtirishdi**.

Iso shogirdlari bilan tez-tez gaplashardi. U ularga dunyoning oxiri, izdoshlari ularni osmonga olib chiqish uchun kelguniga qadar hizmat qilishlari va yaxshilik qilishlari kerakligi haqida gapirib berdi.

Yahudo Ishkariot ismli shogirdlardan biri boylikni Isodan ko'ra ko'proq yaxshi ko'rardi. U farziylarga Isoni kumush tangalar evaziga **sotishga va'da berdi**. Tez orada Fisih bayrami edi. Isoning shogirdlari tepadagi xonada ovqat tayyorladilar. Bu Isoning o'limidan oldin shogirdlari bilan oxirgi kechki ovqat edi. Ular ovqatlanayotganda Iso: "Sizlardan biringiz menga xiyonat qilasiz," dedi.

Bu shogirdlarni xafa qildi. Ulardan ba'zilari: "Bu men emasmanmi?"- deb so'radilar. Ular Isoni yaxshi ko'rishardi va uning o'lishini xohlamasdilar. Ammo **Yahudo** bu savolga javobni bilar edi.

Iso nonni sindirib, shogirdlariga berdi va ular ovqatlanishdi. Keyin u har biriga piyolada sharob berdi va ular ichishdi. Kechki ovqatdan keyin u oyoqlarini yuvdi va dedi: "Men sizga nima qilgan bo'lsam siz ham shuni qiling. Agar siz mening so'zlarimga quloq solsangiz, baxtli bo'lasiz". Iso ularga uzoq vaqt ko'p narsalarga o'rgatdi. Keyin ular qo'shiq kuylashti.

SAVOL JAVOB:

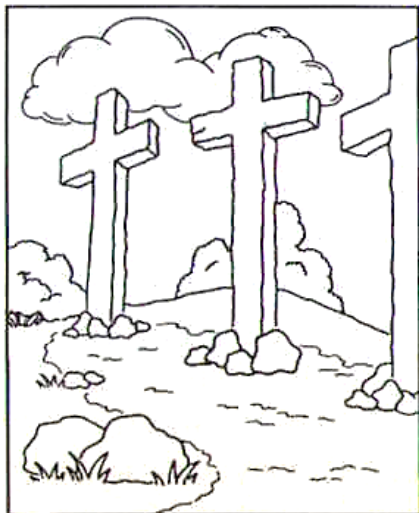
1. Bolalar ma'badda nima hayajon bilan baqirishdi?
(Bolalar hayajon bilan baqirishdi: "Tasanno!" va ular Xudoni ulug'lashdi)
2. Iso va uning shogirdlari tepadagi xonada nima qilishdi?
(Ular oxirgi kechki ovqatni bo'lishishdi)
3. Iso shogirdlarining qayerini yuvdi: oyoqlari yoki qo'llari?
(Iso shogirdlarining oyoqlarini yuvdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Men sizga misol keltirdim" (Yuhanno 13:15).

54. ISONING XOCHDAGI O'LIMI

Matto 26-27; Luqo 22-23; Yuhanno 18-19

Iso va uning shogirdlari uyni tark etishganida, allaqachon qorong'i va kech bo'lib qolgan edi. Ular bir boqqa borishdi.

Iso shogirdlariga hamma uni shu kechada qoldirishini aytdi. Ular unga qattiq e'tiroz bildirishdi. Iso ularning eng yaqin do'sti edi va ular uni juda yaxshi ko'rishardi.

Bog'da Iso: "Men ibodat qilayotganimda shu yerda qoling,"- dedi.

Uch marta **Iso ibodat qildi**: "Ey, Otam, Sening xohishing bajo bo'lsin". Iso qattiq qayg'u ichida edi. Farishta uni qo'llab-quvvatlash uchun tushdi.

Uch marta Iso shogirdlari oldiga qaytib kelib va har safar uxlab yotgan shogirdlarni ko'rardi. Iso ularni uyg'otdi va hushyor turishni hamda ibodat qilishni so'radi, chunki **dushmanlar** tez orada kelishi kerak edi.

Va endi ko'plab odamlar va qilich ko'targan jangchilar paydo bo'ldi. Yahudo ular orasida edi. U kelib, Isoni o'pdi. Boshqa odamlar tezda Isoni qo'lga olishdi. Iso qarshilik ko'rsatmadi.

Butrus Isoni qutqarish uchun o'zini otdi. U qilichini silkitib, Isoni olish uchun kelganlardan birining **qulog'ini** kesib tashladi. Ammo Iso qulog'iga tegdi va uni davoladi.

Dushmanlar Isoni o'zlari bilan olib ketishdi va shogirdlar Iso bashorat qilganidek **qo'rqib qochib ketishdi**.

Isoni oliy ruhoniyni oldiga olib kelishdi. Ba'zi odamlar Iso haqida yolg'on gapirishdi. Ular unga tupurishdi va uni urishdi. Keyin ular Isoni Pilat huzuriga olib kelishdi va Isoning o'limini talab qilishdi. Pilat Isodan so'radi: "**Sen Yahudiylarning shohimisan?**". Iso javob berdi: "Men haqiqatga bo'ysunadigan barcha odamlarning shohi bo'lish uchun keldim".

Pilat Iso bilan gaplashib: "Men bu odamning aybini ko'rmayapman. Uni Qo'yib Yuboring,"-dedi.

Ammo dushmanlar olomon bilan birga baqirishdi: "Uni xochga mixlang! Uni Xochga Mixlang!". Pilat taslim bo'ldi. Keyin askarlar Isoning boshiga **tikanlardan toj** yasab kiydirishti, uni masxara qilishdi. Pilat Isoni tepalikka olib borib, xochga mixlashni buyurdi.

Ular Isoni ikki qaroqchi orasidagi **xochga mixladilar**. Qaroqchilardan biri Isoga ishondi va gunohlaridan tavba qildi. Iso unga: "Bugun men bilan jannatda bo'lasan,"- dedi.

Iso xochda bo'lganida, to'satdan tush vaqti qorong'i tushdi. Iso vafot etganida, zilzila sodir bo'ldi. Voqeaga guvoh bo'lgan bir askar xitob qildi: "Haqiqatdan ham bu odam Xudoning o'g'li!"- dedi.

SAVOL JAVOB:

1. Iso bog'da ibodat qilayotganda nima dedi?

(“Ey, Otam, Sening xohishing bajo bo'lsin”)

2. Olomon nima deb baqirdi?

(“Uni Xochga Mixlang! Uni Xochga Mixlang!”)

3. Iso qanday o'lim topdi?

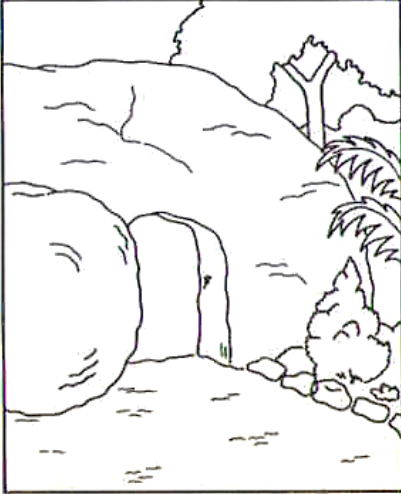
(Iso xochga mixlangan)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Sening xohishing bajo bo'lsin” (Matto 26:42).

55. ISONING OSMONGA QAYTISHI

Matto 27-28; Yuhanno 19-20; Havoriylar 1

Yusuf va Nikodim Isoni dafn qilmoqchi edilar. Ular Isoning jasadini xochdan olib tushirishdi va uni yangi bir g'orga qo'yishdi va kirish joyini juda katta tosh bilan yopishdi.

Keyingi kun shanba kuni edi. Isoning do'stlari uhlashga yotishti.

Ammo erta tongda, yangi haftaning birinchi kunida bir nechta ayollar Isoning qabriga kelishdi. Ular kimdir katta toshni olib tashlaganini va kirish joyi ochiqligini ko'rishdi. Ular ichkariga kirib, oppoq porlayotgan kiyim kiygan farishtani ko'rishdi. U toshni ustida o'tirgan edi.

Ayollar juda qo'rqib ketishdi va farishta dedi: "Qo'rqmang. Iso aytganidek tirildi. Borib, shogirdlariga ko'rganlaringizni ayting".

Ayollar hayratda qolishgandi! Ular yugurib kelib, Butrus va boshqa shogirdlariga Farishtaning aytganlarini so'zlab berishdi.

Bu haqda eshitgan Butrus va Yuhanno qabr tomon yugurishdi va uning bo'shligini ko'rishdi. Keyin ular uylariga ketishdi. Ammo Magdalalik Maryam uyga bormadi, u qabr yonida qoldi va achchiq yig'ladi. Tez orada Iso paydo bo'lib, Maryam bilan gaplashdi. Mariya qanchalik baxtli edi!

O'sha kuni Iso ikki do'sti bilan yo'lda ketayotgan edi. U ular bilan gaplashdi, lekin ular Isoni tanimadilar. Ular buni shunchaki yo'ldagi hamrohi deb o'ylashdi va u ketgach, bu Iso ekanligini tushunishdi. Ularning qalblari baxtga to'ldi.

Tirilganidan keyin Iso qirq kun davomida yerda edi. U ko'p marta shogirdlariga zohir bo'lib, ajoyib ishlarni qildi.

U yopiq eshiklarni ochmasdan o'tib ketardi. Iso Xudoning o'g'li.

Bir kuni Iso shogirdlari bilan gaplashib, ularni duo qildi. Iso aytganidek, u yerdan ko'tarila boshladi. U yuqoriga va yanada yuqoriroqqa ko'tarilib ketdi. Tez orada u osmonga qaytib, bulutlarga ko'tarildi. Shogirdlar endi Isoni ko'ra olmadilar.

Ikki Farishta paydo bo'lib: "Iso yana keladi, xuddi siz uning ko'tarilganini ko'rganingizdek qaytishini ham ko'rasizlar,"- dedi. Keyin shogirdlar Xudoni ulug'lashdi. Baxtli qalblar bilan ular Quddusga yo'l olishdi.

SAVOL JAVOB:

1. Kim katta toshni olib tashladi?
(Farishta katta toshni olib tashladi)
2. Iso g'ayrioddiy nima qildi?
(Iso yopiq eshiklardan o'tdi)
3. Iso qayerga ko'tarildi?
(Iso osmonga qaytdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"O'zi aytganiday, U tirildi" (Matto 28: 6).

56. BUTRUS ODAMLARGA SHIFO BERADI

Havoriylar 1:12-3:10; 9:32-43

Shogirdlar Iso ularga o'rgatgan so'zlarni eslab, Quddusda birga qolishdi. Iso osmonga ko'tarilganidan o'n kun o'tgach, Butrus ulkan olomonga va'z qildi. Hamma odamlar **Isoning Najotkor** ekanligini va'z qilgan Butrusni tinglashdi.

Ko'p odamlar Butrus va'z qilgan gaplarga ishonishdi. Ular Butrusdan: “Biz nima qilaylik?”.

Butrus ularga najot topish uchun nima qilishlari kerakligini aytdi va shu kuni uch ming kishi haqiqatga ishonib, Isoga imon keltirishga qaror qilishdi va suvga cho'mdirilishdi. **Xudoning jamoati kengaya** boshladi. Xudo shogirdlariga ajoyib ishlarni qilish uchun kuch berdi. Bir kuni tushdan keyin Butrus va Yuhanno ibodat qilish uchun ma'badga borishdi.

Ma'bad darvozasida cho'loq sadaqa so'rab o'tirgan edi. Butrus to'xtadi va

cho'loqqa o'girildi. U unga: “Menda pul yo'q. Lekin men senga bor narsamni beraman. Iso nomi bilan o'rningdan tur va yur,”- dedi. Butrus Xudo bergan **kuchga ega edi**.

O'sha paytda bu odam o'rnidan turdi va Butrus hamda Yuhanno bilan birga quvonch bilan ma'badga yo'l oldi. U yurib, sakrab, Xudoni ulug'ladi. U endi cho'loq emas edi.

Boshqa safar Butrus bir bemorni **ziyosat qildi**. Sakkiz yil davomida bu odam yotoqqa mixlanib qolgan edi. Butrus dedi: “Iso senga shifo beradi. To'shagingdan tur!”. Keyin esa Xudoning kuchi bilan shifo topgan bu odam o'rnidan turdi.

Ko'p o'tmay Tavita ismli ayol vafot etdi. U ko'plab **kambag'al odamlarga** yordam berardi. Uning jamoatidan ikki kishi Butrusning oldiga kelib, ularning oldiga kelishini so'rashdi.

Butrus kelganida, ko'plab bevalar Tavitaga achchiq motam tutardilar. Bechora onalar Butrusga Tavita ular uchun tikkan ko'ylak va boshqa kiyimlarni ko'rsatdilar.

Butrus hammadan xonani bo'shatishni so'radi, keyin tiz cho'kib ibodat qildi. Jasadga o'girilib dedi: “Tavita, tur!”. Tavita ko'zlarini **ochdi va o'tirdi**.

Uning do'stlari va beva ayollar qanchalik minnatdor edilar! Tavitaning tirilishidan keyin ko'p odamlar Xudoga ishonishdi. Xudoning kuchi buyuk va ajoyib!

SAVOL JAVOB:

1. Cho'loq nima so'radi?
(Cho'loq sadaqa so'radi)
2. Butrus cho'loq odam uchun nima qildi?
(Xudoning kuchi bilan Butrus cho'loqni davoladi)
3. Butrus ibodat qilganidan keyin kim jonlandi?
(Tavita Butrus ibodat qilganidan keyin jonlandi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Ko'pchilik Rabbimiz Isiga imon keltirdi” (Havoriylar 9:42).

57. BUTRUSNING MO'JIZAVIY OZOD BO'LISHI

Havoriylar 12:1-19

Dushmanlar Butrusning Iso haqida va'z qilishini xohlamasdilar va uni qamoqqa tashlamoqchi bo'ldilar. Shoh Butrusni Iso haqidagi va'zlari uchun **o'ldirishni rejalashtirgandi**.

Jamoat Butrus uchun ibodat qilishni davom ettirdi. Ular Butrusning o'lishihaqida bilsalar ham, imonlariga sodiq qolishti.

Butrusni o'ldirilishdan bir kun oldin, ajoyib bir voqea yuz berdi. Butrus ikki jangchi o'rtasida uxlardi. Butrusning qo'lida **zanjirlar bor edi**. Qamoqxona eshigi oldida soqchilar bor edi.

To'satdan hamma joy yorishib ketti va Farishta paydo bo'ldi. U Butrusni uyg'otib dedi: "Tezroq tur". Zanjirlar Butrusning qo'lidan tushib ketti. Farishta Butrusga: "**Chorig'ingni kiy, orqamdan yur,**"- dedi.

Farishtaning orqasidan Butrus qamoqdan chiqdi. Hammasi shu qadar ajoyib ediki, Butrus bu tush deb qaror o'yladi. Farishta Butrus bilan temir darvozaga yaqinlashganda, soqchilarning o'zlarini darvozani ochib berishti. Butrus va Farishta ochiq darvozadan o'tib, ko'cha bo'ylab ketishdi. Keyin Farishta g'oyib bo'ldi.

Butrus yolg'iz qoldi va o'ziga dedi: "Endi men bu haqiqat ekanligiga aminman. Xudo meni qutqarish uchun **farishtasini yubordi**. Men do'stim Markning uyiga boraman. Uning uyi bu yerdan unchalik uzoq emas".

Markning uyida ko'plab masihiylar ibodat qilishardi. Butrus darvozani taqillatdi. Ammo **Roda ismli qiz** ochish uchun keldi. Butrusning ovozini eshitib, shunday hursan bo'ldiki darvozani ochishni ham unutib qo'ydi. U uyga yugurib kirib dedi: "Butrus shu yerda!".

Odamlar unga ishonishmadi. Butrus esa taqillatishda davom etdi. Keyin ular: "Bu uning fruharishtasi bo'lsa kerak,"- deb o'ylashdi.

Butrus esa hali ham ko'chada edi. U darvozani **qayta-qayta taqillatdi**. Nihoyat, kimdir darvozani ochdi. U yerda Butrus turardi! Hamma hayratda qoldi!

Butrus ularga Xudo farishtani qanday qilib uni qutqarish uchun yuborgani haqida gapirib berdi va keyin: "Borib, boshqa masihiylarga Xudo meni qanday qutqargani haqida gapirib bering,"- dedi. Keyin Butrus ketdi.

Ertasi kuni ertalab shoh o'z xizmatkorlarini Butrusning orqasidan yubordi. Ammo askarlar uni topa olishmadi. Xudo Butrusga g'amxo'rlik qildi va uni qo'riqladi.

SAVOL JAVOB:

1. Butrusni qamoqdan kim olib chiqdi?
(Xudoning farishtasi Butrusni qamoqdan olib chiqdi)
2. Masihiylar Markning uyida nima qilishdi?
(Masihiylar ibodat qilishdi)
3. Askarlar Butrusni topa oladimi?
(Yo'q, jangchilar Butrusni topa olmadilar)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

"Tinmay ibodat qilinglar" (1 Salonikaliklar 5:17).

58. PAVLUSNING VA'ZLARI VA SAYOHATLARI

Havoriylar 9:1-31; 13:1-20:12

Shoul ismli bir yigit nasroniylardan nafratlanib, ularni qamoqqa tashlardi va ularni masxara qilardi. Ko'p masihiylar Shouldan qo'rqishardi.

Bir kuni Shoul **Damashqqa yo'l oldi**. To'satdan yorqin nur porladi va Shoul Isoning ovozi eshitdi. Shundan so'ng Shoul ko'r bo'lib qoldi va uni shaharga olib kelishdi.

Xudo Shoulning ko'zlarini davolash uni Xanoniyaning oldiga yubordi. Shoul masihiy bo'lib, **suvga cho'mdirildi**. Shoul Iso haqida va'z qila boshladi. Odamlar hayron qolishdi. Ba'zi masihiylar hali ham Shouldan qo'rqishardi, lekin u endi ularga zarar yetkazmasdi. Aksincha, Shoul endi masihiylarga yordam berishni xohlardi.

Shoulning eski do'stlari uning o'zgarishini va uni o'ldirilishini xohlamadilar. Masihiy do'stlari Shoulni **savatda** devordan pastga

tushirib, dushmanlardan qochishga yordam berishdi.

Bir kuni Shoul Antioxiyadagi jamoat bilan ibodat qildi. Muqaddas Ruh: "Barnabo va Shoulni men chaqirgan ishni bajarishga yuboring,"- dedi. Xudo ularning boshqa yurtlarga borishlarini va Iso haqida va'z qilishlarini xohlardi. Keyin hizmatchilarlar Barnabo va Shoulni Xudo aytganidek boshqa shaharlarga yuborishdi.

Shoulning ismi o'zgartirildi, u **Pavlusga** aylandi. Pavlus va Barnabo ko'plab shaharlarda bordilar va hamma joyda odamlarga Iso haqida gapirisharardilar. Ular odamlar haqiqatni bilishlarini xohlashardi.

Pavlus boshqa odamlarga Masihni haqida aytib berishni va ular Uni qabul qilishlarini xohlardi. Bir safardan qaytgach, u boshqa safarga yo'l olardi. U yangi jamoatlarga tashrif buyurdi va **ularga yordam berdi**.

Ba'zida odamlar Pavlusdan g'azablanishardi. Shaharlardan birida Pavlus va Silas kaltaklanib qamoqqa tashlandi. Yarim tunda ular Xudoni ulug'lab hamdu sano aytishdi. To'satdan kuchli zilzila yuz berdi. Qamoqxonaning barcha eshiklari ochildi. **Qamoqxona qo'riqchisi** qo'rqib ketdi, lekin Pavlus: "Qo'rqma,"- dedi. Pavlus qo'riqchi va uning oilasiga masihiy bo'lishga yordam berdi.

Troasda Pavlus yarim tungacha va'z qildi.

Derazada o'tirgan bir yigit uxlab qoldi va derazadan yiqilib, yerga qulab vafot etdi. Xudo Pavlusga yigitni tiriltirishga yordam berdi. Xudo Pavlusga ko'p yordam berardi.

SAVOL JAVOB:

1. Pavlus har doim masihiylarga yordam berganmi?
(Yo'q, Pavlus yoshligida ularga zarar yetkazgan)
2. Pavlus har doim bir joyda qoladimi?
(Yo'q, Pavlus ko'p joylarga sayohat qilgan)
3. Pavlus va Silas yarim tunda qamoqda nima qilishdi?
(Ular Xudoni ulug'lab hamdu sano aytishdi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOB DAN OYAT:

"Pavlus odamlarga yarim kechasigacha gapirdi" (Havoriylar 20:7).

59. PAVLUSNING MAKTUBLARI

Pavlus yangi jamoatlarga borib, odamlarga va'z qildi va ularga yordam berdi.

Ammo Pavlus barcha jamoatlarni doimiy ravishda ziyorat qila olmasdi, shuning uchun ba'zida u o'z o'rniga boshqa hizmatchilarni yuborardi. Ba'zan Pavlus jamoatlarga nima qilishlari kerakligi haqida **maktub yozardi**.

Xudoning Ruhi Pavlusga jamoatlarga maktublar yozish kerakligini aytdi. Shuning uchun biz bilamizki: Pavlus yozgan narsa haqiqatdir.

Pavlus ko'p narsalar haqida yozgan. Pavlus Iso va Uning ishlari haqida yozgan. Iso odamlarni gunohlardan qutqarish uchun **xochda vafot etdi!** Endi Iso osmonda. Iso yerga qaytib keladigan kun keladi. O'lgan odamlar qabrlaridan chiqishadi. Isoni sevgan va Uni qabul qilgan barcha odamlar

U bilan osmonda uchrashadilar hamda U bilan **samoda abadiy yashaydilar**.

Pavlus jamoatlar haqida yozgan. Bosh hizmatchilar yaxshi namuna bo'lishlari kerak. Jamoat a'zolari bir-birlariga yordam berishlari va hizmatchilarga bo'ysunishlari kerak. Va'zxonlar odamlar tushinishlari uchun, ular tushinadigan tilda va'z qilishlari kerak.

Pavlus **oilalar haqida** ham yozgan. Xudo odamlarning oilalari baxtli bo'lishini xohlaydi. Turmush qurgan erkak va ayol bir-birlarini sevishlari va o'limigacha birga yashashlari kerak. Ota-onalar o'z bolalari sevishlari va yaxshilikka o'rgatishlari kerak, farzandlar esa ota-onalarini sevishlari va ularga **bo'ysunishlari kerak**.

Erkaklar uyda va jamoatda boshliq bo'lishlari kerak. Ayollar erlariga itoat qilishlari kerak.

Ba'zan Pavlus jamoatlardagi muammolar haqida yozgan. Ba'zi masihiylar boshqalarni noto'g'ri ish qilganliklari uchun qoralardilar. Ular bir birlarini hukm qilishardi. Ammo Pavlus ular bir-birlarini kechirishlari va yarashishlari kerakligini aytdi.

Pavlus har hil vazirlar uchun xat yozgan. Pavlus Timo'tiy va Titusga haqiqatni va'z qilishlarini va jamoatlardagi tartibni saqlashlarini aytdi.

Pavlus quli qochib ketgan **Filimo'n ismli bir odamga** maktub yozgan. Pavlus qulga masihiy bo'lishiga yordam berdi va xo'jayinidan qulini kechirishini va qulga o'z birodari kabi munosabatda bo'lishini so'radi.

Pavlus erkaklar, ayollar va bolalar Isoni yaxshi ko'rishlarini va to'g'ri ish qilishlarini xohlardi. Bu Xudoga ma'qul. Bu bizni ham xursand qiladi.

SAVOL JAVOB:

1. Kim Pavlusga xatlarda nima yozish kerakligini aytdi?
(Xudoning ruhi Pavlusga nima yozish kerakligini aytdi)
2. Bolalar o'z uylarida nima qilishlari kerak?
(Bolalar ota-onalarini sevishlari va itoat qilishlari kerak)
3. Uyda kim boshliq bo'lishi kerak: erkaklar yoki ayollar?
(Erkaklar boshliq bo'lishi kerak)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Xudoning so'zini eshitib, unga amal qiluvchilar Mening onam va ukalarimdir” (Luqo 8:21).

60. SAMODAGI BAXTLI UYIMIZ

Vahiy 14:1-3

Iso osmonga qaytdi. Iso Uni sevadigan va Unga itoat qiladiganlar uchun uy tayyorlashga va'da berdi.

Iso qaytib keladigan kun keladi va **hamma Uni ko'radi**. U o'z xalqini o'zi bilan abadiy yashash uchun samoga olib boradi.

Isoning shogirdlari Iso ularga o'rgatgan narsalarni va'z qilishdi. Ammo dushmanlar Iso haqidagi va'zlarga qarshi chiqishdi. Dushmanlardan biri Yuhannoni hech kimga va'z qila olmasligi uchun bir orolga surgun qildi. Ammo **Xudo Yuhanno bilan birga edi**.

Xudo Yuhannoga juda ko'p ajoyibotlarni, yer yuzida va osmonda bo'ladigan ko'p narsalarni ko'rsatdi. Yuhanno karnay ovozini eshitdi. Ovoz Yuhanno ko'rganlari haqida gapirdi. Yuhanno **samoviy shaharni** ko'rdi. Baland devorlar qimmatbaho toshlardan yasalgan edi. O'n ikkita

darvoza - o'n ikkita chiroyli marvaridlardan edi. Ko'chalar — sof oltindan. Ko'plab ajoyib saroylar mavjud edi. U yerda hayot suvining toza daryosi oqadi.

Yuhanno osmonda Xudoning taxti atrofida ko'plab farishtalarni va ko'plab odamlarni ko'rdi. Odamlar oppoq kiyimlarda edilar. Ular Xudoni ulug'lashdi va unga **sajda qilishdi**.

Osmonda **Ma'bad yo'q edi**, chunki hammani sajda qilishi uchun Xudo bor edi. U yerda porlaydigan quyosh yo'q, chunki Xudoning ulug'vorligi porlaydi va hamma joyni yoritadi, shuning uchun bu go'zal shaharda tun bo'lmaydi.

Osmon ajoyib joy. Osmonda gunoh yo'q. Qayg'u va ko'z yoshlar yo'q. **Og'riq yo'q**. U yerda hamma yangi tanaga ega, u hech qachon kasal bo'lmaydi va o'lmaydi. Iso barchani xursand qiladi.

Yer yuzida odamlar o'likdir. O'lgan barcha yosh bolalar va gunohdan qutulgan barcha odamlar osmonga ko'tarilishadi. Ularning ismlari Xudoning **hayot kitobida yozilgan**.

Isoni sevmaydigan va itoat qilmaydigan odamlar jannatga kirmaydi. Ular abadiy do'zaxga tushadilar. Jahannam-bu dahshatli joy. Yovuz shayton u yerda bo'ladi. U yerda olov va og'riq bor. U yerda qayg'u va zulmat bor.

Iso yer yuzidagi odamlarning tayyor bo'lishini va uni kutishini xohlaydi. Iso dedi: “Men, tez orada kelaman!”

Yuhanno dedi: “Ha, kelgin, Rabbim Iso!”

SAVOL JAVOB:

1. Dushmanlar Yuhannoni qayerda qoldirdilar?
(Dushmanlar Yuhannoni orolda yolg'iz qoldirishdi)
2. Nega osmonda porlaydigan quyosh yo'q?
(Xudoning ulug'vorligi osmon nuridir)
3. Osmonda kimdir xafa bo'ladimi?
(Yo'q, hamma u yerda xursand bo'ladi)

ESLAB QOLISH UCHUN MUQADDAS KITOBDAN OYAT:

“Xudo samoda” (Voiz 5:1).

MUQADDAS KITOB HIKOYALARI

(HIKOYALARDA BO'YASH UCHUN RASMLAR)

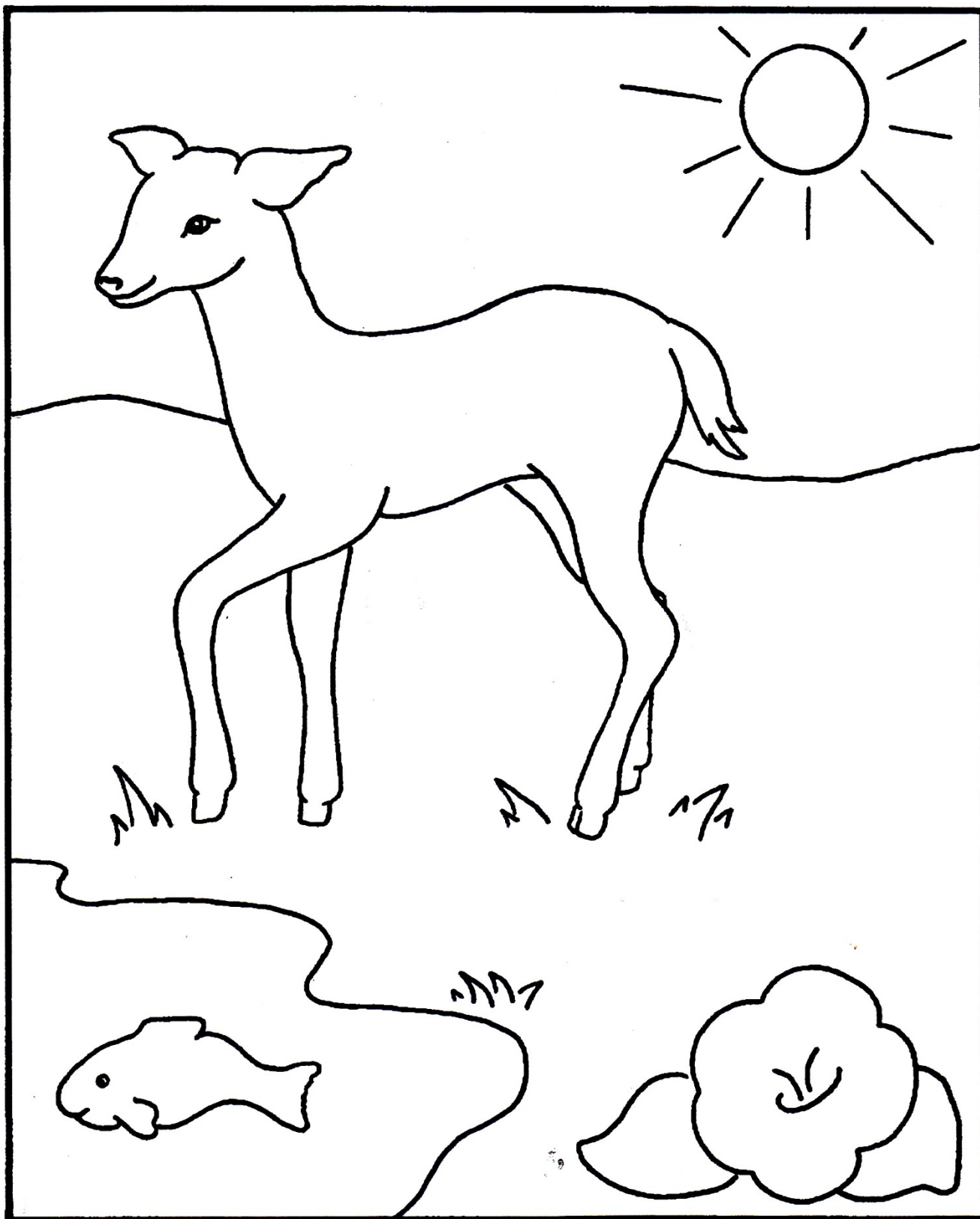
ESKI AHD - YANGI AHD

“Sening kaloming haqiqatdir.” (Yuhanno 17:17)

2. DUNYONING YARALISHI

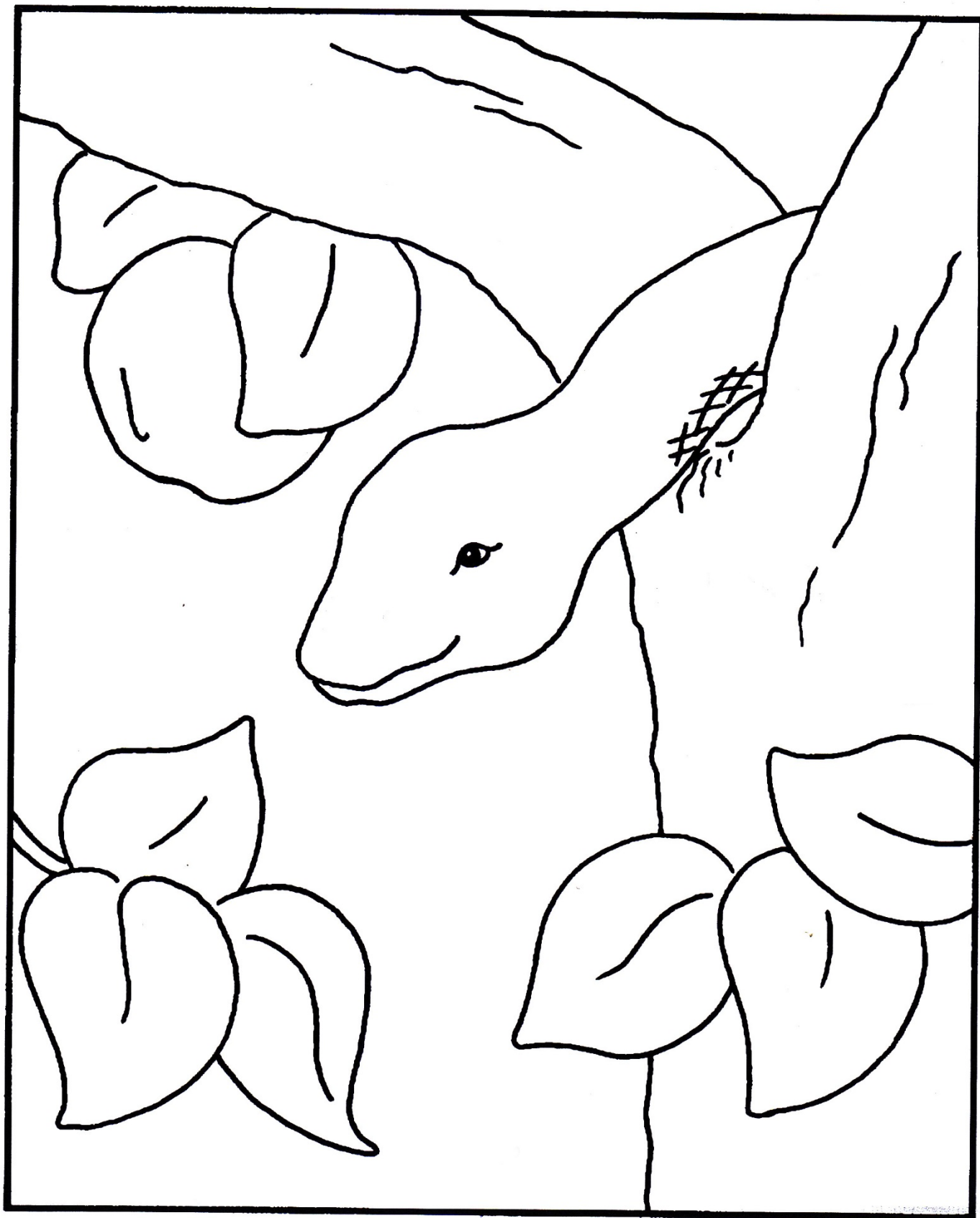
Ibtido 1,2

“Xudo azalda osmon bilan yerni yaratdi” (Ibtido 1:1).

3. GUNOHNING KIRIB KELISHI.

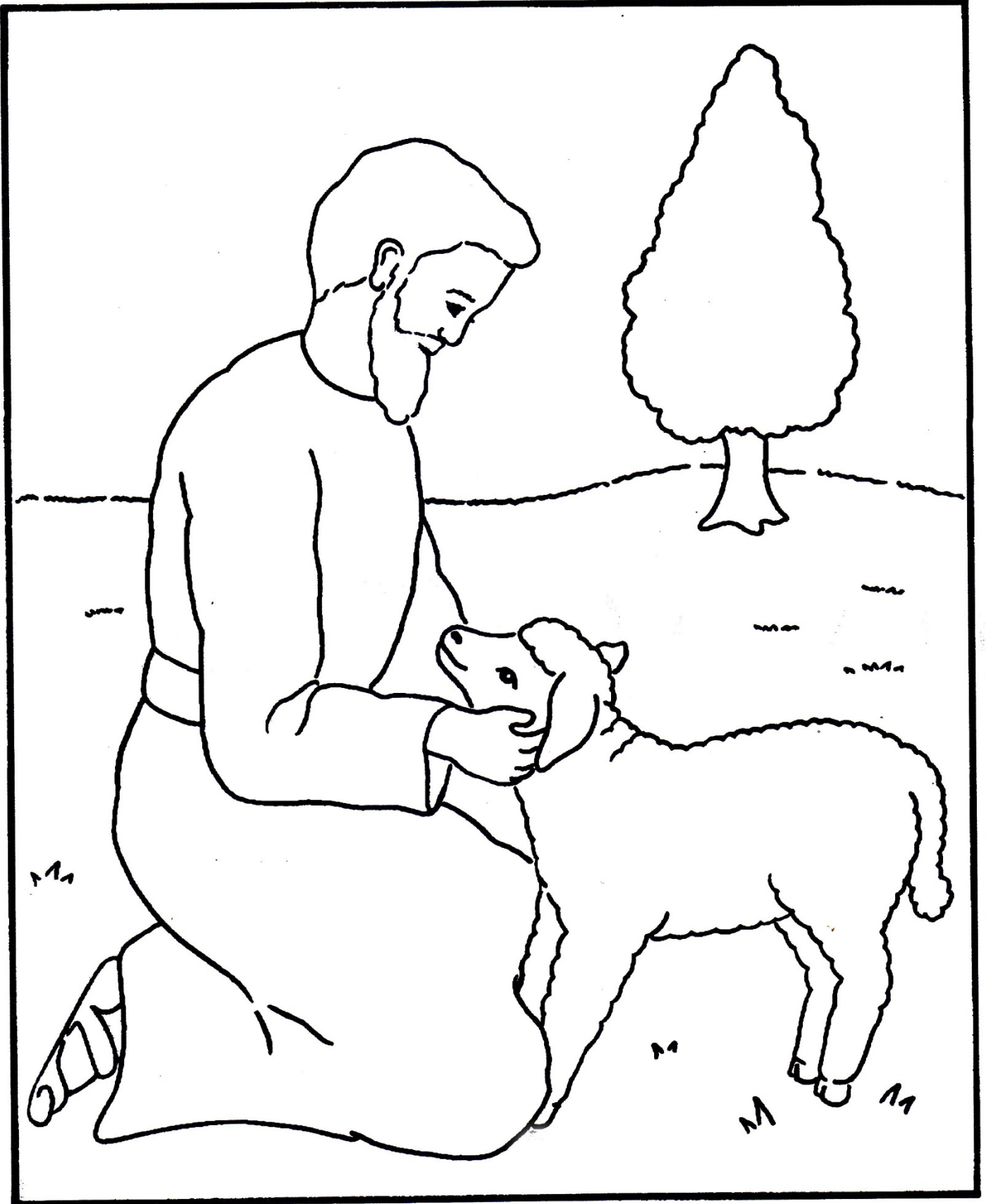
Ibtido 2,3

“Biz insonga emas, Xudoga itoat etishimiz lozim” (Havoriylar 5:29)

4. QOBIL VA HOBIL

Ibtido 4,5

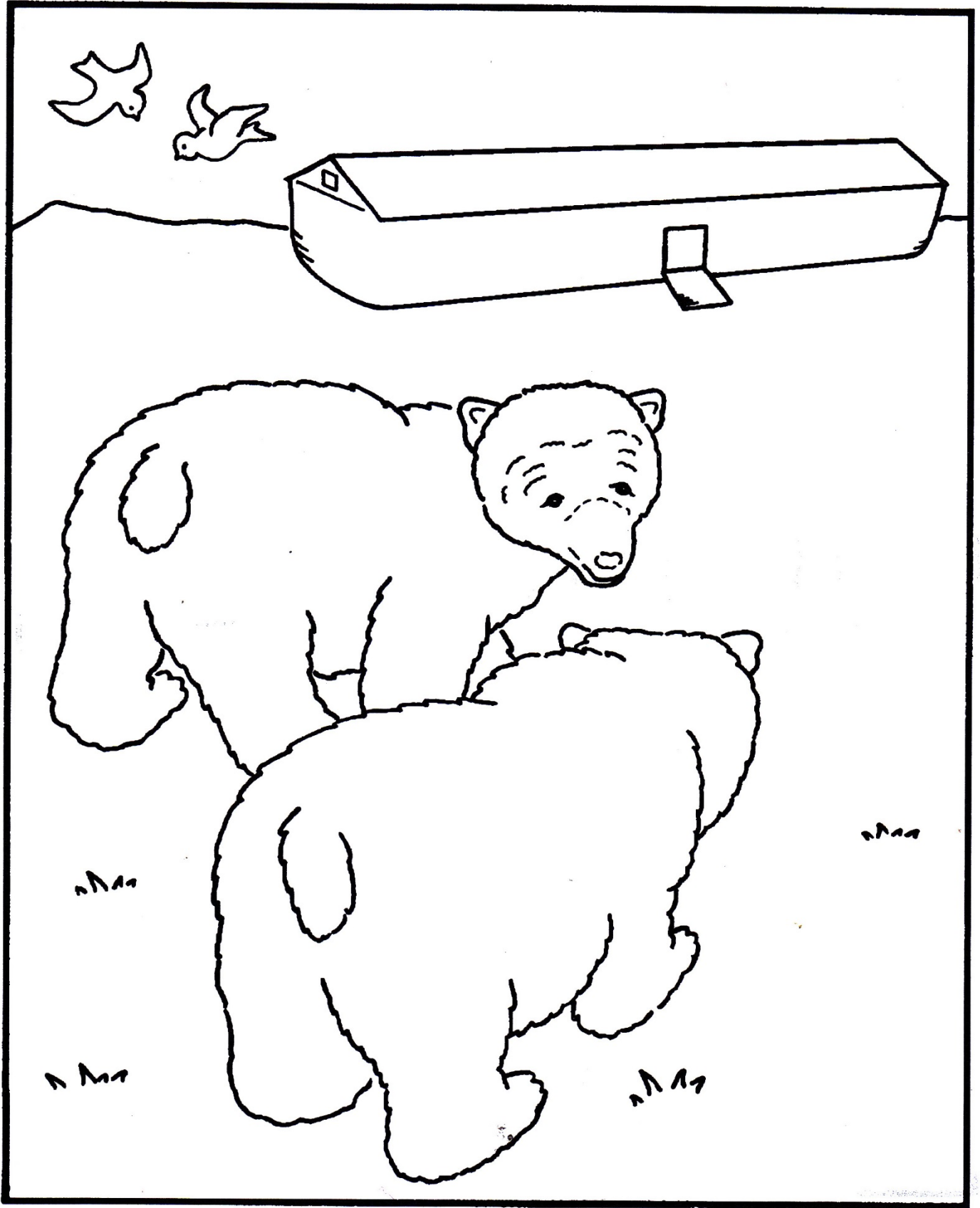

“Bir biringizni seving” (Yuhanno 15:12)

5. NUH VA TO'FON

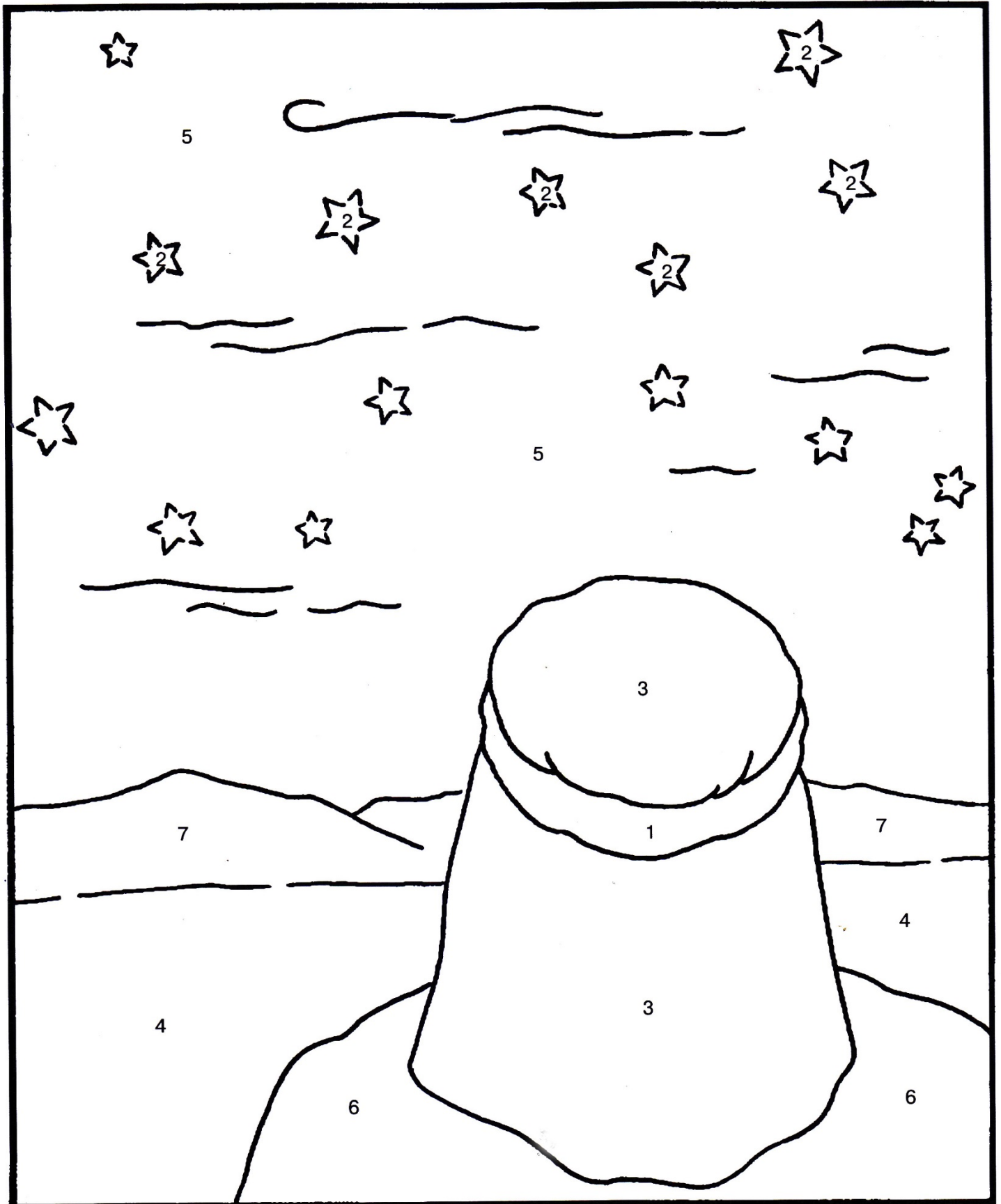
Ibtido 6-9

“Imoni tufayli Nuh...kema qurdi” (Ibroniylar 11:7)

6. IBROHIMNING IMONI

Ibtido 10-20

“Ibrohim Xudoga ishondi”. (Rimliklar 4:3)

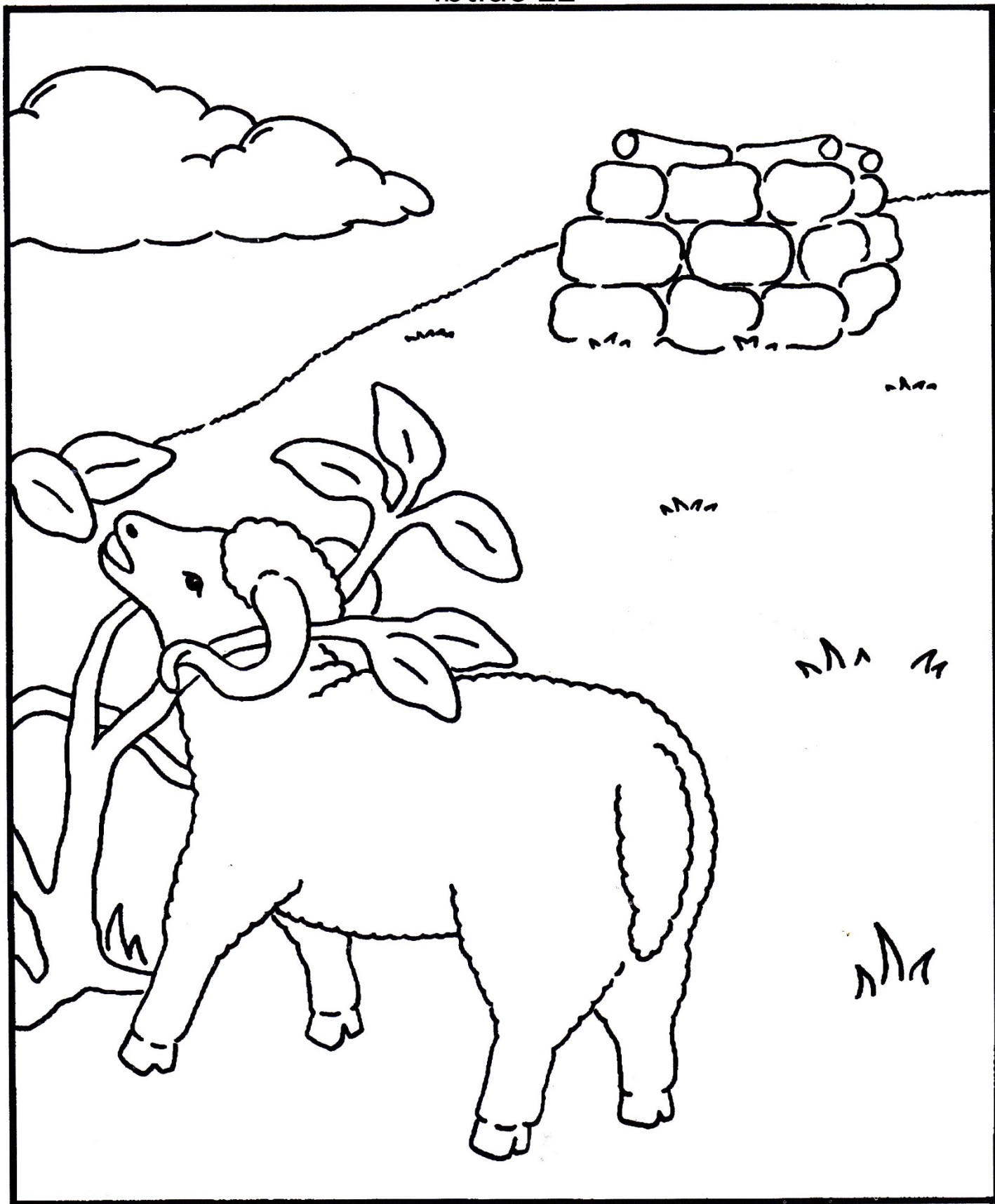
7. LUTNING TANLOVI
Ibtido 13-19

“Tinchlik o’rnatuvchilar baxtlidir” (Matto 5:9).

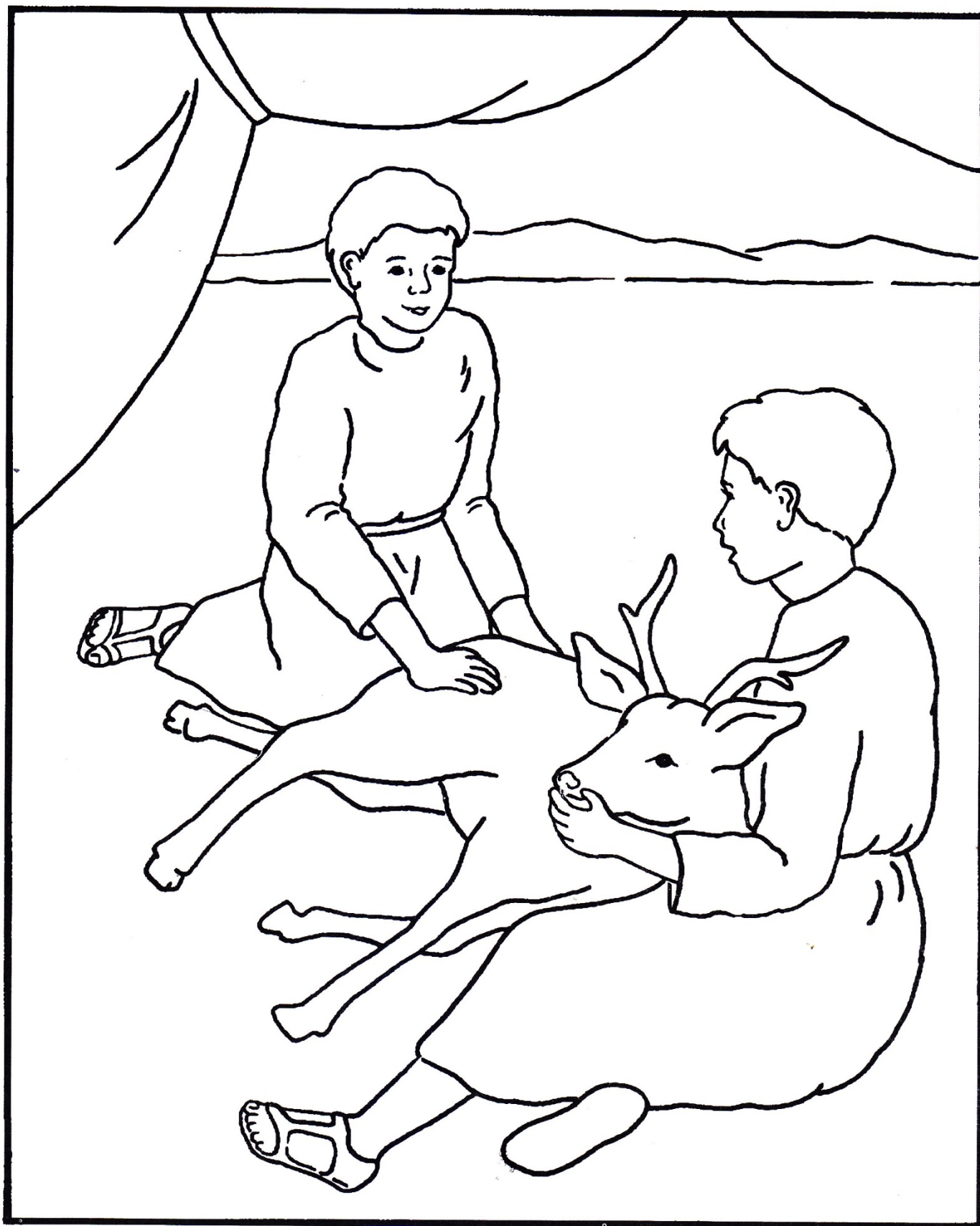
8. ISHOQNI QURBONLIKKA OLIB KELINISHI

Ibtido 22

"Seni sevaman, ey Egam" (Zabur 17:2)

9. YOQUB VA ESOV
Ibtido 24-33

“Bir-biringizga nisbatan ko’ngilchan va mehr-shafqatli bo’linglar” (Efesliklar 4:32).

10. YUSUF
Ibtido 37

“U hamisha sizlarga g’amxo’rlik qiladi” (1 Butrus 5:7).

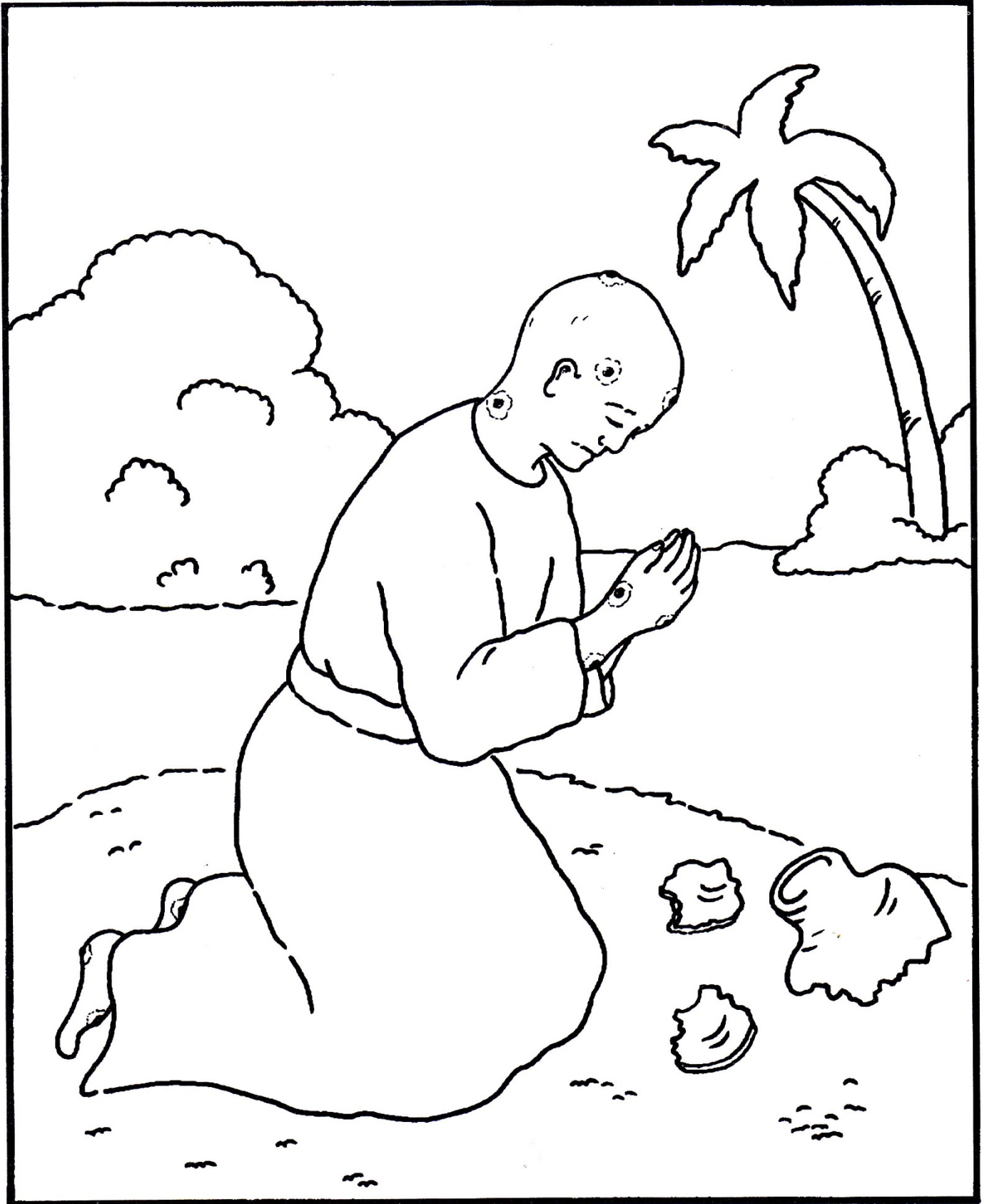
11. YUSUFNING YUKSALISHI

Ibtido 39-46

“Egamiz Yusuf biln birga bo’lib, unga ko’p muvaffaqiyat keltirardi” (Ibtido 39:2).

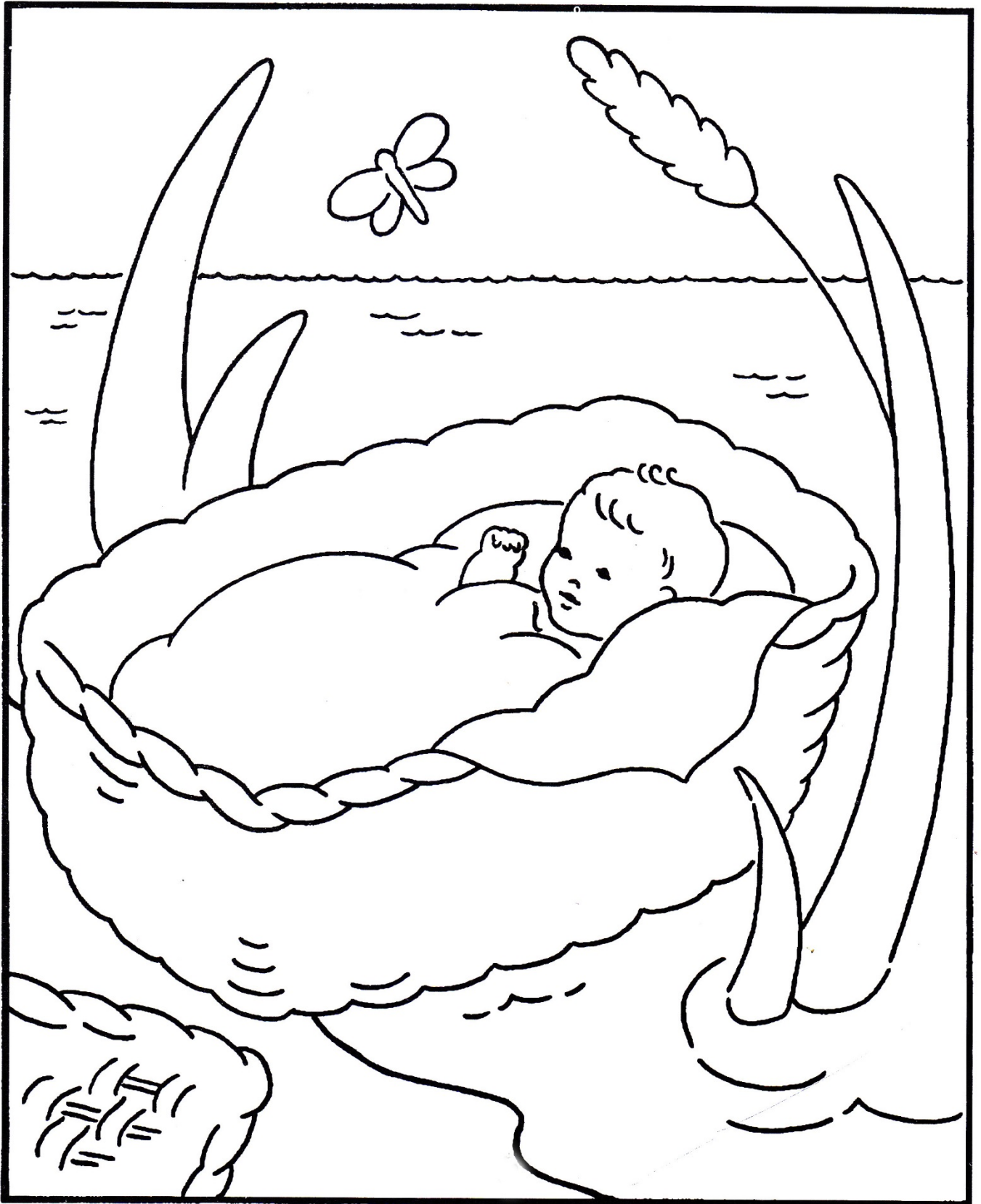
12. AYUB
Ayub kitobidan

“Egamning nomiga hamdu sanolar bo’lsin!” (Ayub 1: 21).

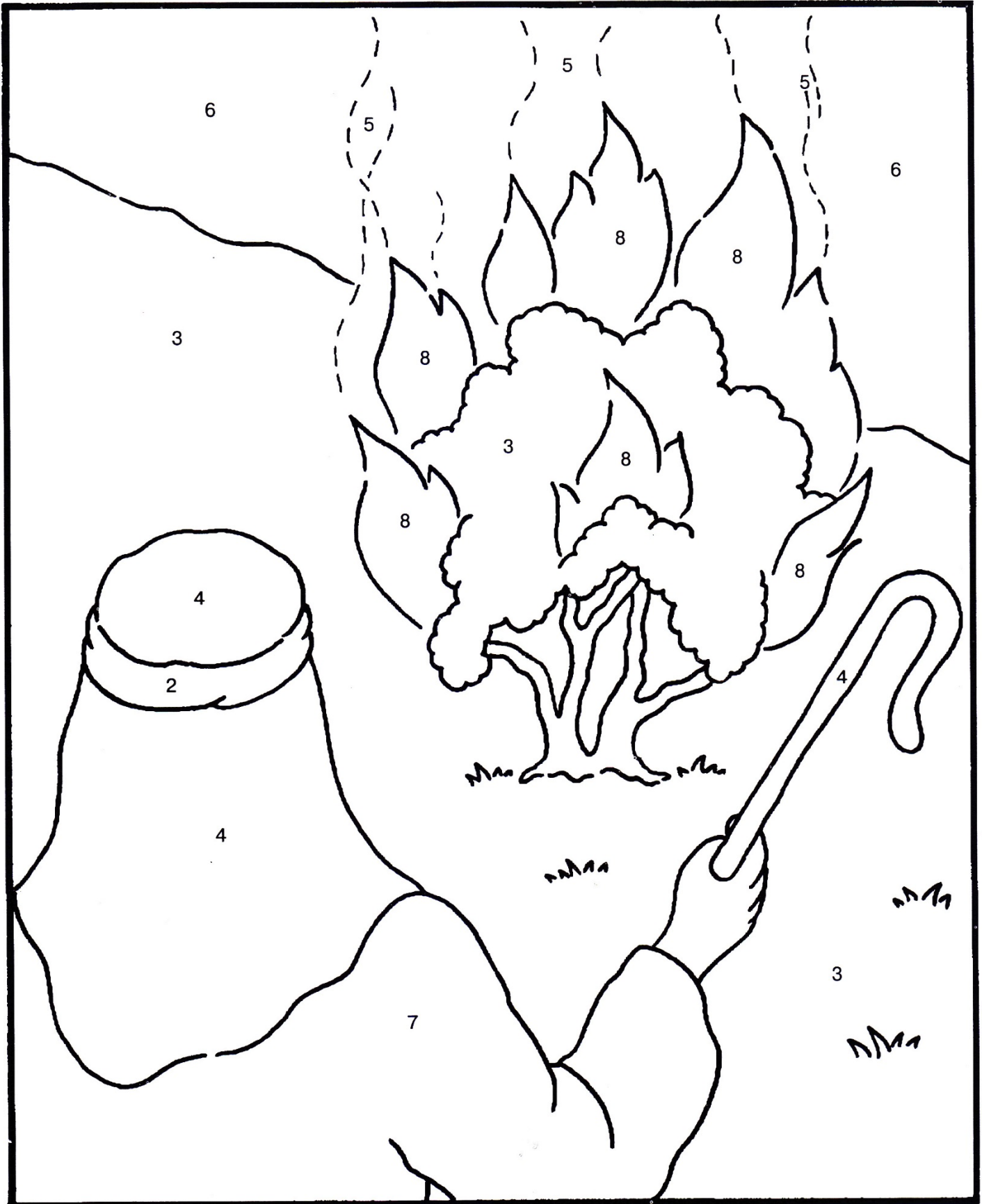

13. SAVATDAGI CHAQALOQ MUSO
Chiqish 2-3

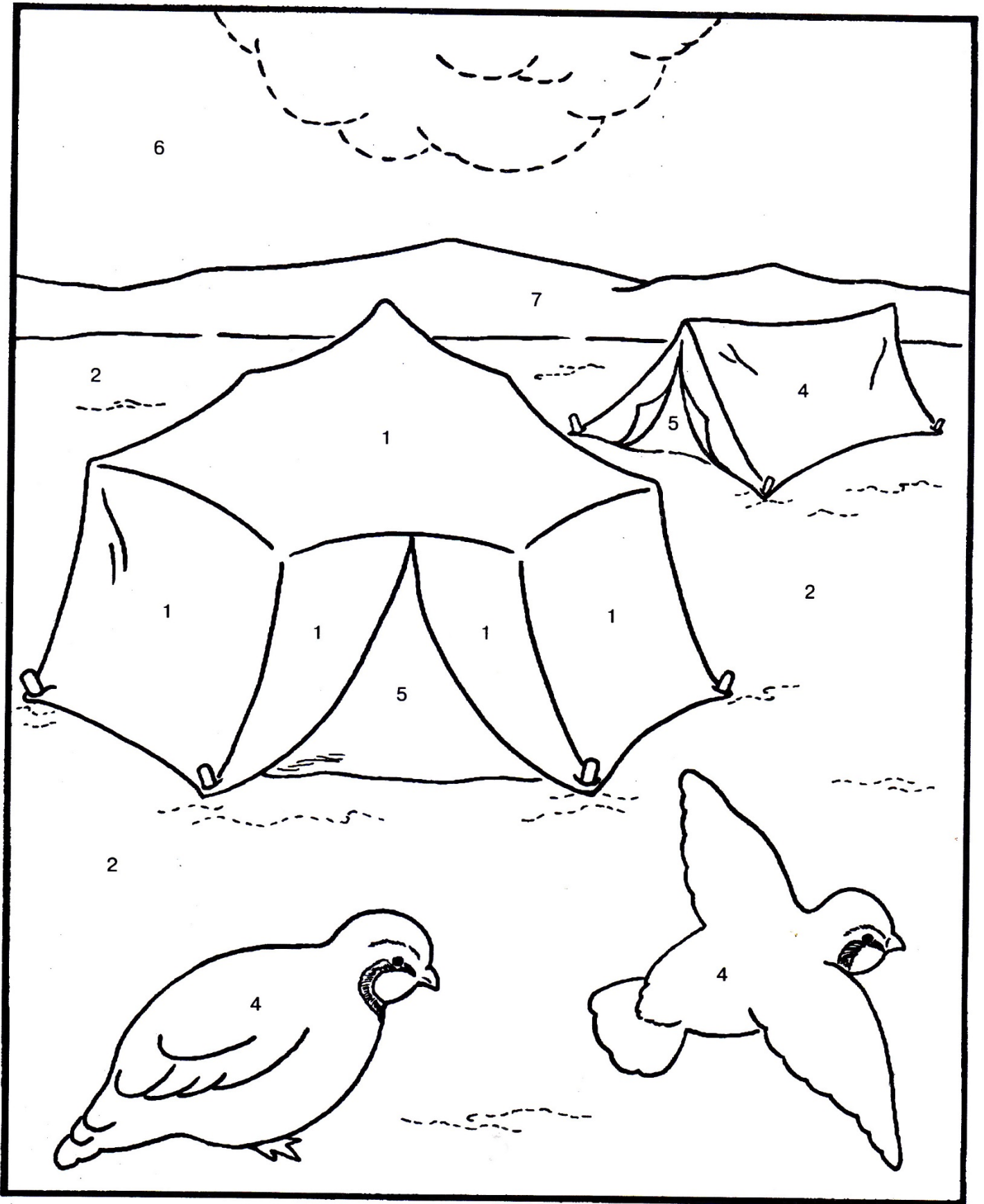
"...Egam Madadkorimdir, shu bois qorqmayman" (Ibroniylarga 13: 6).

14. MUSO O'Z XALQINING YO'LBOSHCHISI
Chiqish 2-14

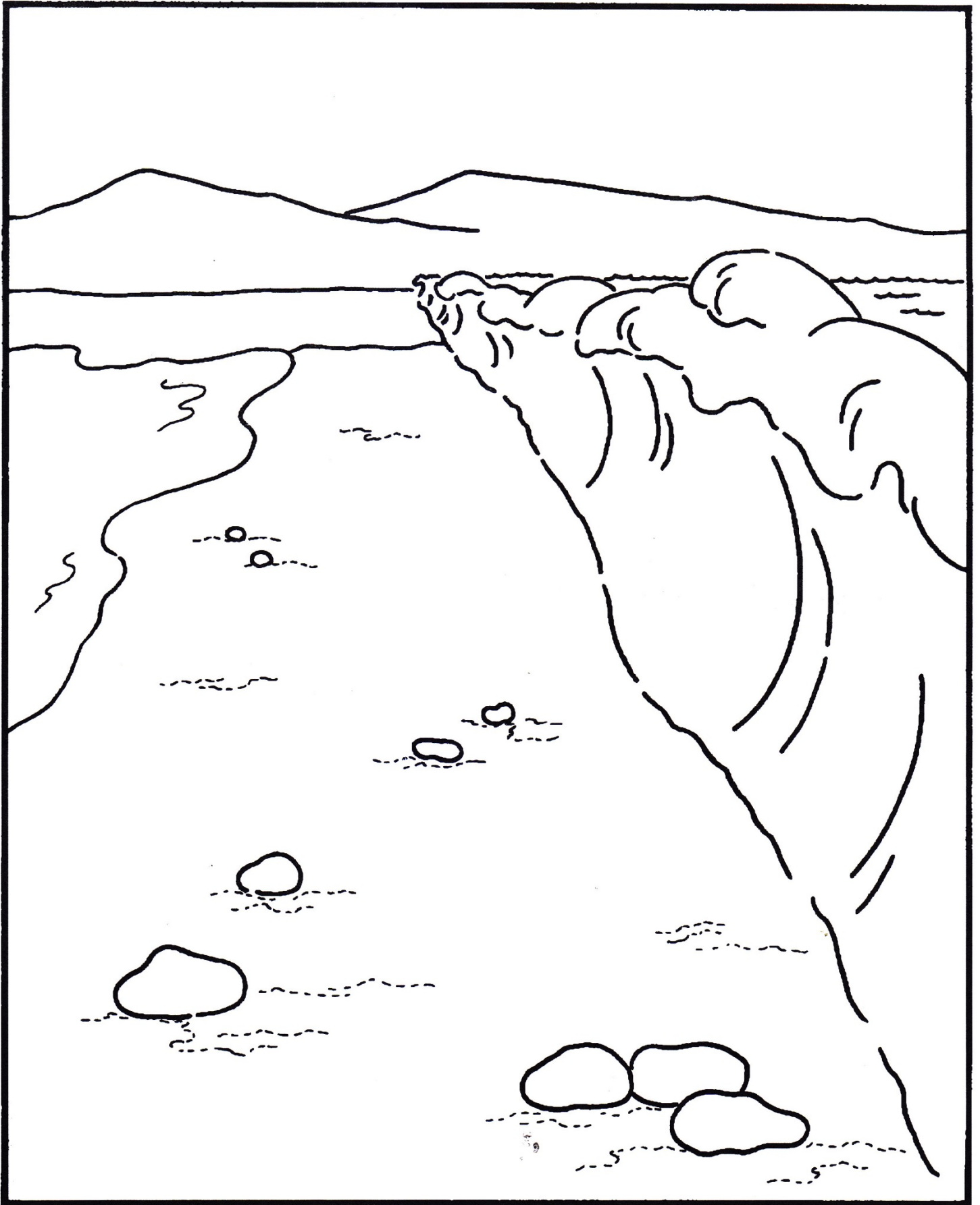
"Ey Egam, ishlaring naqadar buyukdir!" (Zabur 91: 6).

15. XUDO XALQINING SAYOHATI
Chiqish 15, Sahroda 21

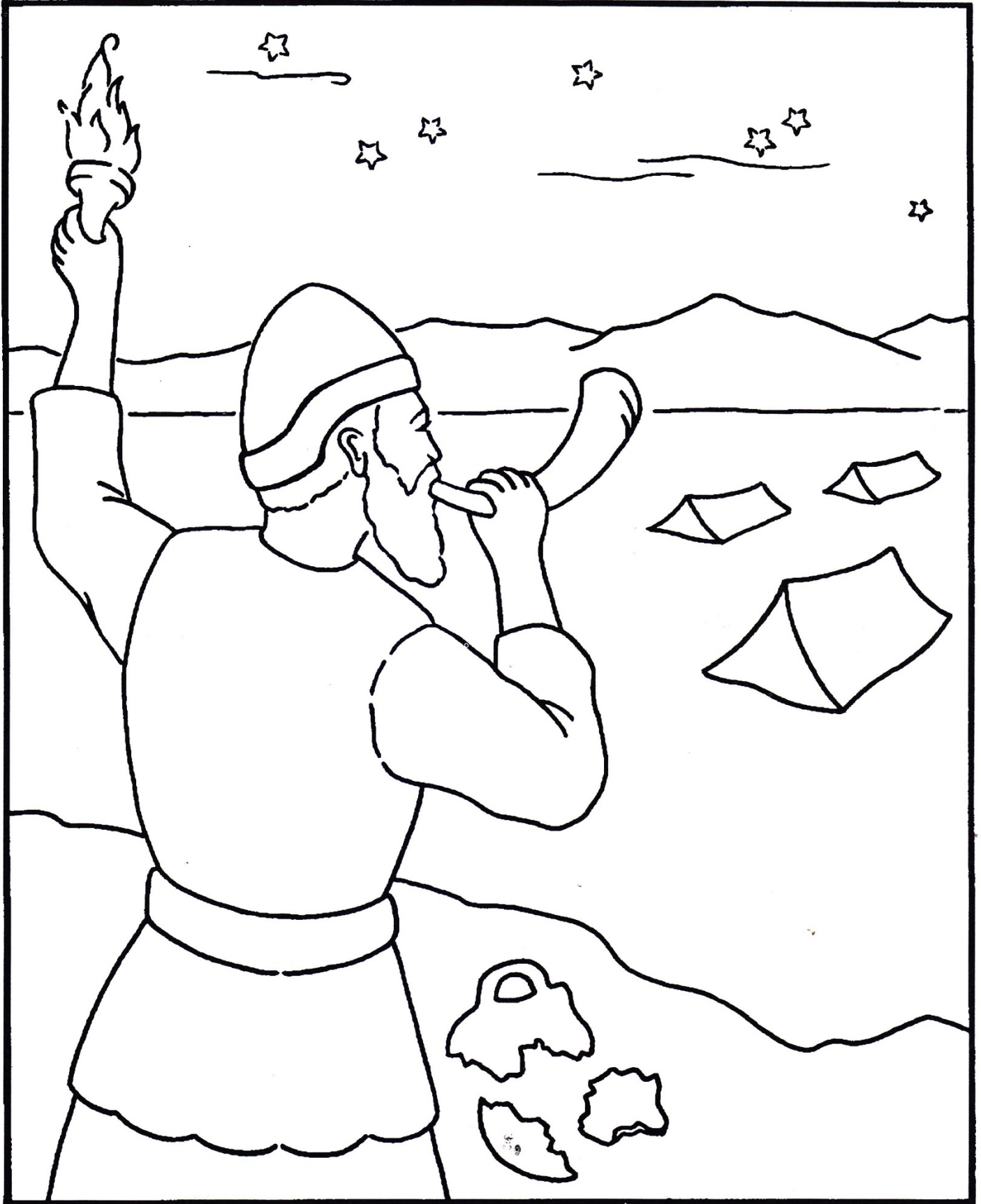
“Egamizga umid bog‘lab yaxshilik qilgin” (Zabur 36:3).

16. YOSHUA
Chiqish 17, Sahroda 2, Yoshua 3-24

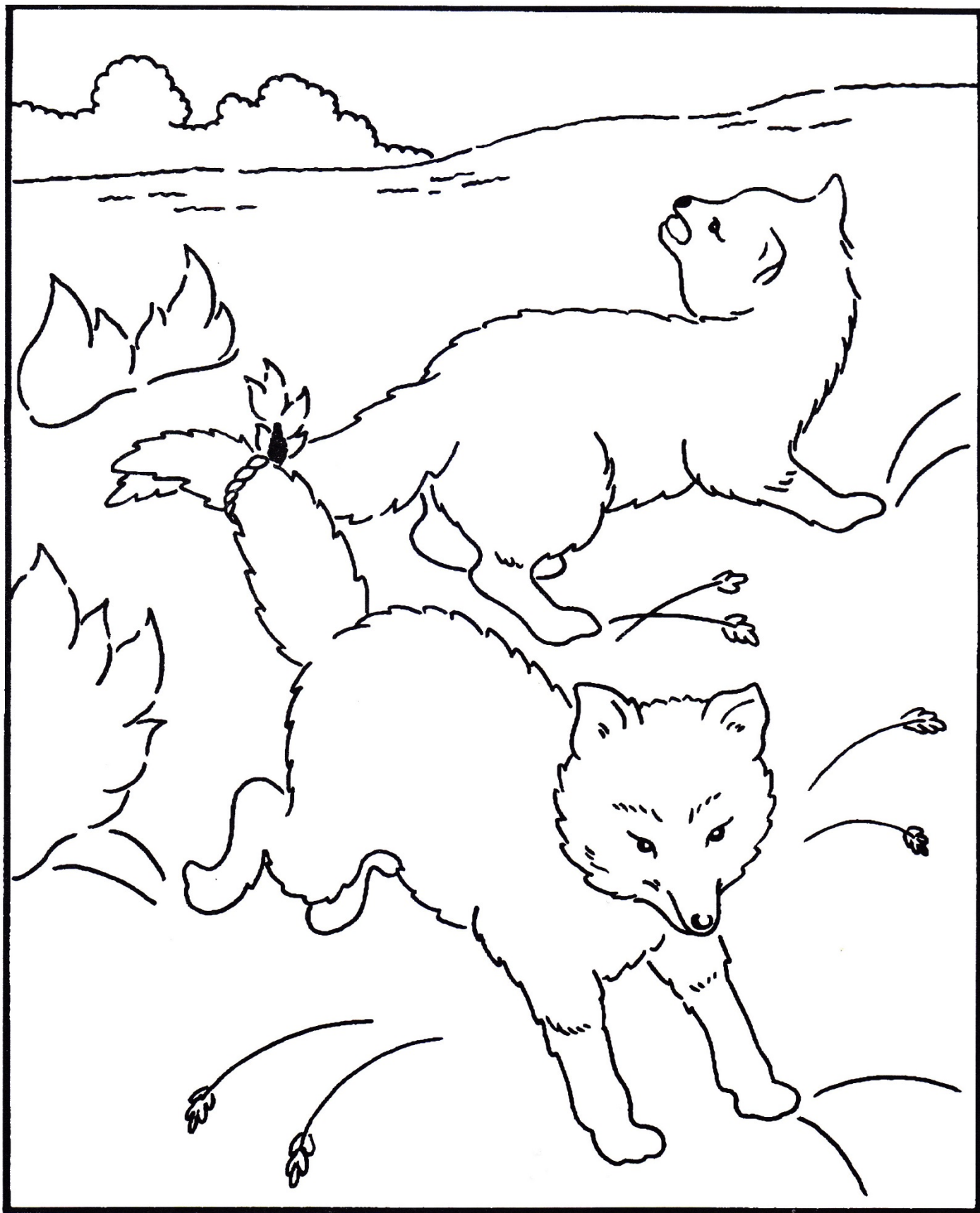
“Men va mening oilam esa Egamizga xizmat qilamiz” (Yoshua 24:15).

17. GIDO'N
Hakamlar 1-8

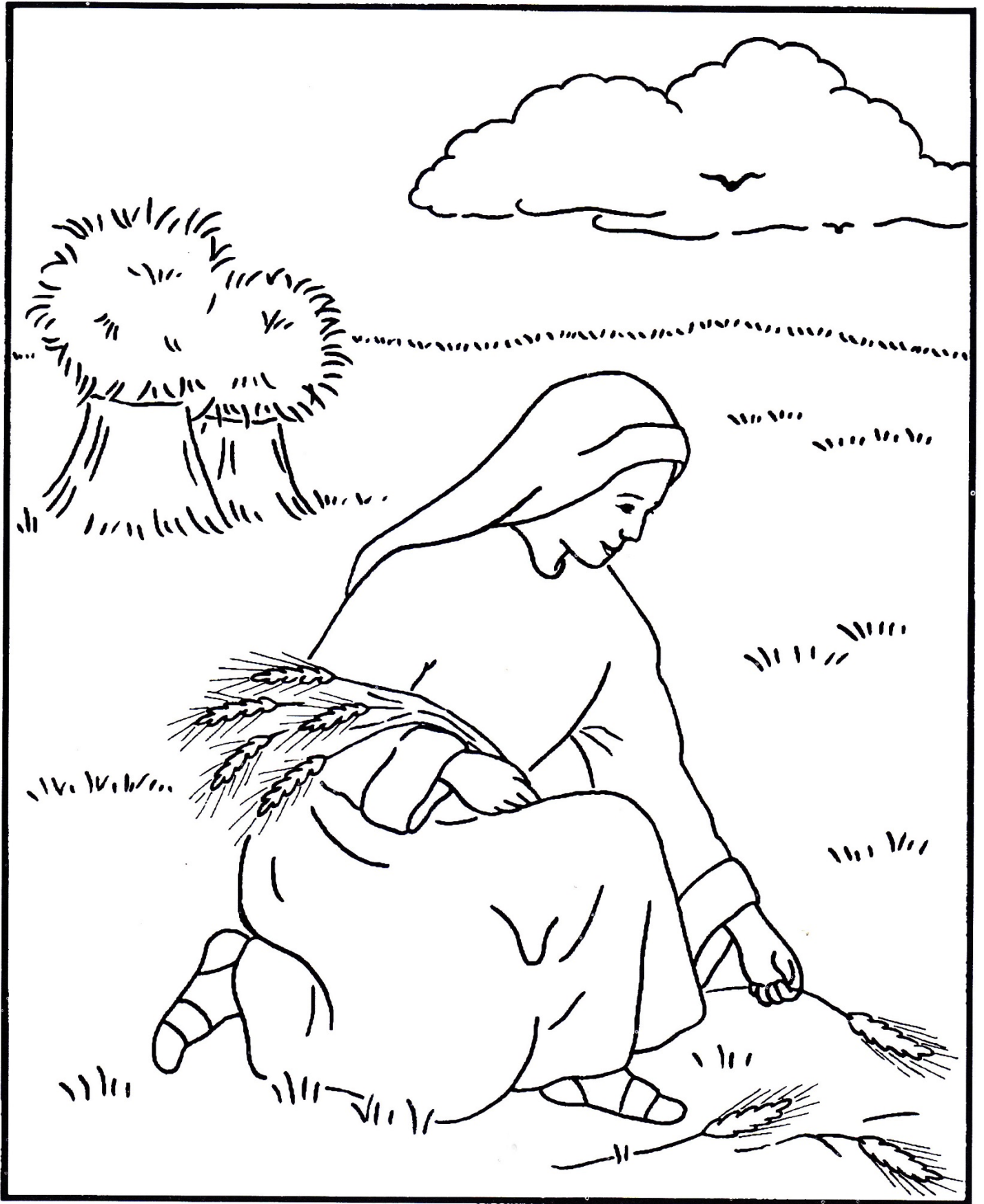
"Ko'p marta Egamiz ularni qutqardi" (Zabur 105:43).

18. SHIMSHO'N
Hakamlar 13-16

"...Uning buyuk qudrati sizni baquvvat qilsin" (Efesliklar 6:10).

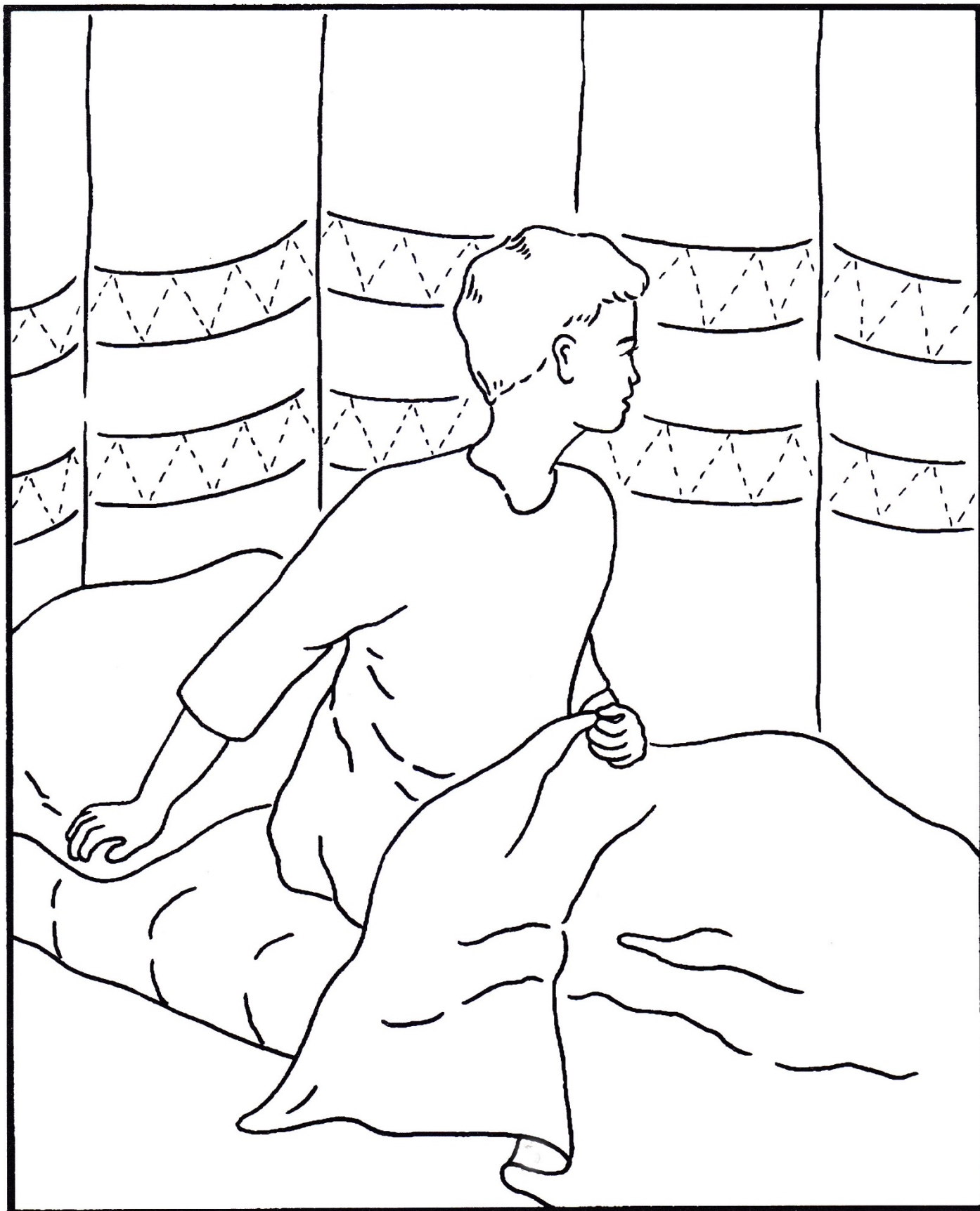
19. RUTNING NAIMAGA BO'LGAN SEVGISI
Rut kitobi

"Sendan umid qilaman..." (Zabur 55:12).

20. SHOMUILNING YOSHLIGI

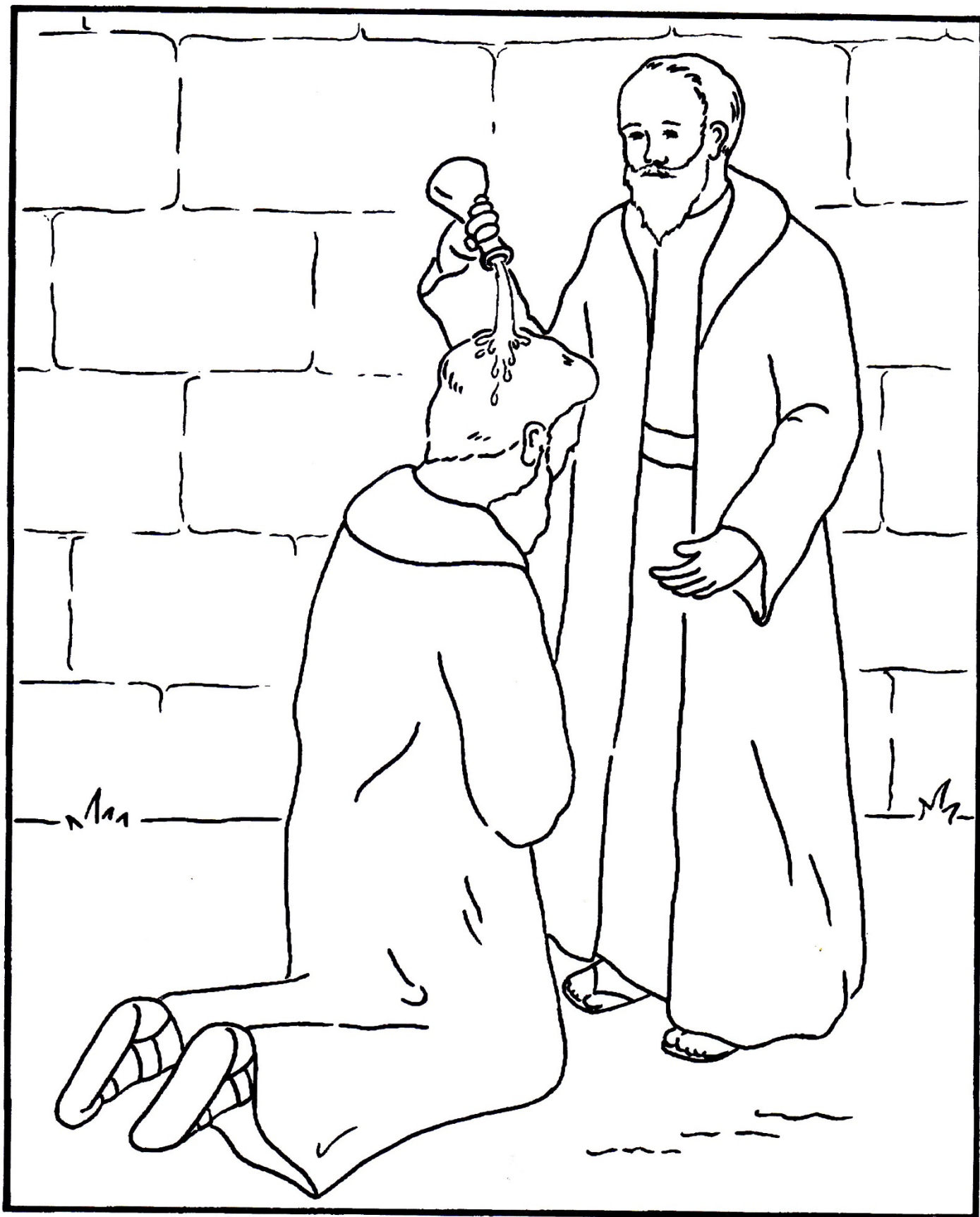
1 Shohlar 1-7

"Gapiraver, ey Egam quling tinglayotir" (1 Shohlar 3:9).

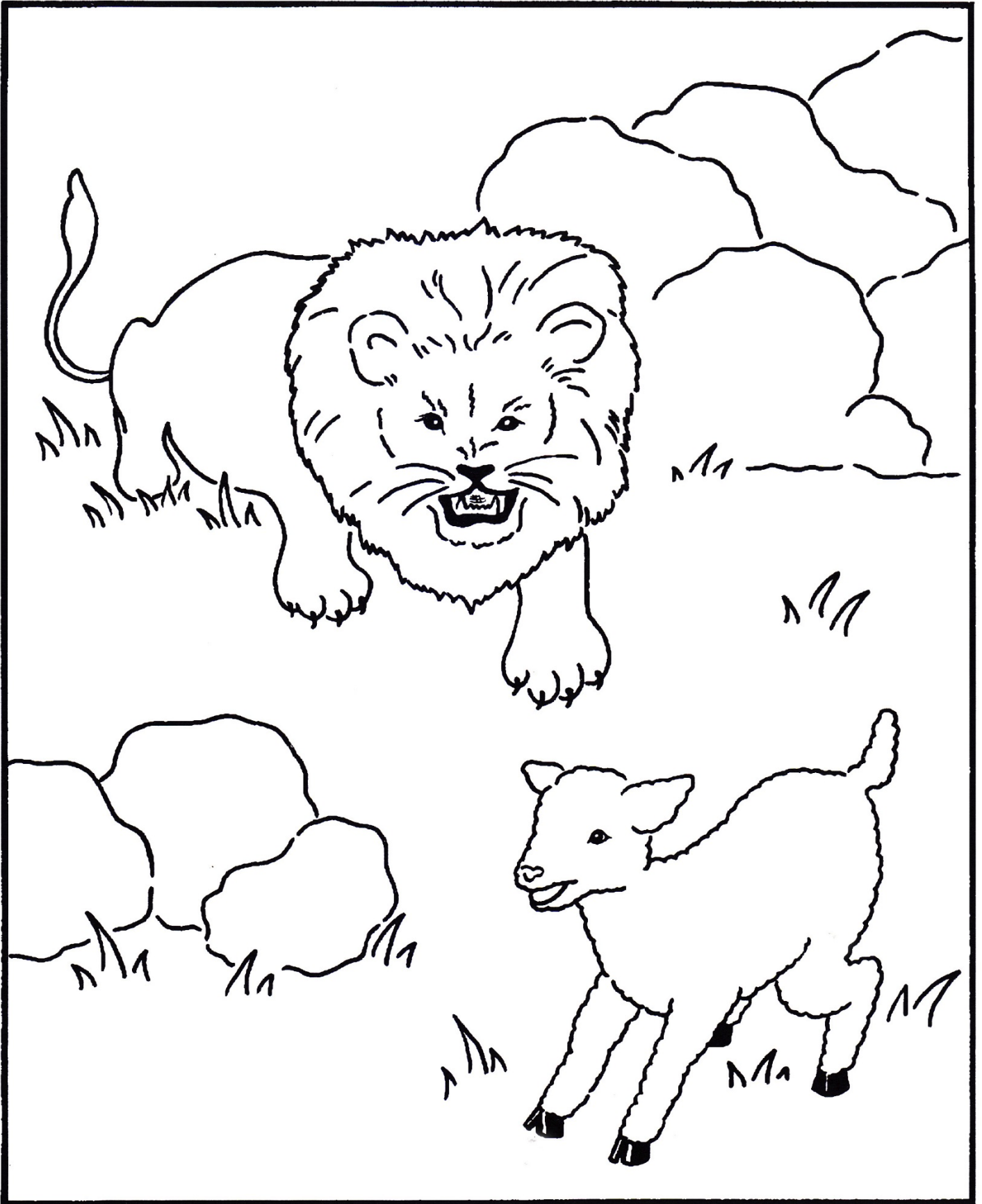

21. SHOUL-BIRINCHI SHOH
1 Shohlar 8-15

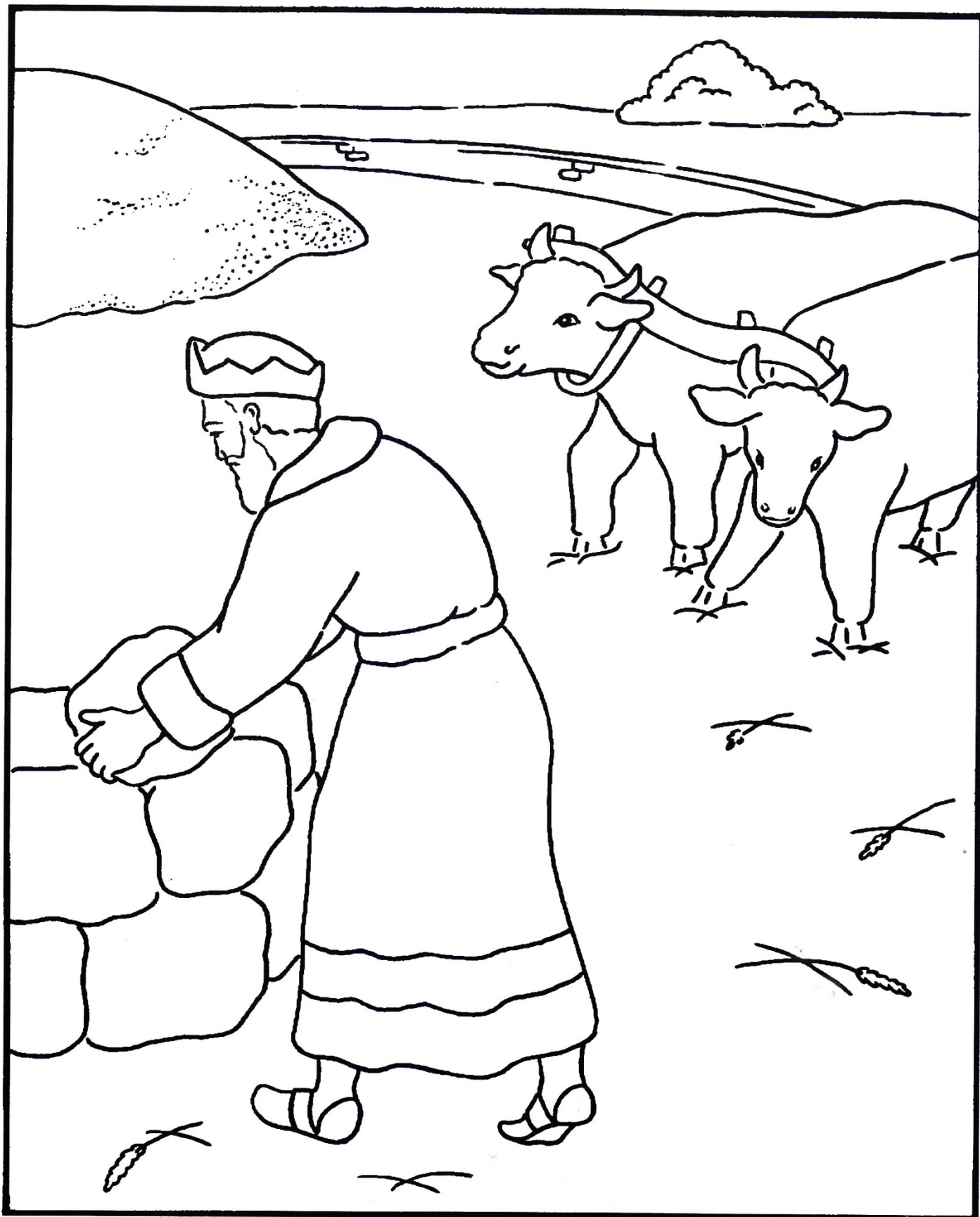
“Ha, Itoat etish- qurbonlik so‘yishdan yaxshiroqdir” (1 Shohlar 15:22).

22. CHO'PON DOVUD
1 Shohlar 16-26

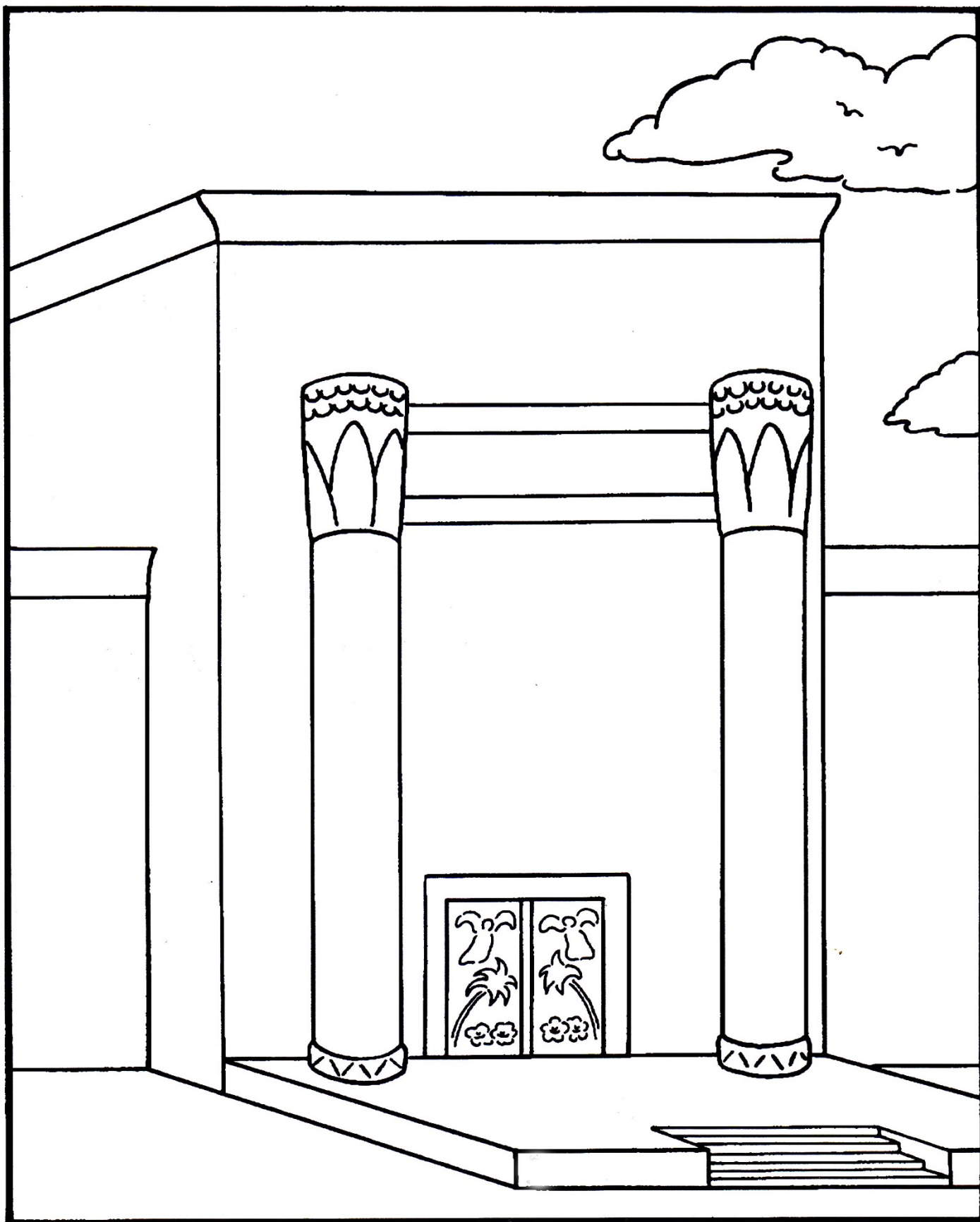
"Egam mening Cho'ponimdir" (Zabur 22:1).

23. DOVUD SHOH TAXTIDA
2 Shohlar; 1 Solnomalar 22

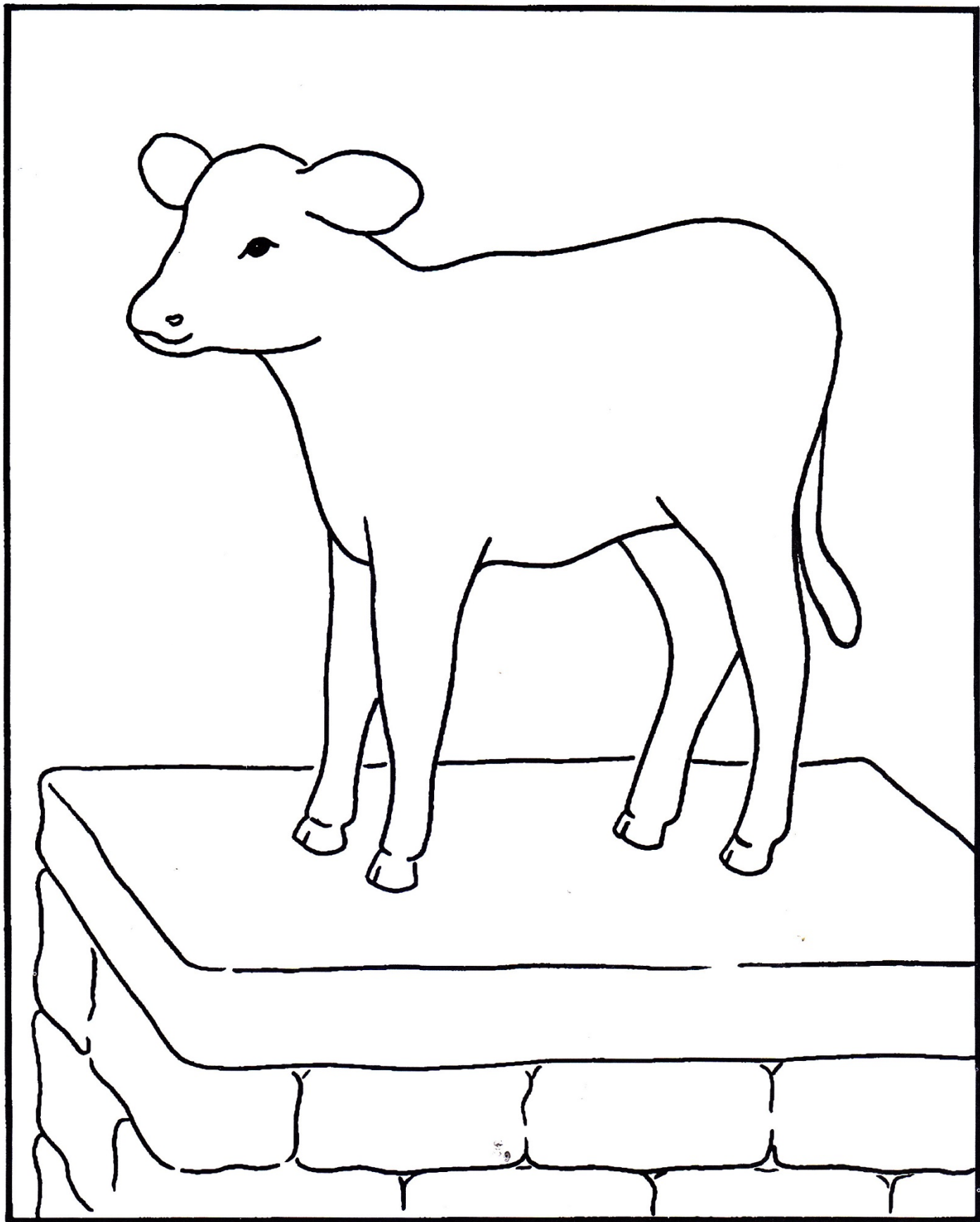
"Gunohga qo'l urganim uchun pushaymonman" (Zabur 37:19).

24. SULAYMON TOMONIDAN MA'BAD QURILISHI
3 Shohlar 1-11

"Egamizga sajda qiling" (Zabur 95:9).

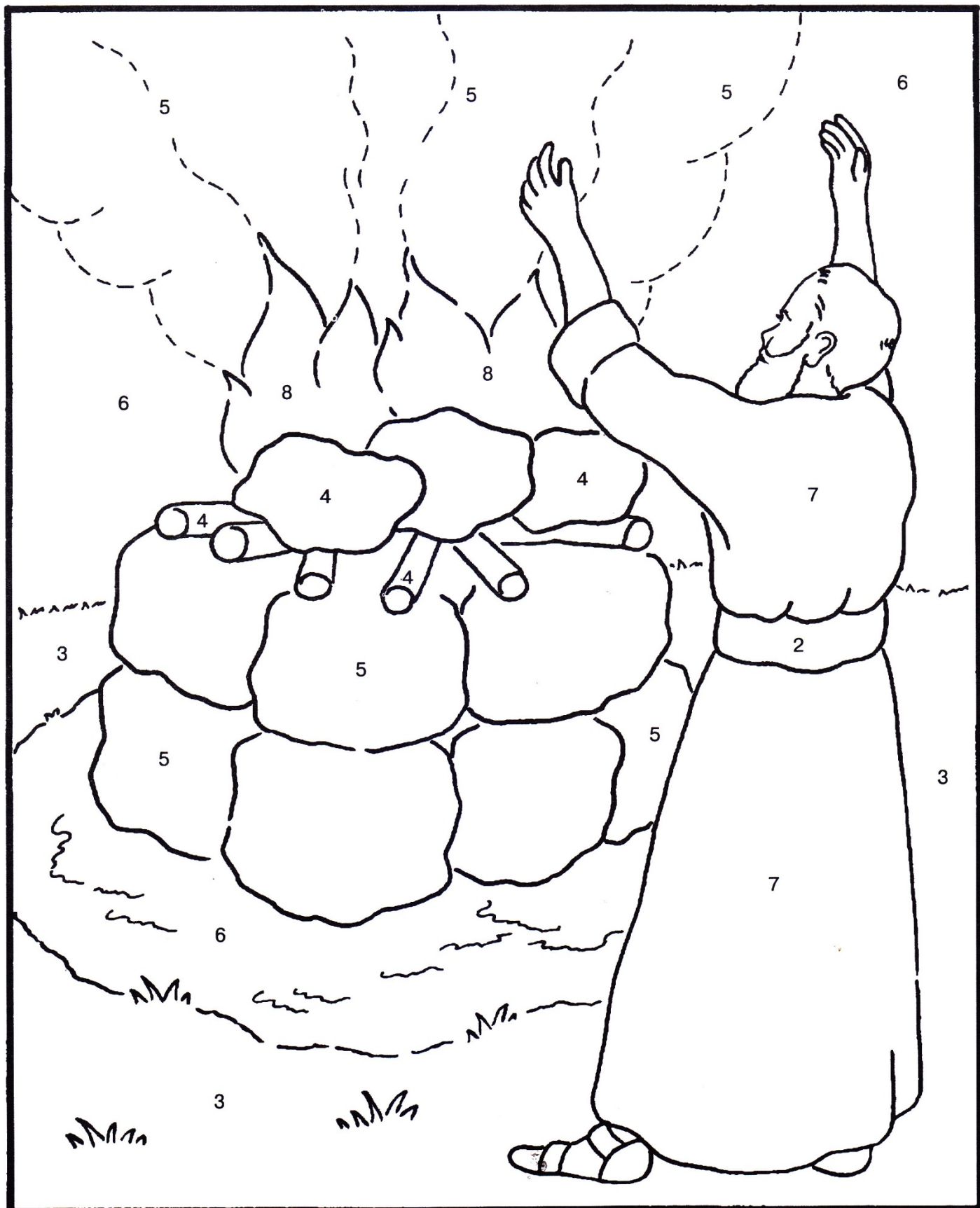
25. IKKI SHOH
3 Shohlar 11-14

“Yomonlikdan qayting, yaxshilik qiling” (Zabur 33:15).

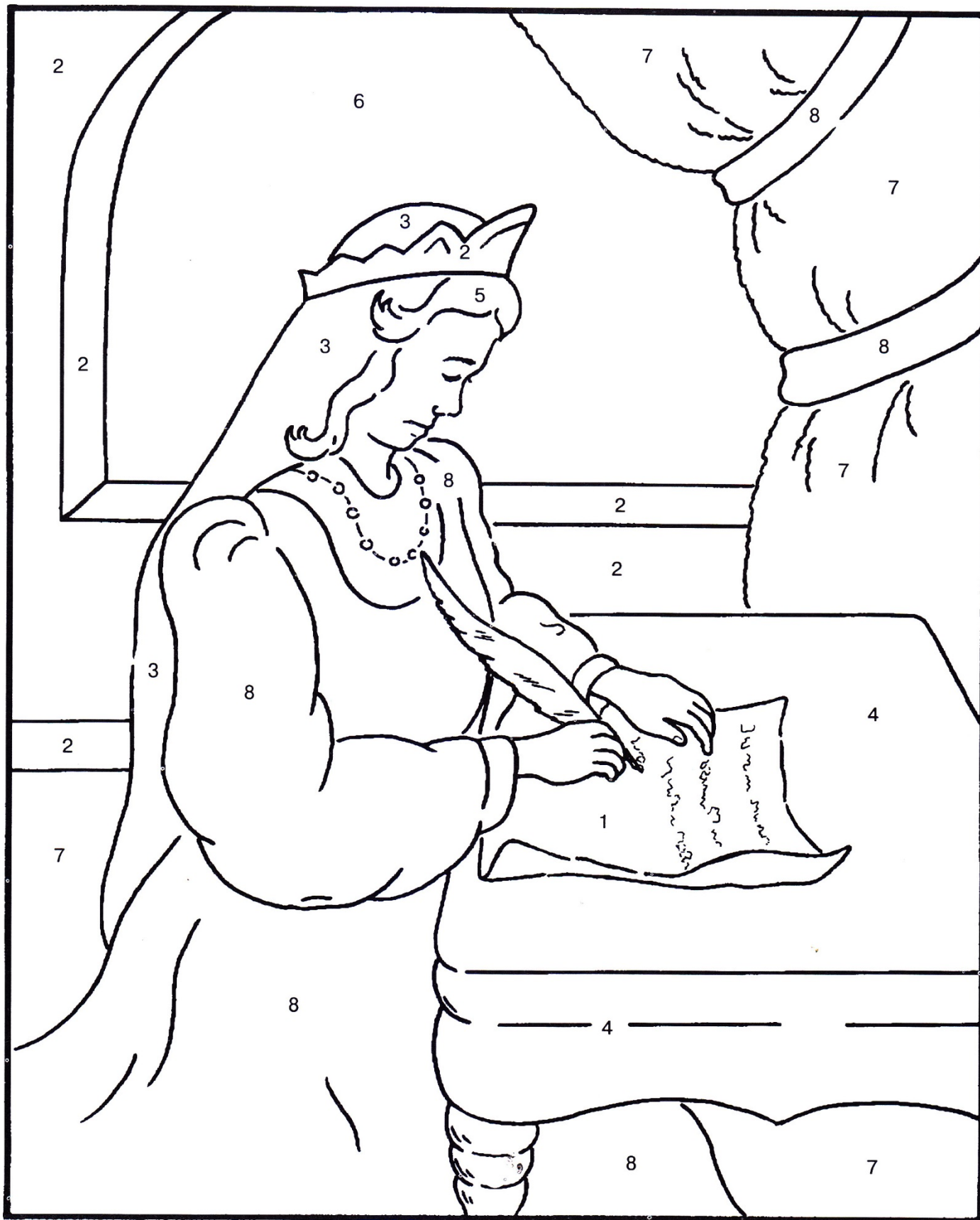
26. ILYOS-XUDONING ODAMI

3 Shohlar 14-18

“Egamiz - Xudodir!” (3 Shohlar 18:39).

27. XUDO SHOH AXABNI JAZOLAYDI
3 Shohlar 18 - 4 Shohlar 9

*Egamiz solihlarni kuzatib turadi, ularning iltijosini eshitadi.
Badkirdorlardan esa yuz o'giradi" (1-Butrus 3:12).*

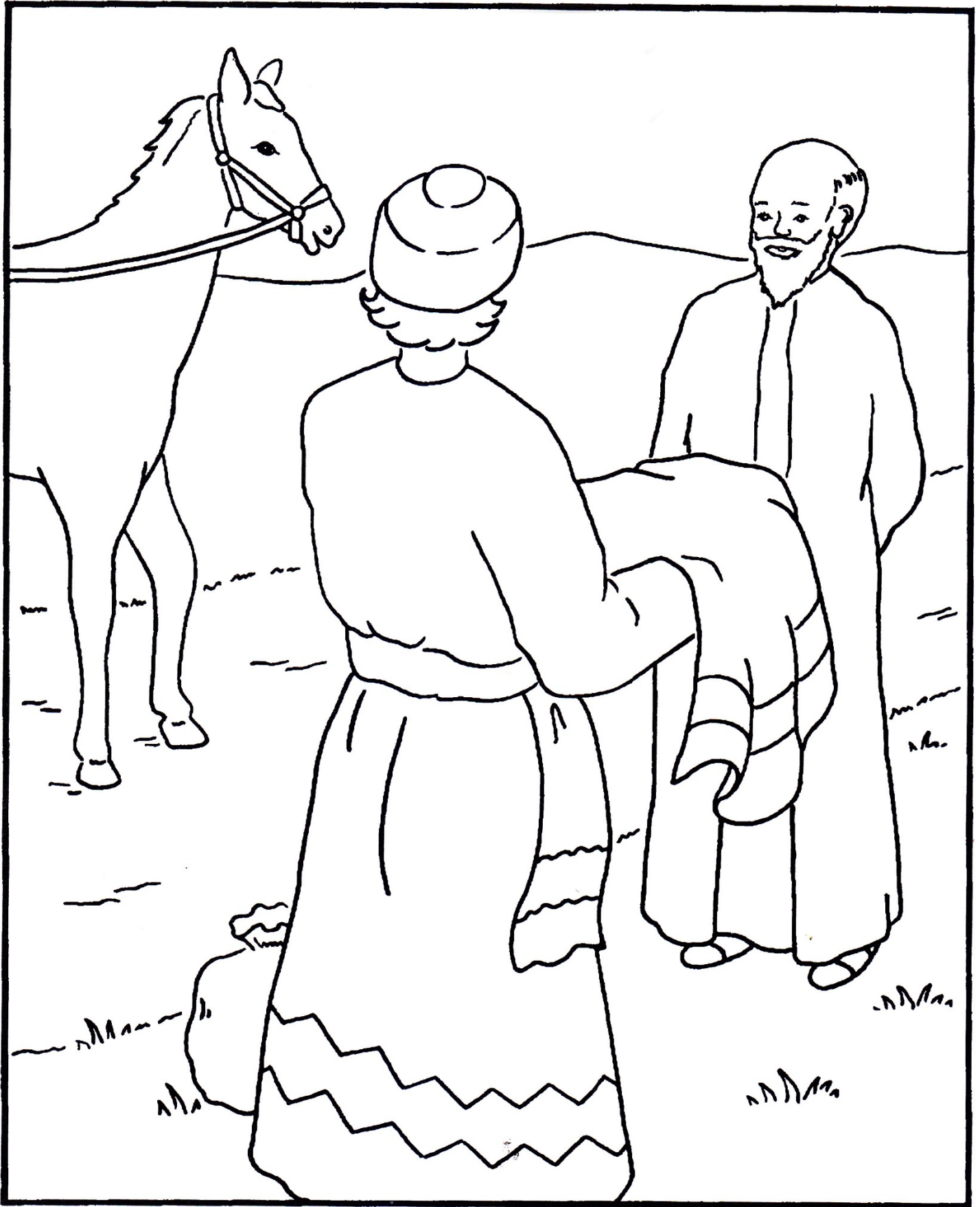
28. ILYOSNING KO'TARILISHI
3 Shohlar 19 - 4 Shohlar 2

“Egamiz Rabbiyning Ruhi meni qamrab olgan” (Ishayo 61:1).

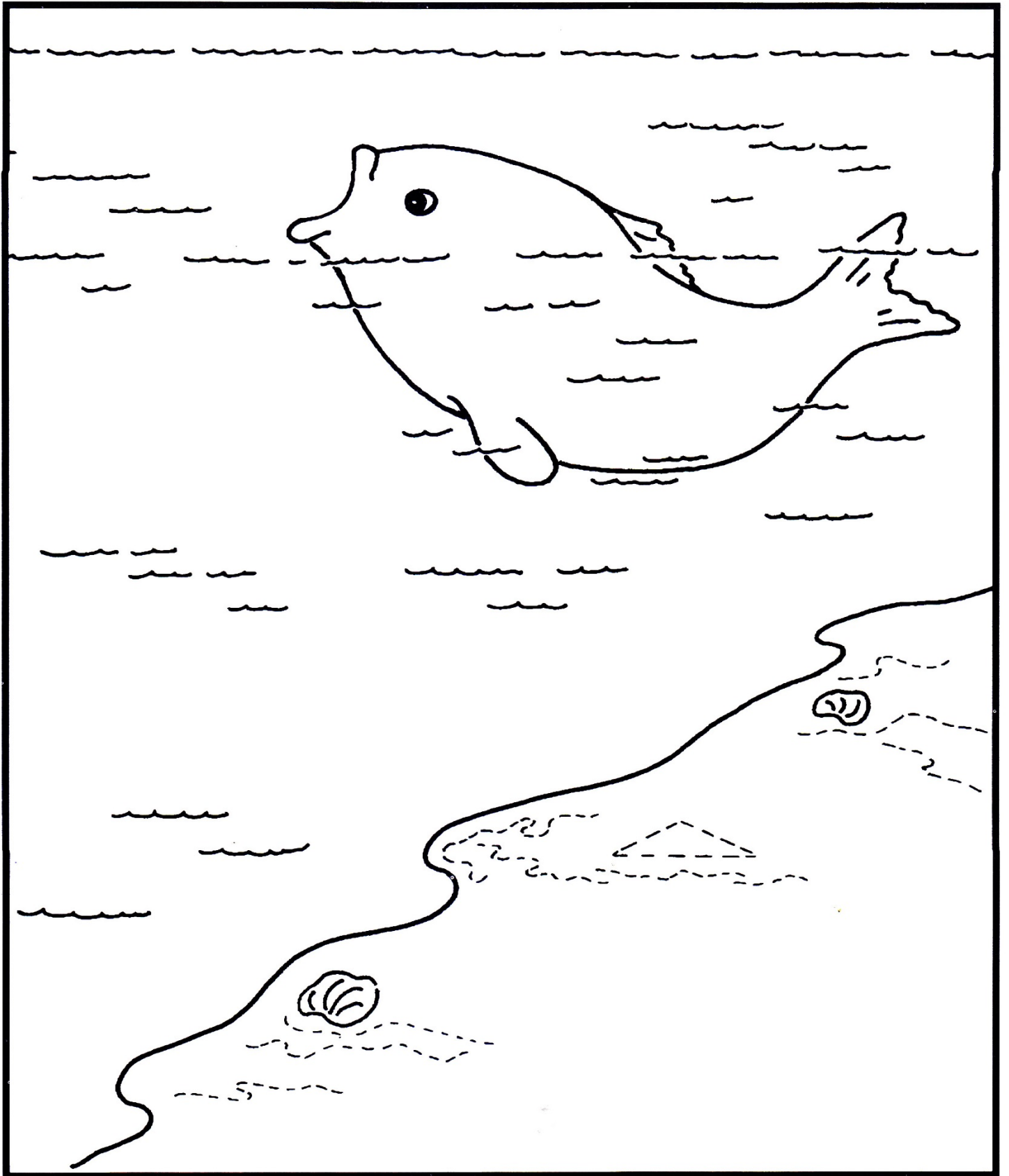

29. ELISHAYNING XIZMATI
4 Shohlar 2-13

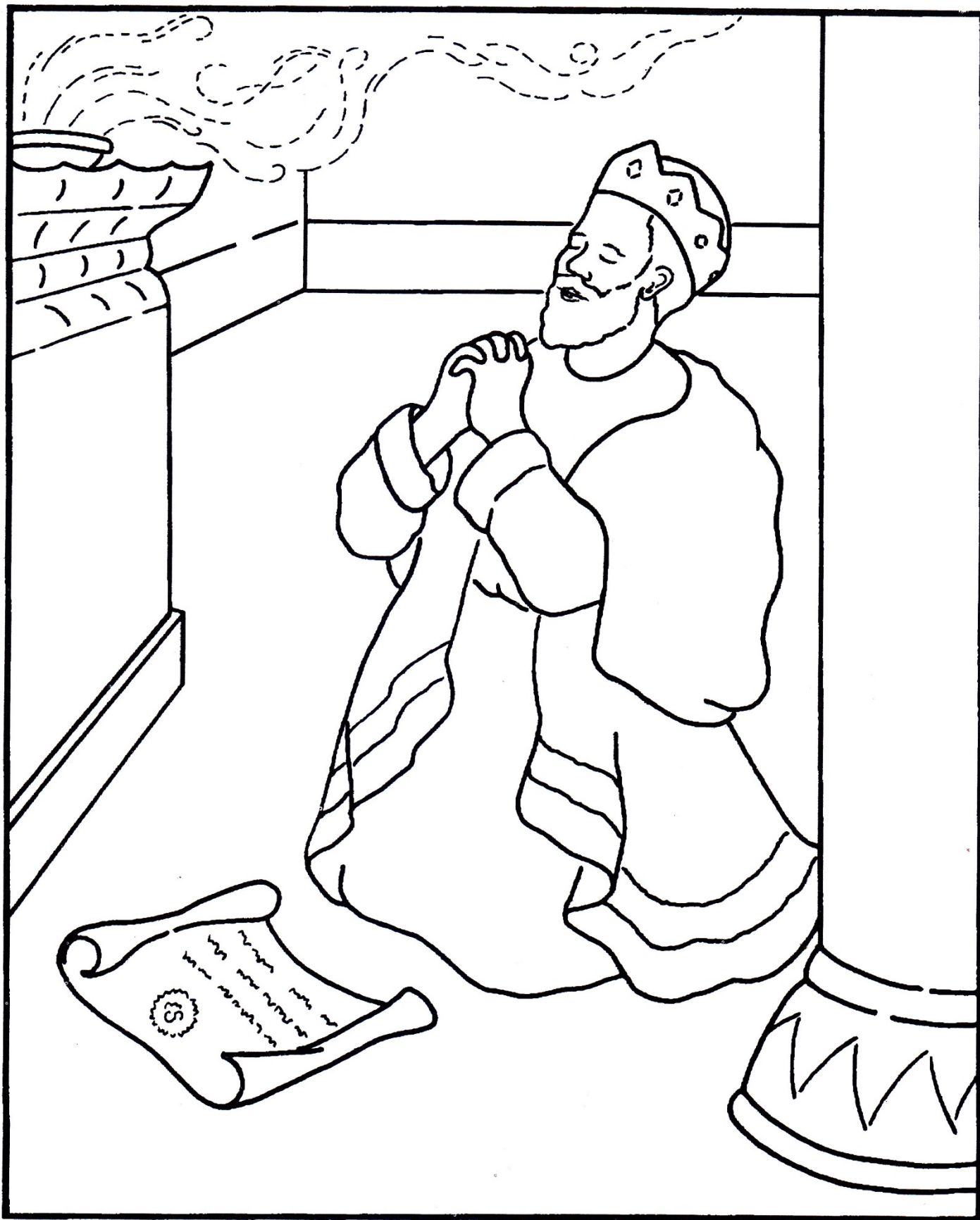
“Egangiz Xudoni ulug’lang” (Yeremiyo 13:16).

30. YUNUSNING CHAQIRUVI
Yunus kitobidan

“Meni ko'radigan Xudosan” (Ibtido 16:13).

31. XUDOGA ITOATKOR IKKI
SHOH

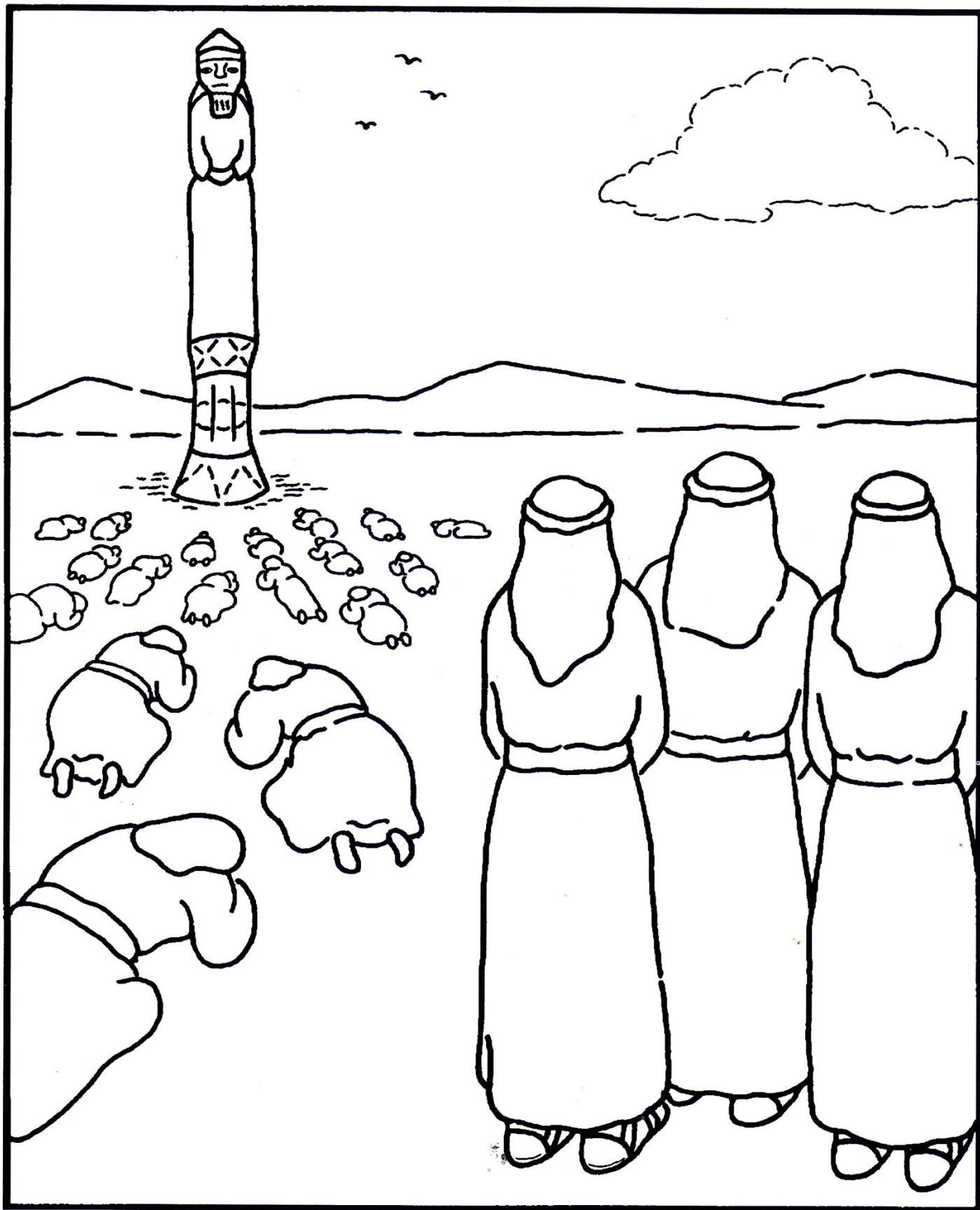
“Ha, Xudo najotimdir, qorqmasman, U mening umidimdir” (Ishayo 12:2).

32. YEREMIYO PAYG'AMBAR VA
VOIZ

"Xudoning har bir so'zi sofdir" (Hikmatlar 30:5).

33. TO'RT SODIQ INSON
4 Shohlar 24-25; Doniyor kitobidan

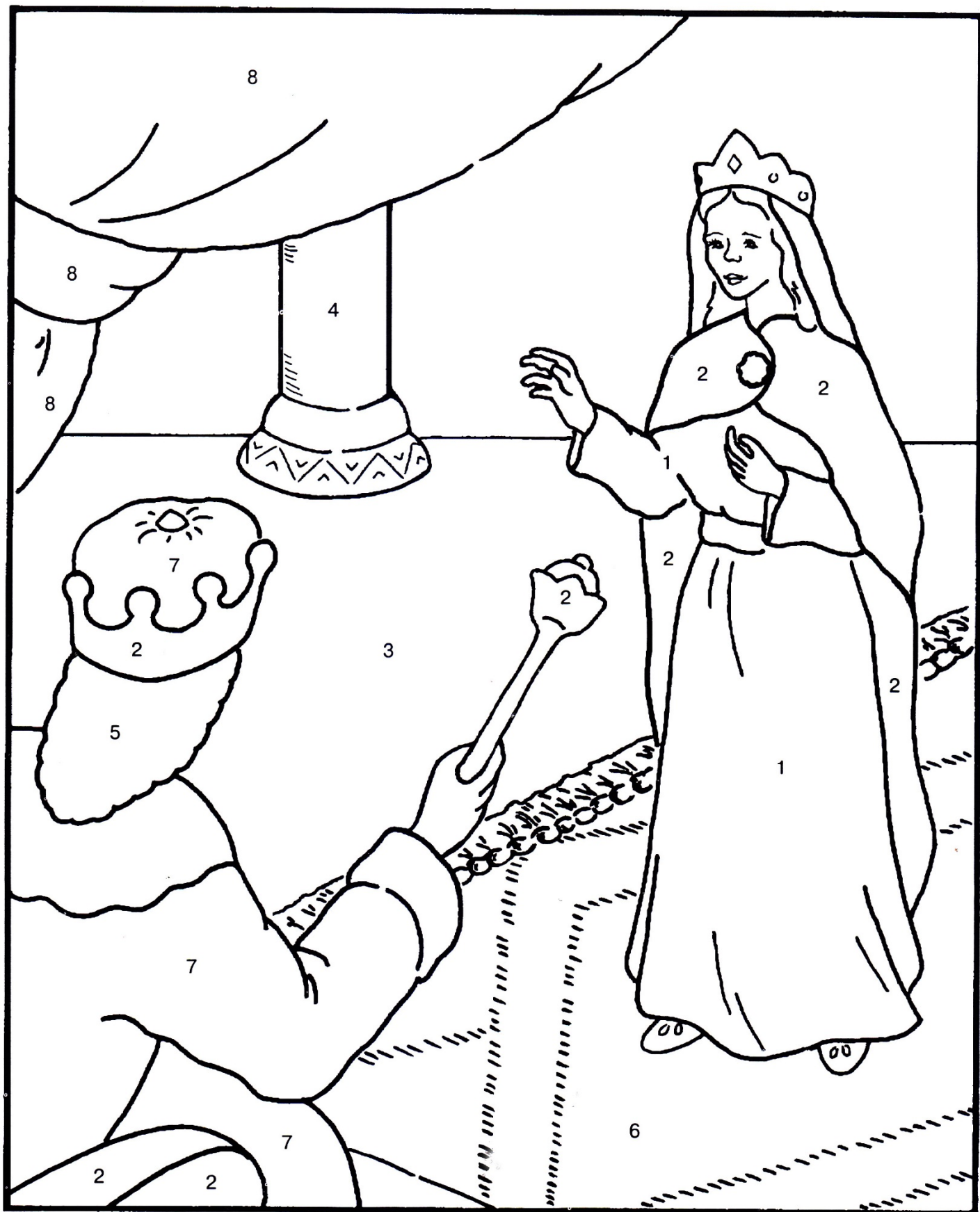
“Biz esa Egamiz Xudoga ishonamiz” (Zabur 19:8).

34. DONIYOR IMONINING SINOVI

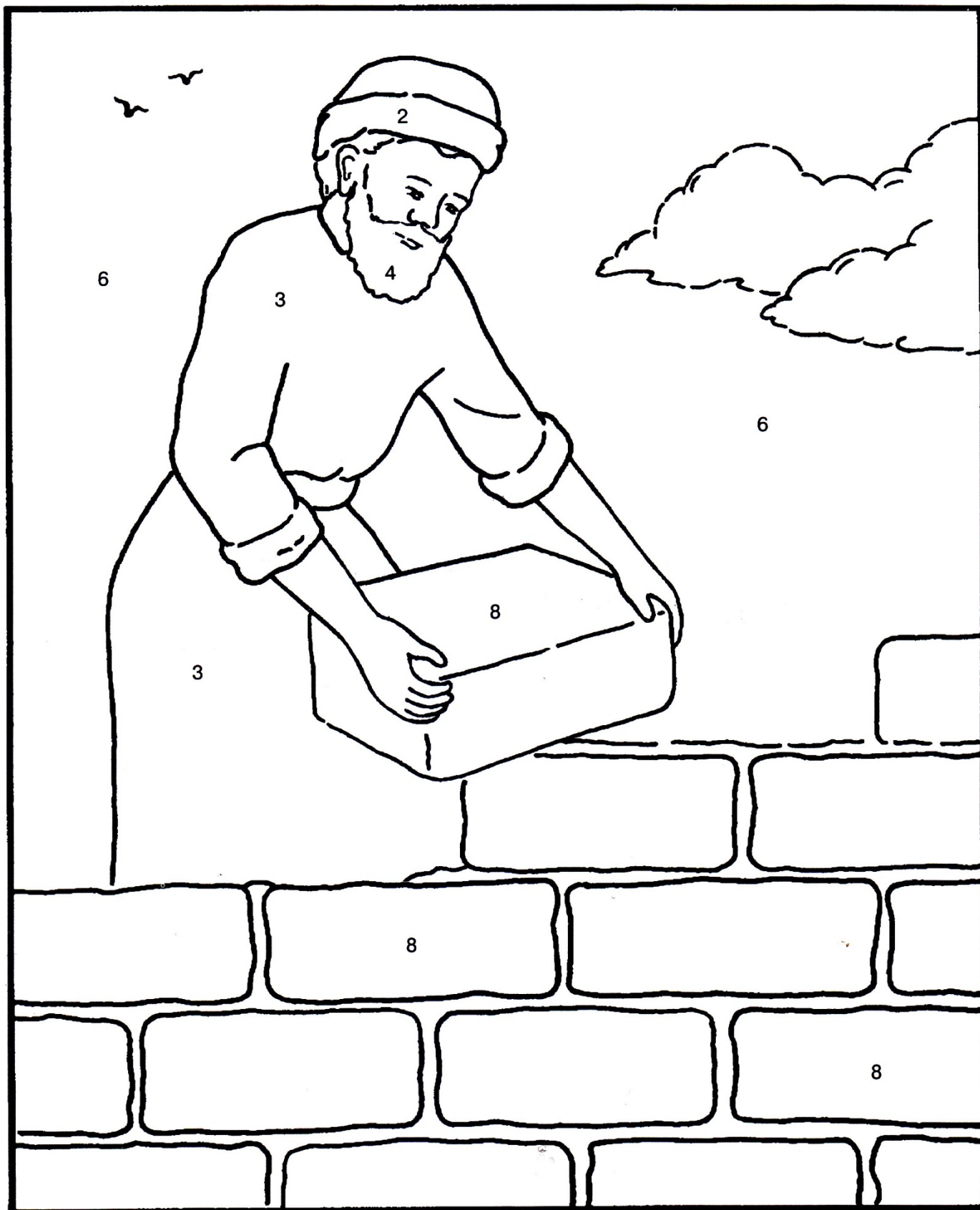
“Xudoyim farishtasini yubordi” (Doniyor 6:22).

35. QIROLICHA ESTER VA UNING XALQI
Ester kitobidan

“Hamma yahudiylar shodu xurram bo’lib, o’ynab kuldilar” (Ester 8:17).

36. XUDONING XALQINI QAYTISHI
Ezra va Naximiyo kitobidan

“Xalq chin dildan ishlagani uchun” (Naximiyo 4:6).

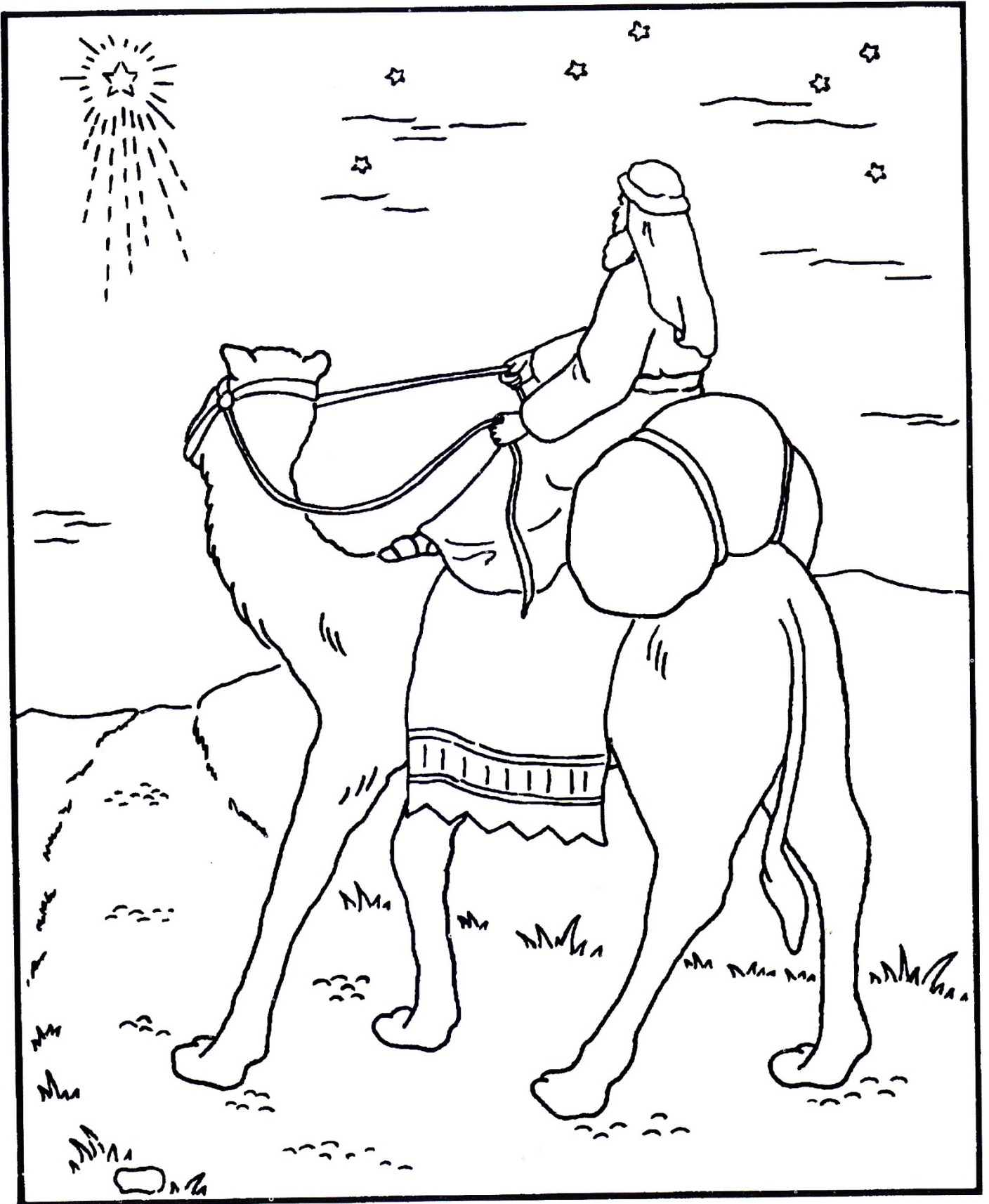

37. IKKI CHAQALOQ Luqo 1:5-2:20

“Xudo... bizni sevib, O’z o’g’lini yubordi” (1-Yuhanno 4:10).

38. BAYTLAHM YULDUZI
Matto 2:1-23; Luqo 2:21-38

"Xudo... hamma narsani biladi" (1 Yuhanno 3:20).

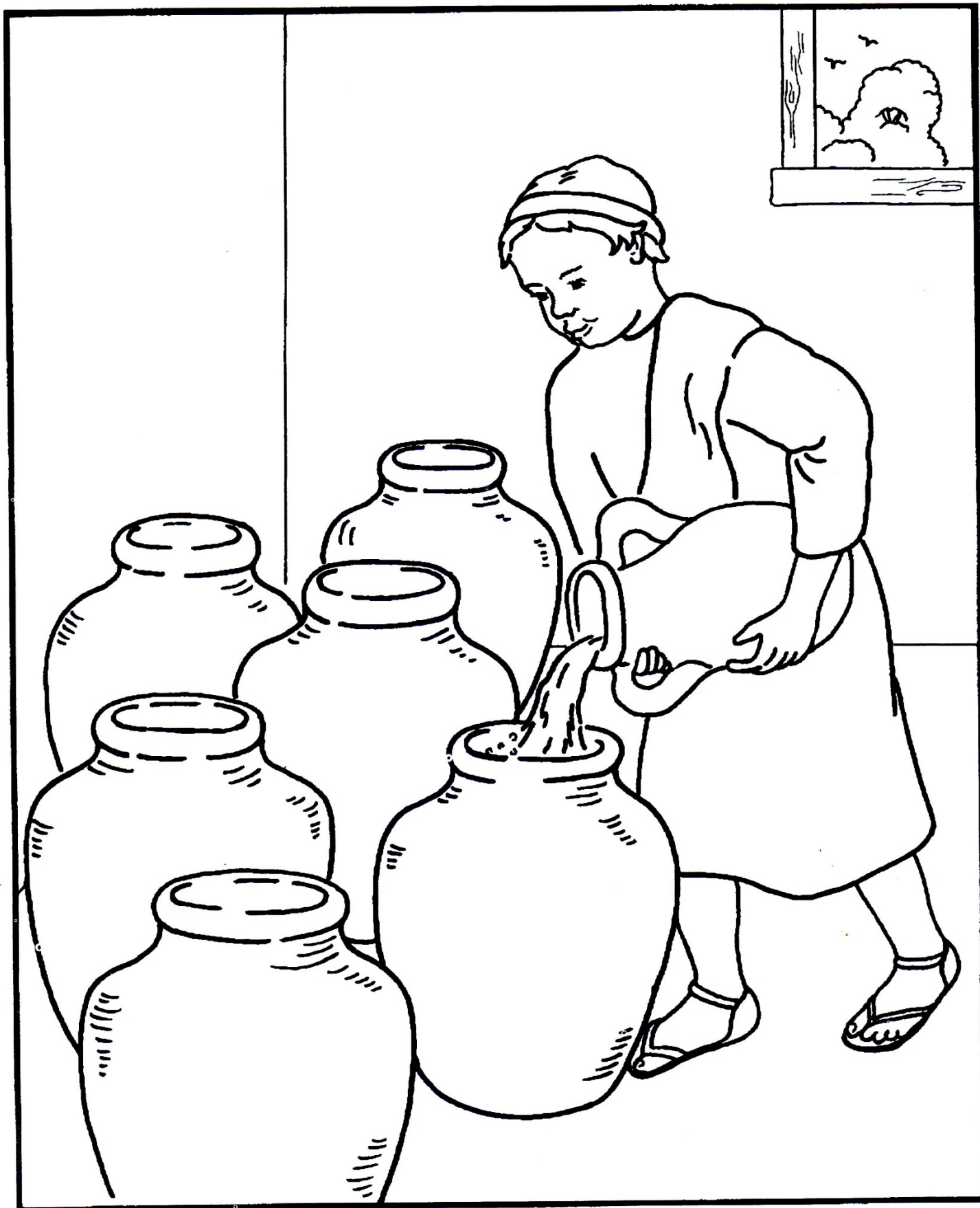
39. MA'BADDAGI ISO
Matto 13:55; Luqo 2:39-52; 4:16

“Iso ulg’ayib, yillar o’tgan sari dono bo’lib borardi” (Luqo 2:52).

40. ISO XIZMATINING BOSHLANISHI

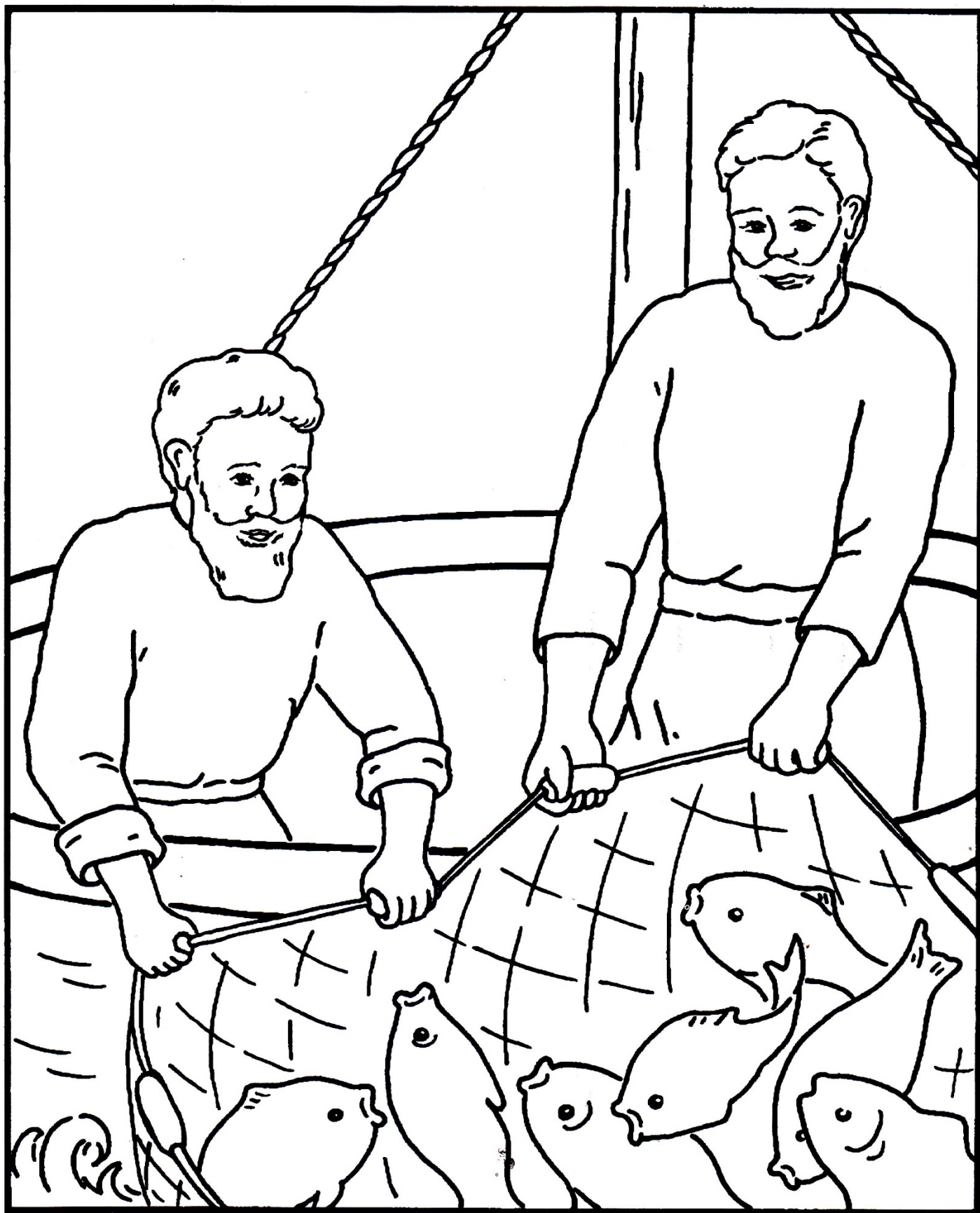
Matto 3:1-4:11; Yuhanno 2:1-11

“Bu mening Sevikli o'g'limdir” (Matto 3:17).

41. SHOGIRDLARNING TANLANISHI

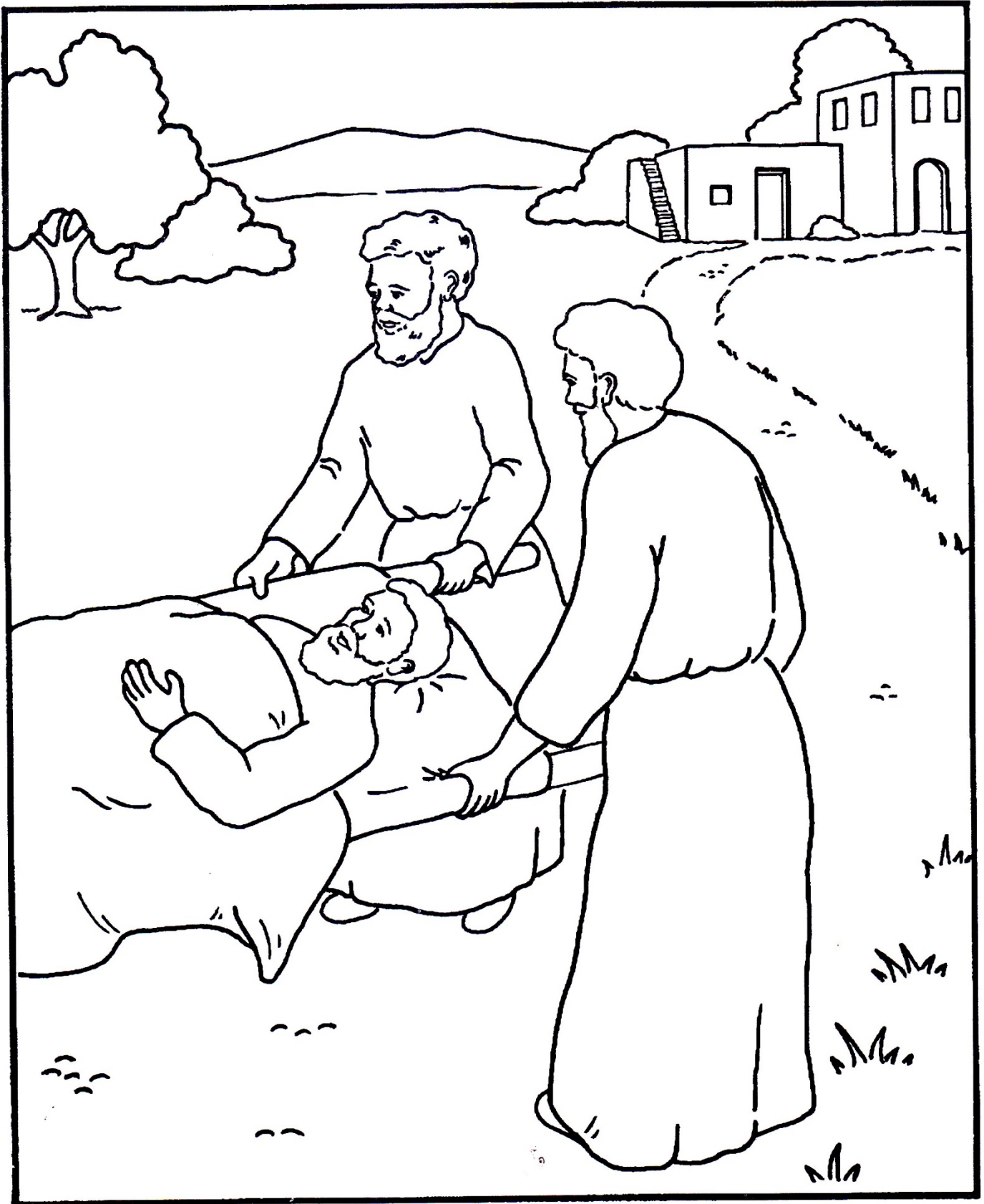
Luqo 5:1-11, 27, 28; 6:12-19

“Hammaga yaxshilik qilishga intiling” (1 Salonikaliklar 5:15).

42. SHOLNING SOG'AYISHI

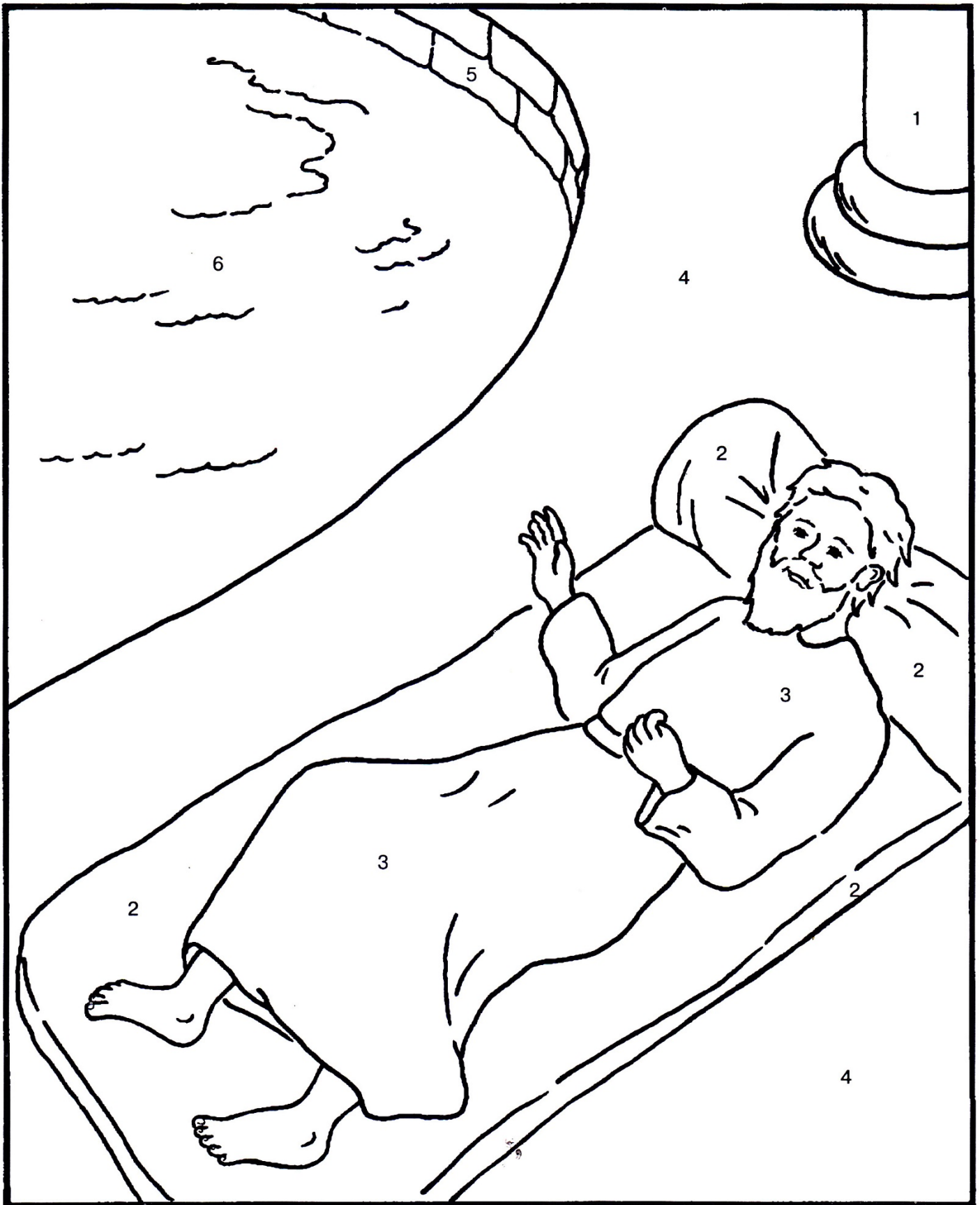
Mark 1:28-2:12

"Iso ularning ishonchini ko'rdi" (Mark 2:5).

43. HOVUZ YONIDAGI MO'JIZA

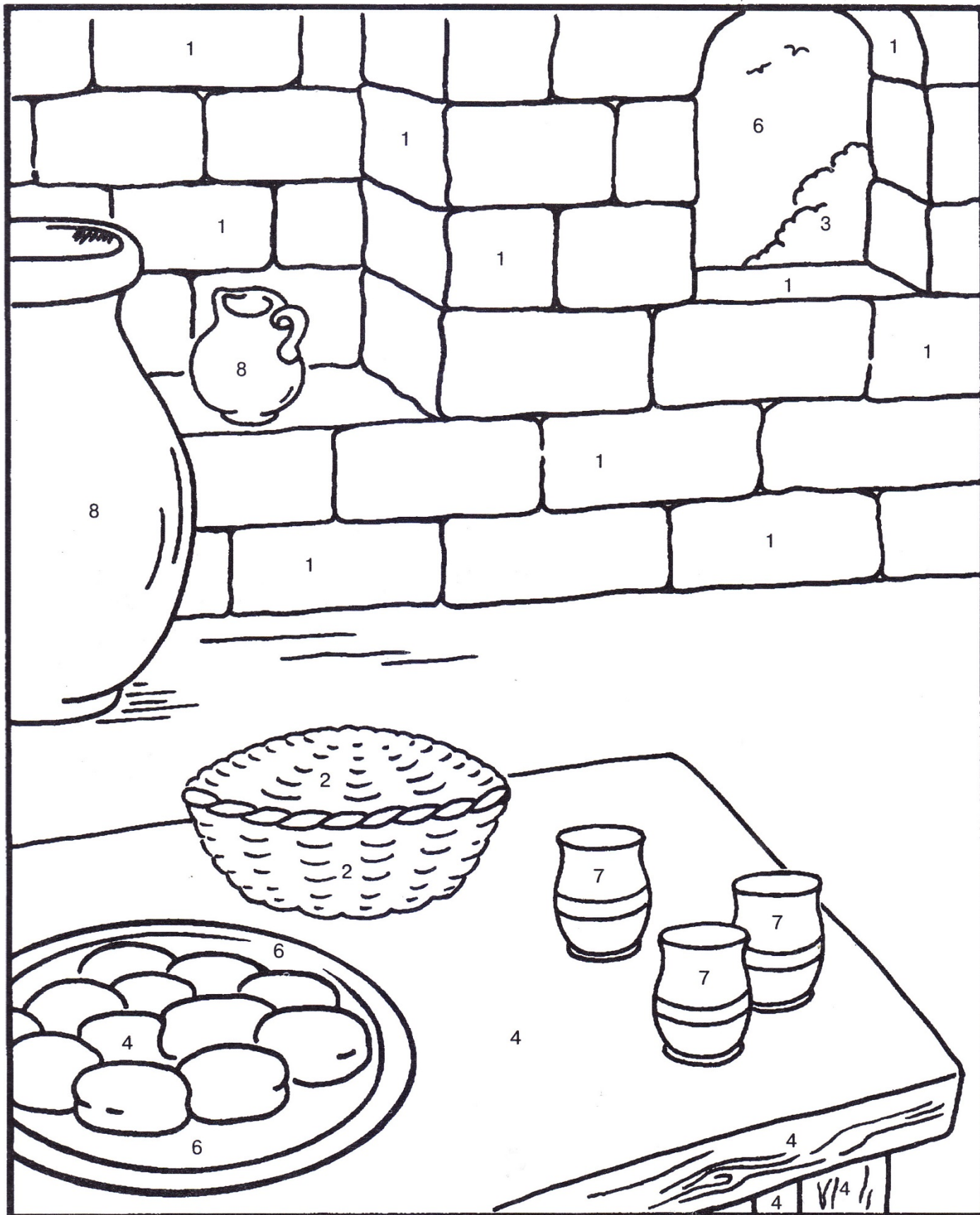
Yuhanno 5- bob

“Muqaddas bitiklarni tekshirasizlar” (Yuhanno 5:39).

44. ISO BO'RONNI TINCHLANTIRADI

Matto 4:23-7:27

“Barhayot Xudoga umid bog’laganmiz” (1 Timo'tiy4:10).

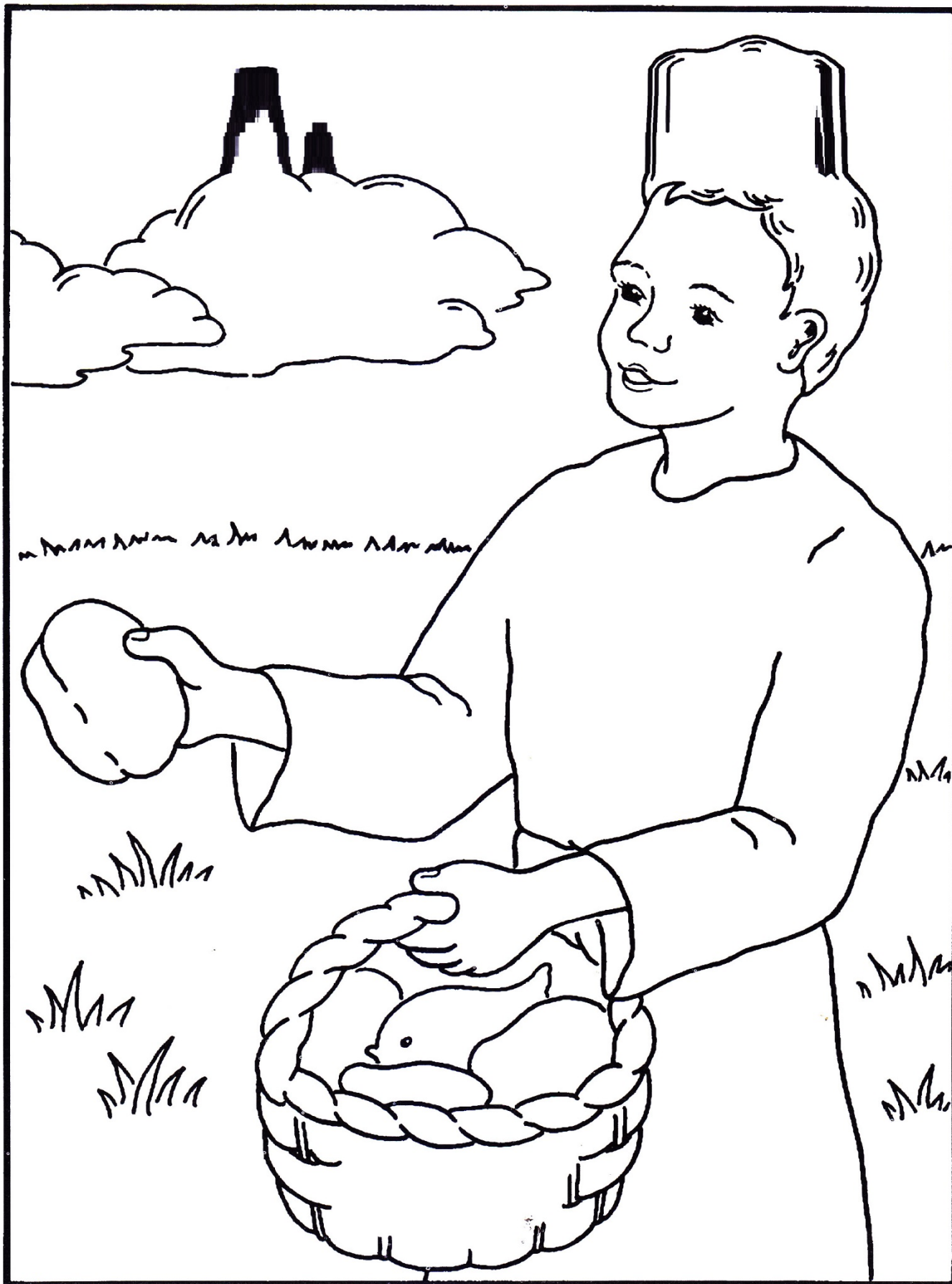
45. YAIRNING QIZI
Makk 5:18-43; Luqo 8:38-56

“Xalq uni qarshilab oldi” (Luqo 8:40).

46. SHOGIRDLAR IMONINING SINALISHI

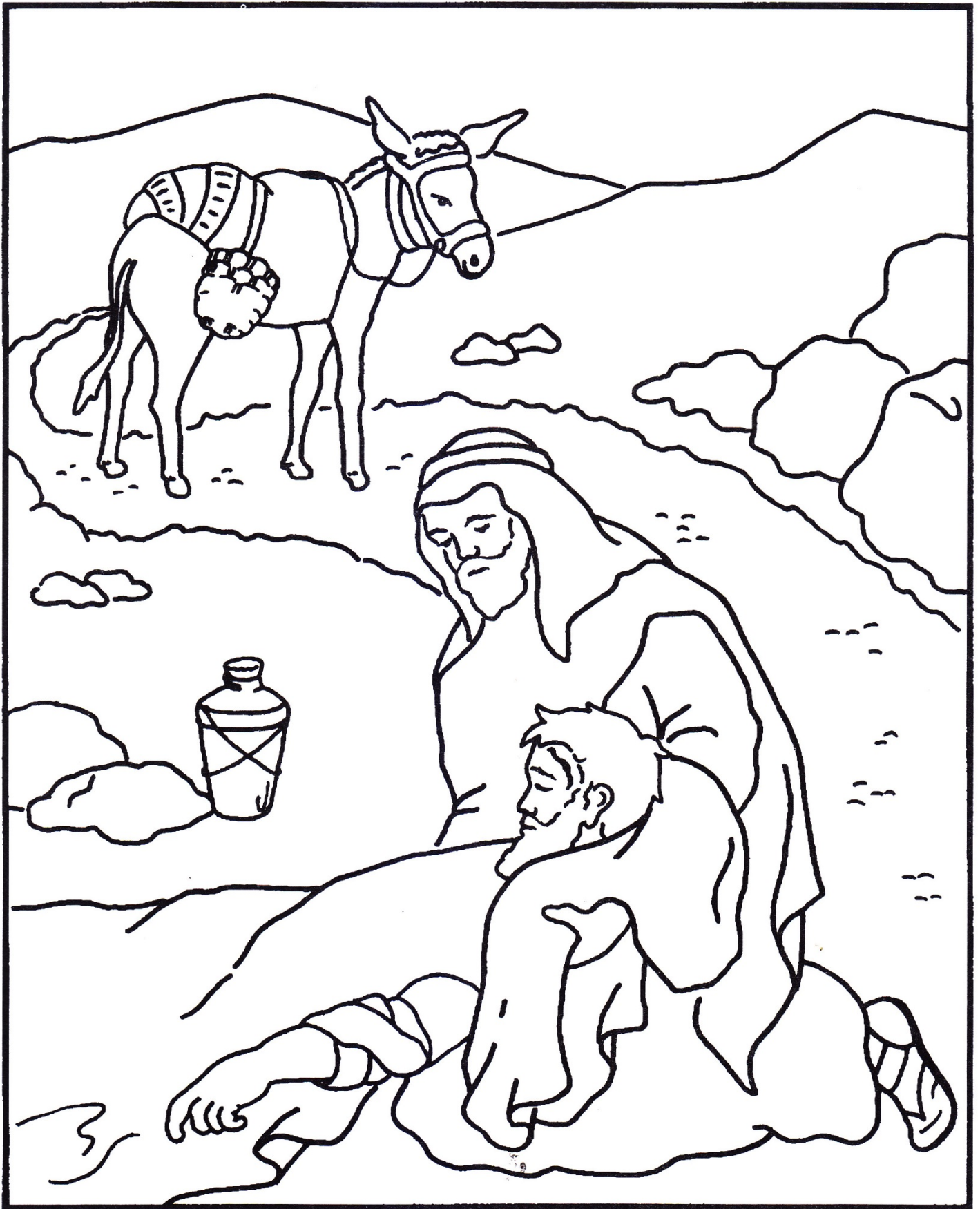
Matto 14:13-33; Yuhanno 6:1-21

"Siz haqiqatdan ham Xudoning O'g'lisiz" (Matto 14:33).

47. MEHRIBON SAMARIYALIK

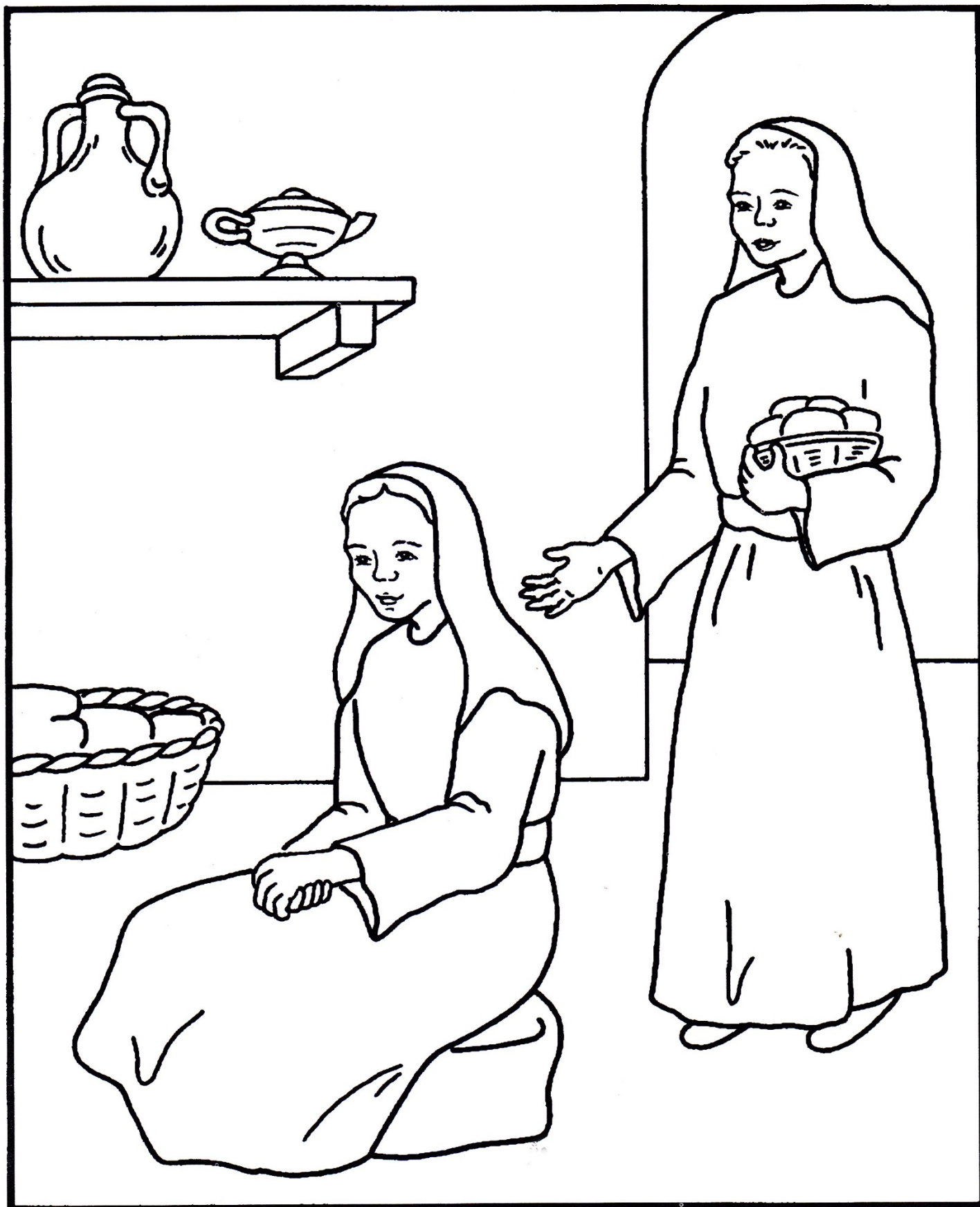
Luqo 10:25-37

“O'zgani o'zingizni sevgandek seving” (Mark 12:31).

48. MARIYA, MARTA VA LAZAR

Luqo 10:38-42; Yuhanno 11

“Isoning ko'zlaridan duv-duv yosh oqdi” (Yuhanno 11:35).

49. XUDO HAR BIR INSONNI SEVADI

Luqo 15-bob

“Har doim Rabbimiz Iso tufayli shodlaning!” (Filippiliklar 4:4).

50. O'N MOXOV
Luqo 17:11-19; 18:9-14

"Rabbimiz oldida o'zingizni past tutinglar, shunda U sizlarni yuksaltiradi" (Yoqub 4:10).

51. ISO BOLALARNI DUO QILADI

Mark 10:13-52: Luqo 18:15-43

"Egamizga hamdu sanolar bo'lsin!" (Zabur 150:1).

52. ZAKKAYNING ISO BILAN UCHRASHUVI

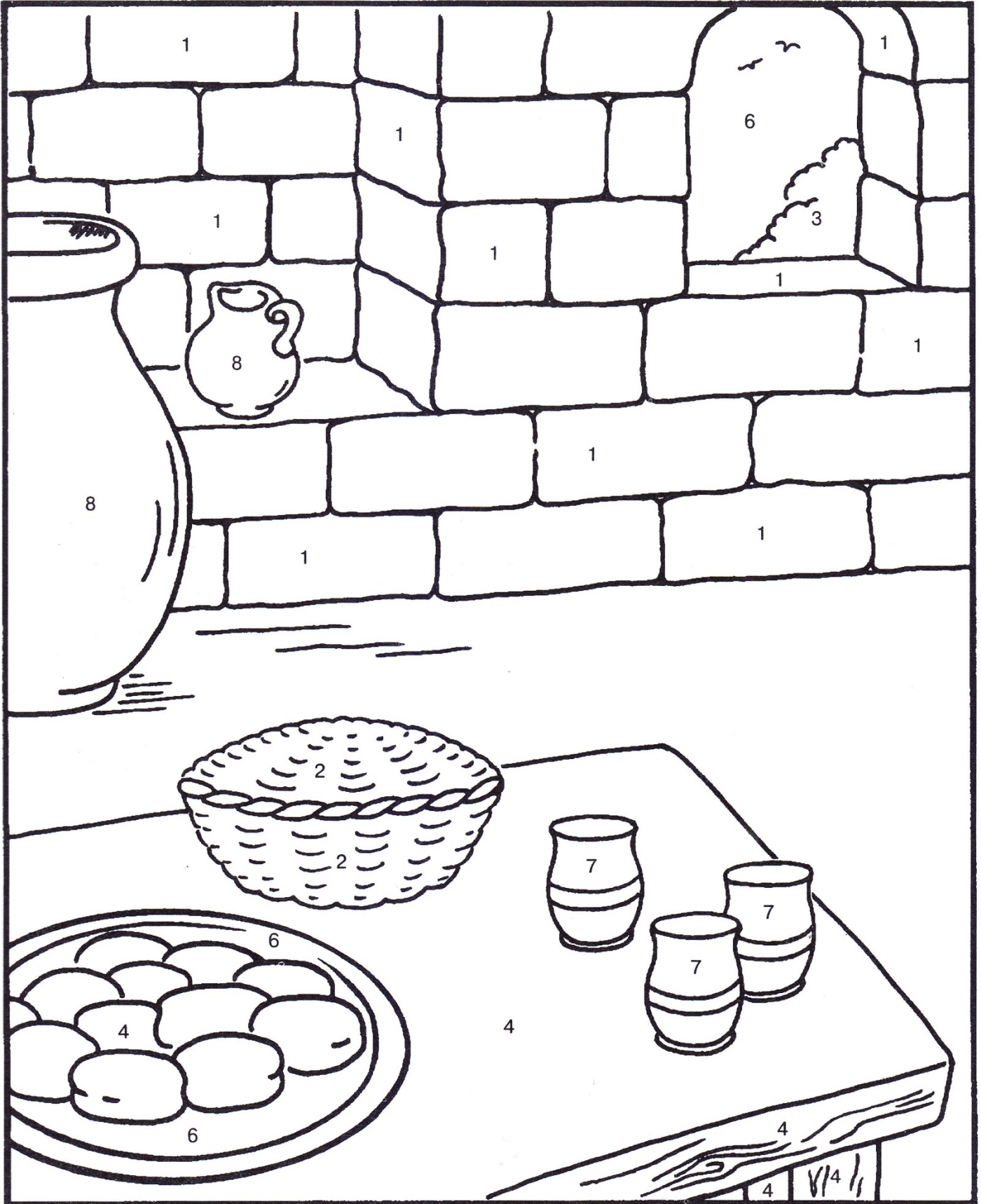
Luqo 19:1-38; Yuhanno 12:12-19

“Dovudning O'g'liga Tasanno” (Matto 21:15).

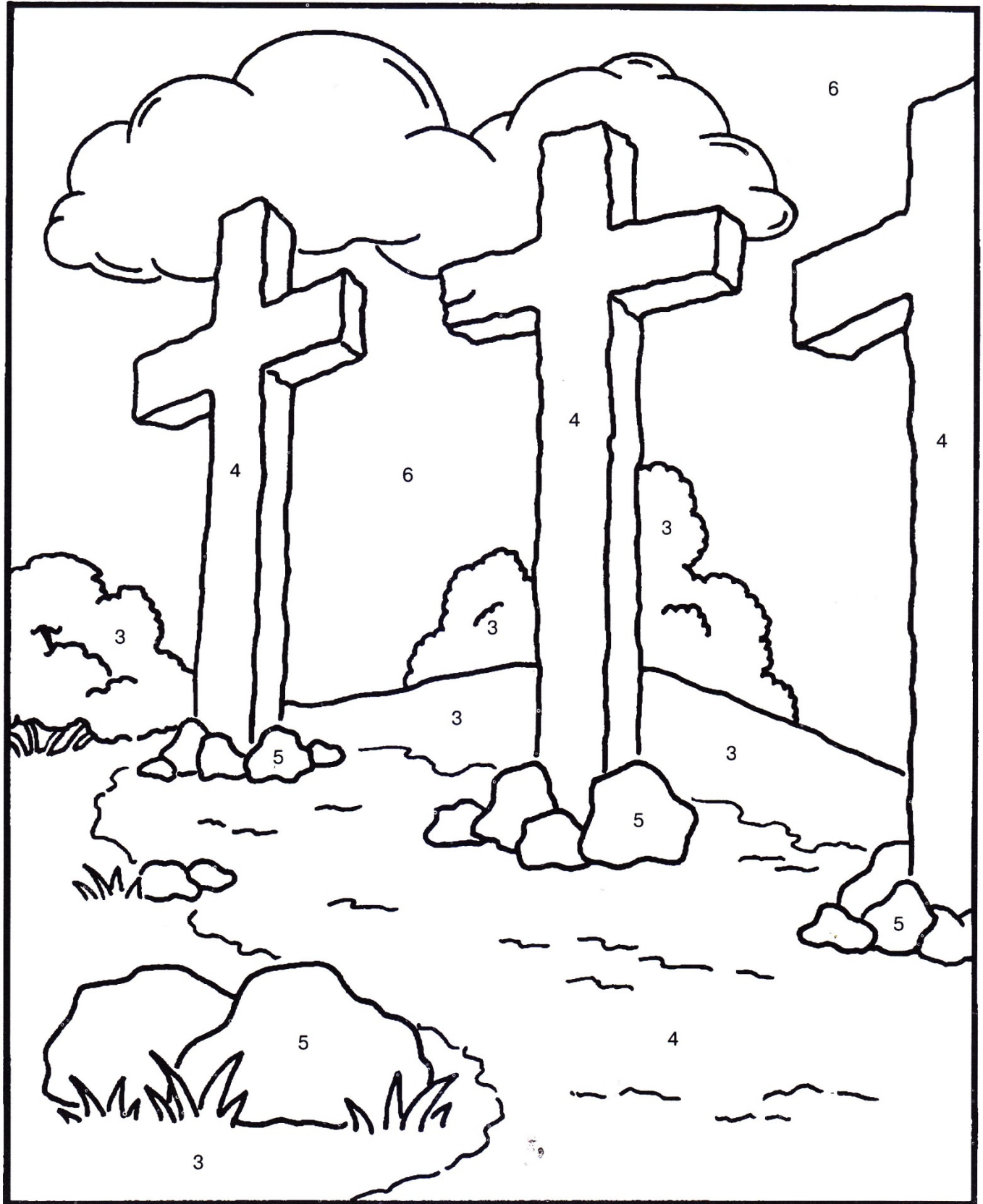

53. OXIRGI KECHLIK
Matto 21-26; Yuhanno 13

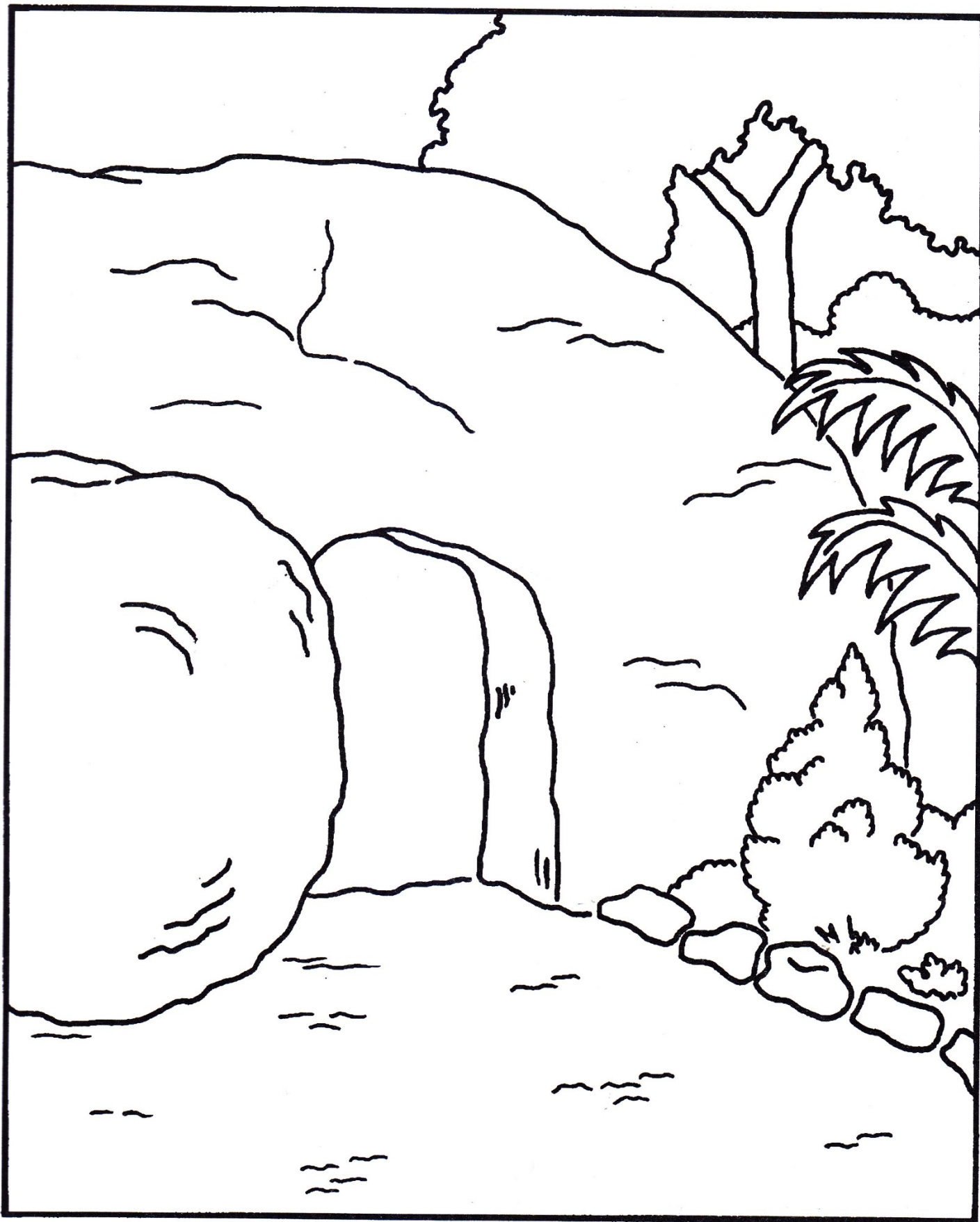
"Men sizga misol keltirdim" (Yuhanno 13:15).

54. ISONING XOCHDAGI O'LIMI
Matto 26-27; Luqo 22-23; Yuhanno 18-19

"Sening xohishing bajo bo'lsin". (Matto 26:42).

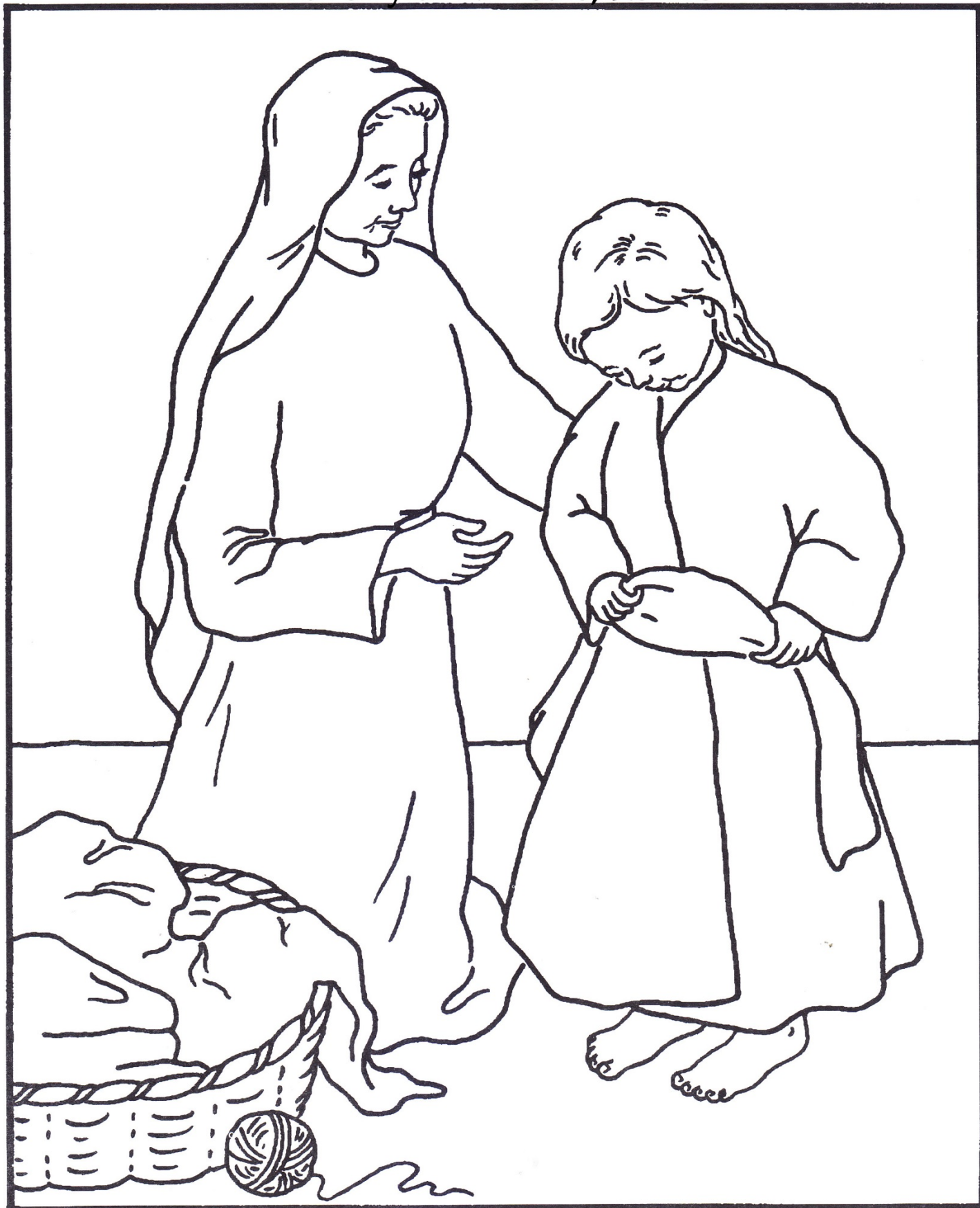
55. ISONING OSMONGA QAYTISHI
Matto 27-28; Yuhanno 19-20; Havoriylar 1

“O’zi aytganiday, U tirildi” (Matto 28: 6).

56. BUTRUS ODAMLARGA SHIFO BERADI

Havoriylar 1:12-3:10; 9:32-43

“Ko'pchilik Rabbimiz Isiga imon keltirdi” (Havoriylar 9:42).

57. BUTRUSNING MO'JIZAVIY OZOD BO'LISHI
Havoriylar 12:1-19

“Tinmay ibodat qilinglar” (1 Salonikaliklar 5:17).

58. PAVLUSNING VA'ZLARI VA SAYOHATLARI

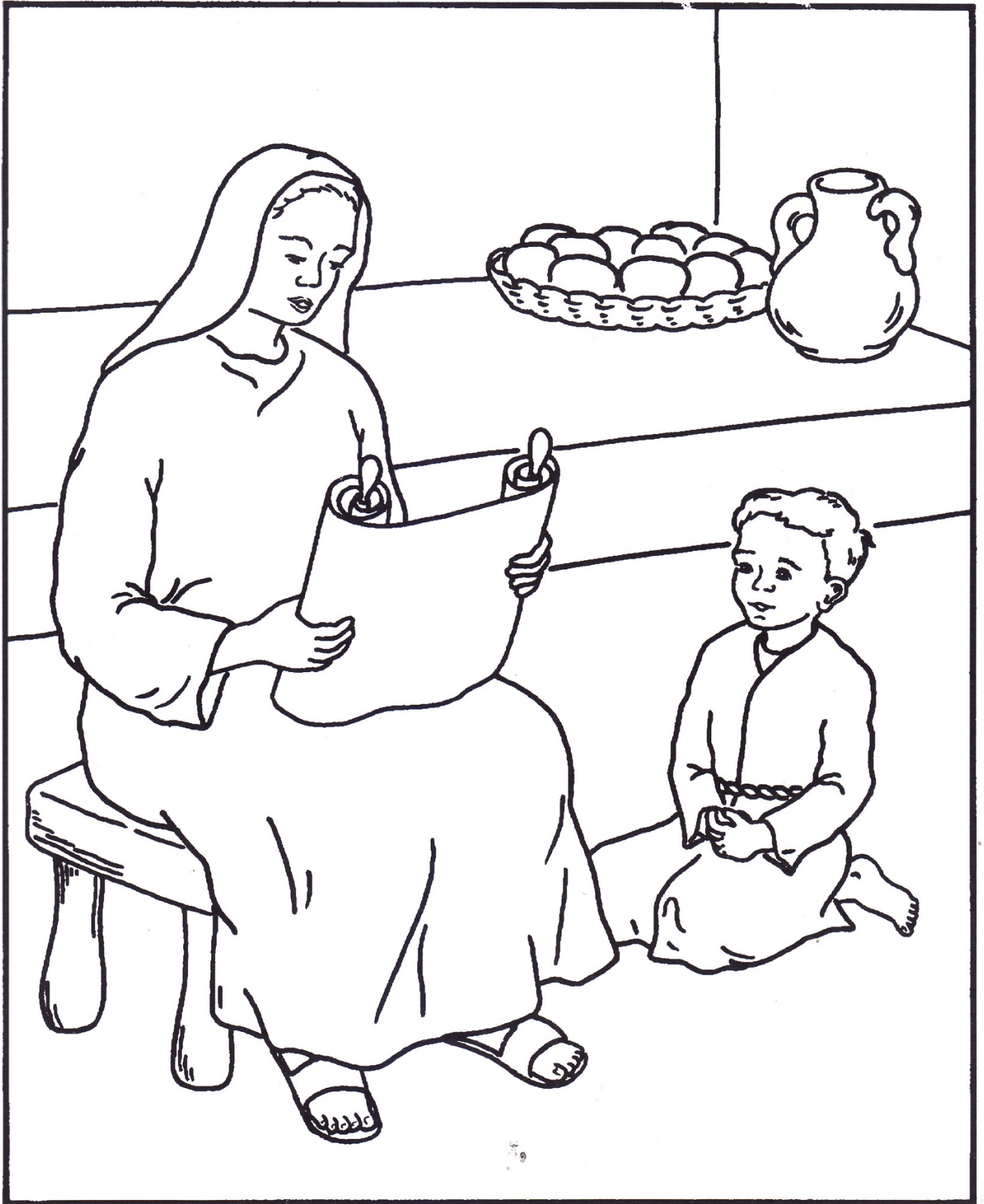
Havoriylar 9:1-31; 13:1-20:12

“Pavlus odamlarga yarim kechasigacha gapirdi”

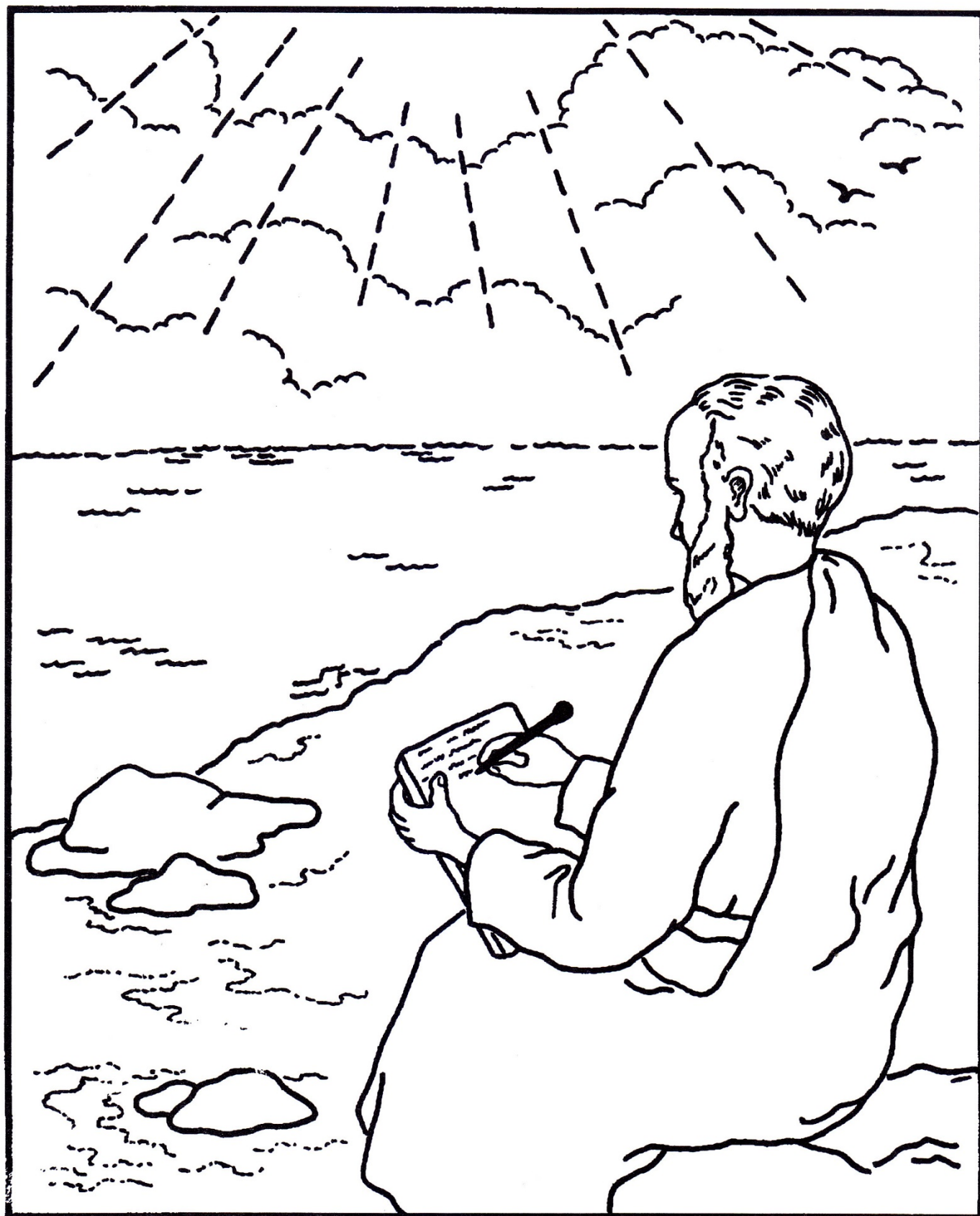
(Havoriylar 20:7)

59. PAVLUSNING MAKTUBLARI

"Xudoning so'zini eshitib, unga amal qiluvchilar Mening onam va ukalarimdir" (Luqo 8:21).

60. SAMODAGI BAXTLI UYIMIZ
Vahiy 14:1-3

"Xudo samoda" (Voiz 5:1).